

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ & ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

Τμήμα Διεθνών & Ευρωπαϊκών Σπουδών

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών

Κατεύθυνση: Διεθνής Πολιτική Οικονομία

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Θέμα: « Ο ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΣΤΟ ΝΕΟ
ΔΙΕΘΝΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ»

Επιβλέπων: Αν. Μαστρογιάννης, Επίκουρος Καθηγητής

Επιμέλεια: Μυρτώ – Σμαρώ Γιαλαμά – Α.Μ. 1207 Μ 075

Μάιος 2009

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Συντομογραφίες.....	4
Εισαγωγή.....	5
 Α' ΜΕΡΟΣ	
1. Από την GATT στον ΠΟΕ	7
2. Διαφορές GATT – ΠΟΕ	9
3. Τα θεσμικά χαρακτηριστικά του ΠΟΕ	10
3.1. Τα θεματικά πεδία του ΠΟΕ	10
3.2. Τα μέλη του ΠΟΕ	10
3.3. Τα όργανα του ΠΟΕ	11
3.4. Οι διαδικασίες λήψης αποφάσεων	12
4. Οι στόχοι του ΠΟΕ	13
5. Βασικές αρχές και κανόνες του ΠΟΕ	13
5.1. Η ρήτρα του μάλλον ευνοούμενου κράτους	14
5.2. Η αρχή της εθνικής μεταχείρισης	14
5.3. Η πολιτική - διαπραγματευτική αρχή της αμοιβαιότητας	15
5.4. Η απαγόρευση των μη δασμολογικών εμποδίων και η μείωση των δασμών	15
5.5. Η ειδική μεταχείριση των οικονομικά αδύνατων χωρών	16
5.6. Η προστασία του περιβάλλοντος	17
6.1. Η Συμφωνία για τα μέτρα αντιντάμπινγκ	17
6.2. Η Συμφωνία για τις επιδοτήσεις και τα αντισταθμιστικά μέτρα (SCM)	18
7. Ο ΠΟΕ ως βήμα εμπορικών διαπραγματεύσεων	19
7.1. Ο Γύρος του Τόκιο	20
7.2. Ο Γύρος της Ουρουγουάης	21
7.2.1. Η Συμφωνία για την γεωργία στον Γύρο της Ουρουγουάης ...	21
7.3. Ο Γύρος της Ντόχα	23
8. Ο ΠΟΕ ως μηχανισμός επίλυσης διαφορών και επισκόπησης της εμπορικής πολιτικής	25
9. Δομικές αδυναμίες του ΠΟΕ	27

Β' ΜΕΡΟΣ

1. Ο Γύρος της Ντόχα και οι σύγχρονες διαπραγματεύσεις.....	29
1.1. Τα θέματα των διαπραγματεύσεων.....	30
1.2. Οι στόχοι των διαπραγματεύσεων.....	32
2. Οι Συναντήσεις για τις διαπραγματεύσεις του Γύρου της Ντόχα.....	35
2.1. Διάσκεψη στο Κανκούν (2003).....	35
2.2. Συνάντηση στη Γενεύη (2004).....	37
2.3. Διάσκεψη στο Χονγκ – Κονγκ (2005).....	39
2.3.1. Οι θέσεις των χωρών στις διαπραγματεύσεις του Χονγκ–Κονγκ... 43	
2.3.1.1. Αγροτικά προϊόντα.....	43
2.3.1.2. Μη αγροτικά προϊόντα (NAMA).....	45
2.3.1.3. Υπηρεσίες.....	45
2.3.1.4. Δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας.....	47
2.4. Συνάντηση στη Γενεύη (2006).....	50
2.5. Συνάντηση στη Γενεύη (2007).....	51
2.6. Σύνοδος στη Γενεύη (2008).....	52

Γ' ΜΕΡΟΣ

1. Η οικονομία της Κίνας πριν την ένταξη στον ΠΟΕ.....	56
2. Η ένταξη της Κίνας στον ΠΟΕ.....	58
3. Η σχέση μεταξύ της Κίνας και του πολυμερούς εμπορικού συστήματος.....	59
3.1. Η Κίνα και οι ξένες επενδύσεις.....	61
3.2. Η Κίνα και η εκπλήρωση των δεσμεύσεών της προς τον ΠΟΕ.....	65
4. Η Κίνα και οι οικονομικές της σχέσεις με άλλες χώρες.....	67
4.1. Η Κίνα και οι αναπτυσσόμενες χώρες.....	67
4.2. Η Κίνα και οι ΗΠΑ.....	68
4.3. Η Κίνα και η Ευρωπαϊκή Ένωση.....	70
5. Η Κίνα και ο Γύρος της Ντόχα.....	71
5.1. Το 11 ^ο Πενταετές Πρόγραμμα.....	72

Δ' ΜΕΡΟΣ

Συμπεράσματα.....	76
Βιβλιογραφία.....	83

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

- 1) ΑΕΠ: Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν
- 2) ΑΞΕ: Άμεσες Ξένες Επενδύσεις
- 3) ΔΝΤ: Διεθνές Νομισματικό Ταμείο
- 4) ΕΕ: Ευρωπαϊκή Ένωση
- 5) ΗΠΑ: Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής
- 6) ΚΑΠ: Κοινή Αγροτική Πολιτική
- 7) ΛΑΧ: Λιγότερο Ανεπτυγμένες Χώρες
- 8) ΝΑΜΑ: Μη αγροτικά προϊόντα
- 9) ΟΔΔ: Όργανο Διευθέτησης Διαφορών
- 10) ΠΟΕ: Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου

- 11) ASEAN: Ζώνη Οικονομικής Συνεργασίας Νότιας και Νοτιο - Ανατολικής Ασίας
- 12) DDA: Αναπτυξιακή Ατζέντα του Γύρου της Ντόχα
- 13) GATS: Γενική Συμφωνία για το Εμπόριο και τις Υπηρεσίες
- 14) GATT: Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου
- 15) SCM: Συμφωνία για τις επιδοτήσεις και τα αντισταθμιστικά μέτρα
- 16) TRIPS: Συμφωνία για το εμπόριο και την προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας
- 17) WTO: Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι βάσεις για τη δημιουργία του θεσμικού πλαισίου για τη λειτουργία του παγκόσμιου εμπορίου, τέθηκαν την περίοδο αμέσως μετά το τέλος του Β' Παγκόσμιου Πολέμου (όπου η προστατευτική πολιτική υποχώρησε και άφησε την θέση της στην απελευθέρωση του εμπορίου), με την ίδρυση της Γενικής Συμφωνίας Δασμών και Εμπορίου, η οποία μετεξελίχθηκε το 1995 στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου.

Μέσα στους κυριότερους διεθνείς οργανισμούς των οποίων το σκεπτικό και οι αρμοδιότητες επηρέασαν και εξακολουθούν να επηρεάζουν το διεθνές εμπόριο και τις άμεσες ξένες επενδύσεις είναι ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου.

Οι αποφάσεις του ΠΟΕ σχετικά με την επίβλεψη και εναρμόνιση των κανόνων διεξαγωγής του εμπορίου σε παγκόσμιο επίπεδο και ο βαθμός υλοποίησης αυτών, έχουν κατά καιρούς αποτελέσει αντικείμενο σοβαρής κριτικής και αμφισβήτησης.

Σκοπός της εν λόγω εργασίας είναι να περιγράψει τον ρόλο και την σπουδαιότητα του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου για το νέο διεθνές οικονομικό περιβάλλον.

Στο πρώτο μέρος για να γίνει κατανοητό τι είναι και πως λειτουργεί ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου, περιγράφονται τα θεσμικά χαρακτηριστικά του, οι στόχοι του, οι βασικές αρχές και οι κανόνες βάσει των οποίων λειτουργεί και λαμβάνει αποφάσεις, ο τρόπος με τον οποίο λειτουργεί ως μηχανισμός επίλυσης διαφορών και επισκόπησης της εμπορικής πολιτικής, οι δομικές του αδυναμίες αλλά ο ρόλος του για τις εμπορικές διαπραγματεύσεις.

Στο δεύτερο μέρος περιγράφονται οι σύγχρονες διαπραγματεύσεις του Γύρου της Ντόχα, του τελευταίου διαπραγματευτικού Γύρου που ξεκίνησε στην Ντόχα του Κατάρ το 2001 και παρά την προγραμματισμένη λήξη του τον Ιανουάριο του 2005, συνεχίζονται έως και σήμερα. Περιγράφονται επίσης, τα θέματα και οι στόχοι των διαπραγματεύσεων όπως και οι Συναντήσεις – Διασκέψεις που διεξήχθησαν στα πλαίσια του εν λόγω Γύρου.

Στο τρίτο μέρος παρουσιάζεται η περίπτωση της Κίνας, μιας αναπτυσσόμενης χώρας αλλά και μιας αναδύομενης ισχυρής οικονομίας που αναμένεται διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην παγκόσμια οικονομία, και τα οφέλη που προήλθαν από την

ένταξή της στον ΠΟΕ. Περιγράφεται η πορεία ένταξής της στον ΠΟΕ, η σχέση της με το πολυμερές εμπορικό σύστημα, οι οικονομικές της σχέσεις με άλλες χώρες αλλά και η εκπλήρωση των δεσμεύσεών της προς τον ΠΟΕ.

Στο τέταρτο και τελευταίο μέρος διεξάγονται τα συμπεράσματα που προκύπτουν από την περιγραφή όλων των παραπάνω, για το αν και κατά πόσο είναι σημαντικός ο ρόλος του ΠΟΕ στην σύγχρονη εποχή της παγκοσμιοποίησης, όπου η ανάγκη για ένα σταθερό θεσμικό πλαίσιο είναι επιτακτική.

Α' ΜΕΡΟΣ

1. Από την GATT στον ΠΟΕ

Οι βάσεις για τη δημιουργία του θεσμικού πλαισίου για τη λειτουργία του παγκόσμιου εμπορίου, τέθηκαν την περίοδο αμέσως μετά το τέλος του Β' Παγκόσμιου Πολέμου. Μετά από μια μακρά περίοδο λειτουργίας της παγκόσμιας οικονομίας υπό συνθήκες έντονου (ως απόλυτου) προστατευτισμού, που σε μεγάλο βαθμό, υπαγορεύτηκε από τις ανάγκες ανάκαμψης μετά την παγκόσμια οικονομική κρίση της δεκαετίας του 1930 και τους δύο παγκόσμιους πολέμους, επιλέχθηκε η εναλλακτική στρατηγική του φιλελευθερισμού.

Όπως στην περίπτωση των θεσμών του Bretton Woods (ΔΝΤ, Παγκόσμια Τράπεζα) οι ΗΠΑ ανέλαβαν την εκπόνηση των βασικών σχεδίων της νέας διεθνούς εμπορικής τάξης, τα οποία οδήγησαν το Μάρτιο του 1948 στην υπογραφή, από 54 χώρες της Χάρτας της Αβάνας, για την ίδρυση του Διεθνούς Οργανισμού Εμπορίου (International Trade Organization). (http://www.wto.org/english/tratop_e/dda_e/work_organ_i_e.htm)

Η συμφωνία για την ίδρυση του Οργανισμού αυτού δεν κυρώθηκε ποτέ από το Αμερικανικό Κογκρέσο, με αποτέλεσμα να μείνει σε ισχύ η Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου (General Agreement on Tariffs and Development – GATT), η οποία υπογράφηκε από 23 χώρες στη Γενεύη τον Οκτώβριο του 1947, ως προσωρινή συμφωνία, προκειμένου να προχωρήσει έγκαιρα η απελευθέρωση του εμπορίου, δεδομένου ότι η ίδρυση του Διεθνούς Οργανισμού Εμπορίου θα απαιτούσε χρόνο.

Η εμπορική αυτή συμφωνία, η οποία ήταν συμβατή με το αμερικανικό δίκαιο και δεν χρειαζόταν την κύρωση από το Κογκρέσο θα αποτελούσε τμήμα του Οργανισμού. Έμελλε όμως να αποτελέσει το θεσμικό πλαίσιο της διεθνούς εμπορικής πολιτικής για μισό περίπου αιώνα (1947 – 1994), και να συμβάλλει καθοριστικά στην προοδευτική ανάπτυξη του διεθνούς εμπορίου και στην ομαλή συνύπαρξη των συμβαλλόμενων μερών της GATT.

Το σύστημα της GATT ασφαλώς δεν υπήρξε άκαμπτο και στατικό. Αντιθέτως, έδειξε μια μοναδική ευελιξία και προσαρμοστικότητα τόσο ως προς την γεωγραφική όσο και θεματική διεύρυνσ του. Καθοριστικές για τις διαδοχικές

διευρύνσεις και προσαρμογές του συστήματος ήταν οι εμπορικές διαπραγματεύσεις, οι λεγόμενοι γύροι.

Έτσι ο αριθμός των μελών αυξανόταν συνεχώς. Τα 23 συμβαλλόμενα μέλη του 1947 έγιναν 123 το 1994 (πριν την ίδρυση του ΠΟΕ), ενώ σήμερα ο αριθμός των κρατών μελών του ΠΟΕ ανέρχεται σε 153, με πολλές υποψήφιες χώρες να βρίσκονται στο θάλαμο αναμονής. Με το πέρασμα του χρόνου άλλαζε και η εμπορική «ατζέντα». Τις δύο πρώτες δεκαετίες της λειτουργίας του, έλαβαν χώρα έξι γύροι διαπραγματεύσεων, με κύρια θέματα τη μείωση των δασμών και την αποδοχή νέων μελών. (Jackson 1998, 36)

Από τις αρχές του '70 και μετά τη σημαντική μείωση των δασμών, το ενδιαφέρον των συμβαλλόμενων μερών, στράφηκε και σε μια σειρά από εσωτερικές πολιτικές που επηρέαζαν το εξωτερικό εμπόριο. Έτσι, στο πλαίσιο του Γύρου του Τόκιο (1973 – 1979), υιοθετήθηκαν για πρώτη φορά οι λεγόμενοι κωδικοί, δηλαδή οι συμφωνίες για την ρύθμιση ζητημάτων, όπως οι ποσοτικοί περιορισμοί, το ντάμπινγκ και οι επιδοτήσεις, οι τεχνικές προδιαγραφές, οι δημόσιες αγορές και οι συμβάσεις. (Winham 1986, 93)

Η μετεξέλιξη του συστήματος της GATT συνεχίστηκε και στον όγδοο Γύρο της Ουρουγουάης (1986 – 1993), με την ενσωμάτωση στο σύστημα κανόνων και πειθαρχιών της GATT, του διεθνούς εμπορίου αγροτικών και κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων, τη δημιουργία δύο νέων πυλώνων για το διεθνές εμπόριο υπηρεσιών (General Agreement on Trade in Services – GATS) και για την προστασία των δικαιωμάτων της πνευματικής ιδιοκτησίας (Trade – Related Aspects of Intellectual Property Rights – TRIPS). (Finger 2001, 1097)

Μια άλλη θεμελιώδης μετεξέλιξη που έλαβε χώρα στην τελική φάση του Γύρου της Ουρουγουάης, υπήρξε η δημιουργία για πρώτη φορά του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ), ως οργανισμού ομπρέλα των τριών επιμέρους πυλώνων της νέας GATT (GATT 1994), της GATS και των TRIPS. (Hoeckman and Kostecki 1995, 28)

2. Διαφορές GATT – ΠΟΕ

Ο ΠΟΕ ως θεσμός αποτελεί τη φυσική μετεξέλιξη της GATT και συνεπώς φέρει τα βασικά χαρακτηριστικά του προηγούμενου συστήματος. Η μετεξέλιξη, όμως, αυτή επέφερε σημαντικές αλλαγές.

Η GATT ήταν απλώς μια διακρατική σύμβαση (όχι οργανισμός με την τυπική του όρου έννοια), γι' αυτό και οι χώρες που την υπέγραφαν ονομάζονταν συμβαλλόμενα μέρη και όχι κράτη μέλη. Η GATT δεν είχε νομική προσωπικότητα και η δυνατότητά της για συλλογική δράση ήταν περιορισμένη.

Μια ουσιώδης διαφορά μεταξύ ΠΟΕ και GATT σχετίζεται με τη δεσμευτικότητα των αποφάσεων. Στην περίπτωση της GATT ήταν δυνατή η υπογραφή μιας συμφωνίας μόνο από ορισμένα κράτη, η οποία όμως δεν δέσμευε τα κράτη που δεν την υπέγραφαν, ενώ η είσοδος και η έξοδος στη συγκεκριμένη συμφωνία ήταν πάντοτε ανοικτή.

Αυτό είχε ως συνέπεια αφενός να δημιουργηθούν, ειδικά μετά το Γύρο του Τόκιο, μια σειρά από καθεστώτα με διαφορετική σύνθεση των κρατών που συμμετείχαν και συνεπώς την καθιέρωση της «μεταβλητής γεωμετρίας» στο σύστημα της GATT, και αφετέρου την αύξηση της νομικής αβεβαιότητας. (Hoeckman and Kostecki 1995, 35)

Ο ΠΟΕ δίνει μεγαλύτερη έμφαση στην τήρηση των συμβατικών αρχών και κανόνων και πολύ λιγότερο στην επιβολή συλλογικών αποφάσεων. Στηρίζεται περισσότερο στη συμμετοχή και στις ατομικές πρωτοβουλίες των κρατών μελών του και όχι σε αποφάσεις των συλλογικών του οργάνων.

Μια ουσιαστική, όμως, διαφορά με το προηγούμενο σύστημα της GATT είναι ότι περιορίσθηκε σημαντικά η ύπαρξη πολλαπλών ειδικών καθεστώτων («μεταβλητή γεωμετρία») δεδομένου ότι το αποτέλεσμα των διαπραγματεύσεων του Γύρου της Ουρουγουάης έπρεπε να γίνει αποδεκτό από τα κράτη που ήθελαν να συμμετάσχουν συνολικά και όχι επιλεκτικά – τμηματικά. (Hoeckman and Kostecki 1995, 36)

3. Τα θεσμικά χαρακτηριστικά του ΠΟΕ

3.1. Τα θεματικά πεδία του ΠΟΕ

Ο ΠΟΕ σχηματίζει το θεσμικό πλαίσιο της συμφωνηθείσας παγκόσμιας εμπορικής τάξης. Διαθέτει ίδια όργανα με αποφασιστικές και διαχειριστικές αρμοδιότητες. Τα θεματικά πεδία δραστηριοποίησης του είναι η εποπτεία της ασκούμενης εξωτερικής εμπορικής πολιτικής των μελών του, η διευθέτηση των διαφορών, της προστασίας του περιβάλλοντος και της ειδικής μεταχείρισης των αναπτυσσόμενων χωρών και ειδικά των φτωχότερων εξ' αυτών. (Jackson 1998, 65)

Τα πεδία ισχύος του περιλαμβάνουν το διεθνές εμπόριο αγαθών, υπηρεσιών και την προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας. Συνεπώς, αναπόσπαστα τμήματά του είναι η GATT και όλες οι επιμέρους συμφωνίες που έχουν υπογραφεί στο πλαίσιο της, η GATS με όλες τις τομεακές συμφωνίες της, καθώς και η συμφωνία για τα TRIPS. (Jackson 1998, 66)

Εκτός των παραπάνω συμφωνιών που έχουν υπογραφεί από όλες τις χώρες μέλη του ΠΟΕ, και για το λόγο αυτό λέγονται και πολυμερείς συμφωνίες, στη δικαιοδοσία του Οργανισμού υπάγονται και οι «ολιγομελείς συμφωνίες», οι οποίες υπογράφηκαν από περιορισμένο αριθμό κρατών και δεσμεύουν μόνο αυτά. Στις τελευταίες συγκαταλέγονται η «Συμφωνία για τα πολιτικά αεροσκάφη», η «Συμφωνία για τις δημόσιες αγορές και συμβάσεις», καθώς και η «Συμφωνία για το διεθνές εμπόριο προϊόντων βόειου κρέατος και γάλακτος». (Jackson 1998, 67)

3.2. Τα μέλη του ΠΟΕ

Τα ιδρυτικά μέλη του ΠΟΕ είναι τα πρώην συμβαλλόμενα μέλη της GATT 1947. Η ένταξη στον ΠΟΕ ενός νέου μέλους, χρειάζεται τη θετική ψήφο των 2/3, των υφιστάμενων μελών του. Κάθε χώρα έχει το δικαίωμα εξόδου, έξι μήνες μετά την κατάθεση έγγραφης ανακοίνωσης.

Χώρες μέλη των «ολιγομελών συμφωνιών», δύναται να εξέλθουν της συμφωνίας χωρίς να χάσουν την ιδιότητα του κράτους μέλους του ΠΟΕ. Όπως ήδη αναφέρθηκε, ο αριθμός των χωρών μελών του ΠΟΕ αυξήθηκε σημαντικά. Η αύξηση

αυτή οφείλεται κυρίως στην προσχώρηση των αναπτυσσόμενων χωρών, καθώς και στην ένταξη των περισσότερων πρώην σοσιαλιστικών χωρών.

Η ανεξαρτησία και αυτοδιάθεση των κρατών σε συνδυασμό με την στροφή τους στην οικονομία της αγοράς και την απογοητευτική εμπειρία τους με την εγκαθίδρυση μιας νέας διεθνούς οικονομικής τάξης τις δεκαετίες του '60 και του '70, συνέβαλαν επίσης καθοριστικά στην ένταξή τους στον ΠΟΕ. Να σημειωθεί ότι στις αρχές και στους κανόνες του ΠΟΕ υπάγεται σήμερα περισσότερο από το 85% του διεθνούς εμπορίου αγαθών και υπηρεσιών, με αποτέλεσμα δικαίως ο Οργανισμός να φέρει τον χαρακτηρισμό «Παγκόσμιος». (Jackson 1998, 110)

3.3. Τα όργανα του ΠΟΕ

Όσο αφορά την οργάνωση και τα επιμέρους όργανα του, δύναται να λεχθεί ότι ο ΠΟΕ ακολουθεί την παράδοση της GATT 1947. (Jackson 1998, 67) Έτσι, ανώτατο όργανο λήψης αποφάσεων, είναι η Διάσκεψη των Υπουργών (Ministerial Conference), η οποία συνέρχεται κάθε δύο έτη. Το Γενικό Συμβούλιο (General Council) υποκαθιστά τη Διάσκεψη των Υπουργών και διεκπεραιώνει τις σημαντικές εργασίες του Οργανισμού κατά το διάστημα μεταξύ των τακτικών υπουργικών συνεδριάσεων. Είναι ανοικτό σε εκπροσώπους από όλα τα κράτη μέλη του Οργανισμού και συνεδριάζει κάθε μήνα.

Ο Γενικός Διευθυντής (General Director) εκλέγεται από το Συμβούλιο των Υπουργών, έχει ως αποστολή την εκτέλεση των αποφάσεων της Υπουργικής Διάσκεψης και του Γενικού Συμβουλίου, καθώς και τη διοίκηση του Οργανισμού.

Η Γραμματεία του ΠΟΕ έχει ως βασικές ευθύνες την προπαρασκευή και διεξαγωγή των διαπραγματεύσεων μεταξύ των μελών του, την παροχή συμβουλών προς τους εμπορικούς εταίρους, αναλύσεις και δημοσιεύσεις που αφορούν την εξέλιξη του διεθνούς εμπορίου, καθώς και την οργάνωση της διαδικασίας επίλυσης των διαφορών.

3.4. Οι διαδικασίες λήψης αποφάσεων

Ως προς την λήψη αποφάσεων (Schott and Watal 2000, No 00-2), ο ΠΟΕ είναι ο μόνος διεθνής οικονομικός οργανισμός με δεσμευτικούς για τα κράτη του κανόνες, στον οποίο ισχύει η αρχή: «μία χώρα μία ψήφος». Σε αντίθεση με άλλους οικονομικούς οργανισμούς, δεν υπάρχει καμία στάθμιση των ψήφων με βάση τον πληθυσμό, την οικονομική ισχύ, τη συνεισφορά στον προϋπολογισμό ή άλλα κριτήρια.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση εκπροσωπεί τα κράτη μέλη της στον ΠΟΕ και της αντιστοιχούν τόσες ψήφοι όσες είναι και τα μέλη της. Κάθε χώρα έχει το δικαίωμα υποβολής προτάσεων. Σε συνέχεια της παράδοσης της GATT 1947, οι αποφάσεις στον ΠΟΕ λαμβάνονται κατά κανόνα με ομοφωνία των παρευρισκόμενων χωρών.

Συγκεκριμένες διαδικασίες λήψης αποφάσεων προβλέπονται στις περιπτώσεις:

1) Η αποδοχή ή μη αίτησης για ένταξη στον ΠΟΕ νέων μελών. Μετά την υποβολή της σχετικής αίτησης και τις διαπραγματεύσεις με τα κράτη μέλη του ΠΟΕ, η τελική απόφαση λαμβάνεται με πλειοψηφία 2/3 από την Διάσκεψη των Υπουργών ή το Γενικό Συμβούλιο του Οργανισμού.

2) Οι αποφάσεις που αφορούν την ερμηνεία και εφαρμογή του περιεχομένου των συμφωνιών που λαμβάνονται μόνο από τη Διάσκεψη των Υπουργών και χρειάζονται τα 3/4 των ψήφων όλων των χωρών μελών του ΠΟΕ.

3) Η απαλλαγή ενός μέλους από τις συμβατικές του υποχρεώσεις (αποδοχή εξαιρέσεων – waiver) για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, προκειμένου να αντιμετωπίσει σοβαρές δυσκολίες. Η αποδοχή εξαιρέσεως είναι εφικτή εφόσον εγκριθεί από τα 3/4 των μελών του ΠΟΕ.

4) Η τροποποίηση των Συμφωνιών. Προτάσεις για αλλαγή διατάξεων των Συμφωνιών, δύναται να υποβληθούν από κάθε κράτος μέλος που το επιθυμεί. Ακολουθεί η αξιολόγησή των επιπτώσεων τους στα δικαιώματα και στις υποχρεώσεις των κρατών μελών του ΠΟΕ και στη συνέχεια γίνεται η αποδοχή ή η απόρριψή τους, εντός 90 ημερών. Αλλαγές που αναφέρονται σε κεντρικές αρχές (ρήτρα μάλλον ευνοούμενου κράτους, εθνική μεταχείριση) και διαδικασίες του ΠΟΕ χρειάζονται ομοφωνία, ενώ οι υπόλοιπες διατάξεις δύναται να τροποποιηθούν με πλειοψηφία 2/3 όλων των ψήφων. Οι τροποποιήσεις αυτές δεν δεσμεύουν τις χώρες που δεν ψήφισαν υπέρ των τροποποιήσεων.

Σε αντίθεση, όμως, με την GATT 1947, στον ΠΟΕ οι χώρες αυτές δύναται να αποπεμφθούν από τον Οργανισμό με πλειοψηφία ¾. Τροποποιήσεις διατάξεων των Συμφωνιών που δεν επηρεάζουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των κρατών μελών, λαμβάνονται με πλειοψηφία ¾ και δεσμεύουν, όμως, το σύνολο των κρατών μελών του ΠΟΕ.

4. Στόχοι του ΠΟΕ

Πολύ περισσότερο από ότι το προηγούμενο σύστημα της GATT 1947 ο ΠΟΕ ως διεθνές εμπορικό σύστημα έχει τρεις βασικές αποστολές. (Stiglitz and Charlton 2005, 65)

Πρώτον, να προσφέρει γενικούς και ειδικούς δεσμευτικούς κανόνες που διέπουν την εμπορική πολιτική των κρατών μελών του. Δεύτερον, να προσφέρει ένα φόρουμ για διεθνείς εμπορικές διαπραγματεύσεις, και τρίτον, να συμβάλει στην ειρηνική διευθέτηση των διαφορών.

Καταρχήν όσον αφορά τις βασικές επιδιώξεις του ΠΟΕ, διαπιστώνεται ότι ο βασικός στόχος δεν είναι το ελεύθερο εμπόριο, αλλά η σταδιακή απελευθέρωση του εμπορίου, προκειμένου να επιτευχθούν υπέρτεροι στόχοι, όπως είναι η άνοδος του επιπέδου διαβίωσης, η πλήρης απασχόληση, η συνεχής αύξηση του πραγματικού εισοδήματος, η βέλτιστη χρήση παγκόσμιων πόρων, καθώς και η αύξηση της παραγωγής και του εμπορίου.

Πρόκειται για τους ίδιους στόχους με την GATT 1947, με εξαίρεση την αναφορά στην χρήση των φυσικών πόρων. Το σύστημα της GATT 1947 δεν ανέφερε τη βέλτιστη χρήση των παγκόσμιων φυσικών πόρων, αλλά την «πλήρη εκμετάλλευση». Όπως διαπιστώνεται, στην περίπτωση αυτή ο ΠΟΕ επιβεβαιώνει την υιοθέτηση των αρχών της αειφόρου ανάπτυξης.

5. Βασικές αρχές και κανόνες του ΠΟΕ

Όσον αφορά τις βασικές αρχές και διατάξεις, οι ίδιες που ίσχυαν στο σύστημα της GATT υιοθετήθηκαν και στον ΠΟΕ. Χαρακτηριστικό των αρχών και διατάξεων αυτών είναι ότι ισχύουν σε όλες τις πολυμερείς συμφωνίες (GATT, GATS, TRIPS).

Ειδικότερα, πρόκειται για τις θεμελιώδεις αρχές της ρήτρας του μάλλον ευνοούμενου κράτους, την αρχή της εθνικής μεταχείρισης, της αμοιβαιότητας στις διαπραγματεύσεις, της απαγόρευσης μη δασμολογικών εμποδίων, της ειδικής μεταχείρισης των οικονομικά αδύνατων χωρών και της προστασίας του περιβάλλοντος. (Jackson 1998)

5.1. Η ρήτρα του μάλλον ευνοούμενου κράτους

Το άρθρο I της GATT, το άρθρο II της GATS και το άρθρο 4 των TRIPS αναφέρουν πως τα κράτη μέλη του ΠΟΕ υποχρεούνται να παραχωρούν τα ίδια πλεονεκτήματα και δικαιώματα που σχετίζονται με το εξωτερικό τους εμπόριο «ιδίων» αγαθών και υπηρεσιών ή την προστασία των πνευματικών δικαιωμάτων σε όλους τους εμπορικούς εταίρους μέλη του ΠΟΕ χωρίς καμία διάκριση.

Η εφαρμογή της αρχής αυτής προς τρίτες χώρες, μη μέλη του ΠΟΕ, επαφίεται στη διακριτική ευχέρεια των κρατών μελών του. Η πιο σημαντική όμως λειτουργία της ρήτρας αυτής είναι ότι παράγει σταθερότητα και διαφάνεια στις διεθνείς εμπορικές σχέσεις.

Συμπερασματικά, κρίνεται ότι η ρήτρα του μάλλον ευνοούμενου κράτους αποτελεί την πλέον σημαντική εφεύρεση στις διεθνείς εμπορικές σχέσεις και είναι σχεδόν βέβαιο, ότι η κατάργησή της θα προκαλούσε την κατάρρευση του παγκόσμιου εμπορίου.

5.2. Η αρχή της εθνικής μεταχείρισης

Μια περαιτέρω βασική αρχή του ΠΟΕ είναι η αρχή της εθνικής μεταχείρισης, με την οποία επιδιώκεται η ίση μεταχείριση μεταξύ εγχώριων και εισαγόμενων αγαθών και υπηρεσιών.

Η εφαρμογή της αρχής αυτής διασφαλίζει τη μη διάκριση μεταξύ ημεδαπών και αλλοδαπών αγαθών και υπηρεσιών (με εξαίρεση την επιβολή δασμών) και αποτελεί το συμπλήρωμα της ρήτρας του μάλλον ευνοούμενου κράτους με την οποία διασφαλίζεται η μη διάκριση των εμπορικών εταίρων.

Η πλέον σημαντική συμβολή της αρχής αυτής είναι η διασφάλιση των αποτελεσμάτων της απελευθέρωσης του εξωτερικού εμπορίου μιας χώρας, δεδομένου ότι μια μείωση των εισαγωγικών δασμών ή της κατάργησης ποσοτικών περιορισμών θα μπορούσε να εξουδετερωθεί από μέτρα της εσωτερικής οικονομικής πολιτικής. Η αρχή αυτή δεν ισχύει γενικώς στην περίπτωση των κρατικών αγορών αγαθών και υπηρεσιών. Ισχύει μόνο μεταξύ των μελών της σχετικής σύμβασης του ΠΟΕ.

5.3. Η πολιτική – διαπραγματευτική αρχή της αμοιβαιότητας

Η αρχή αυτή έχει κυρίως πολιτικό χαρακτήρα και εφαρμόζεται στις εμπορικές διαπραγματεύσεις. Δεν έχει καμία νομική υπόσταση και ισχύ, δεδομένου ότι από νομικής απόψεως υπερισχύει η αρχή του μάλλον ευνοούμενου κράτους.

Έτσι, σύμφωνα με το δίκαιο της GATT, η αμοιβαιότητα ισχύει στην περίπτωση δασμολογικών διαπραγματεύσεων και κατά τη λήψη έκτακτων μέτρων προστασίας. Η αρχή αυτή σύμφωνα με το γράμμα της GATT δεν πρέπει να εφαρμόζεται στην περίπτωση των αναπτυσσόμενων χωρών, οι οποίες τυγχάνουν ευνοϊκής μεταχείρισης.

Σύμφωνα με το άρθρο XIX της GATS, οι διαπραγματεύσεις για άνοιγμα των αγορών των υπηρεσιών θα πρέπει να οδηγούν σε αμοιβαία επωφελή αποτελέσματα και να εγγυώνται την ισορροπία μεταξύ υποχρεώσεων και δικαιωμάτων.

Τέλος, σύμφωνα με το άρθρο 7 των TRIPS η ενίσχυση των τεχνολογικών καινοτομιών και η διάδοσή τους θα πρέπει να είναι εξίσου επωφελή για όλα τα κράτη μέλη του ΠΟΕ. (Hoeckman and Kosteckí 1995, 47)

5.4. Η απαγόρευση των μη δασμολογικών εμποδίων και η μείωση των δασμών

Μια περαιτέρω αρχή του ΠΟΕ συνιστά η απαγόρευση των πάσης φύσεως μη δασμολογικών εμποδίων και η σταδιακή, μέσω διαπραγματεύσεων μείωση των δασμών. Η γενική απαγόρευση των μη δασμολογικών εμπορικών εμποδίων σημαίνει ότι η κατάργησή τους δεν αποτελεί αντικείμενο διαπραγματεύσεων πάνω στη βάση της αμοιβαιότητας.

Το μόνο μέτρο προστατευτισμού το οποίο ρητά επιτρέπεται από την GATT είναι οι δασμοί. Σε σχέση με τους μη δασμολογικούς περιορισμούς, οι δασμοί είναι διαφανείς, εύκολοι στη διαχείριση και σχετικά συμβατοί με τους μηχανισμούς της αγοράς (εκτός από των περιπτώσεων που είναι τόσο υψηλοί, ώστε να γίνονται απαγορευτικοί).

Επειδή όμως και οι δασμοί αποτελούν εμπορικό εμπόδιο, η GATT αναγνωρίζει την σπουδαιότητα των διαπραγματεύσεων για τη συνεχή μείωσή τους. Πολλά βιομηχανικά προϊόντα εισάγονται πλέον στις ανεπτυγμένες χώρες του ΠΟΕ χωρίς ή με πολύ χαμηλούς δασμούς.

Από πρακτικής απόψεως το «δέσιμο» των δασμών είναι ιδιαίτερα σημαντικό, διότι συμβάλλει στη σταθερότητα και προβλεψιμότητα του επιπέδου προστασίας κάθε χώρας. Επίσης, συμβάλλει στην αποφυγή εμπορικών συγκρούσεων και μιας ενδεχόμενης κλιμάκωσης του προστατευτισμού.

5.5. Η ειδική μεταχείριση των οικονομικά αδυνάτων χωρών

Το 1948, έτος που τέθηκε σε ισχύ η GATT, από τα 23 μέλη της Συμφωνίας μόνο 10 ήταν οικονομικά ασθενής χώρες. Σήμερα από τις 153 χώρες μέλη του ΠΟΕ, μόνο οι 35 μπορούν να θεωρηθούν ως οικονομικά ανεπτυγμένες.

Οι αναπτυσσόμενες χώρες διεκδίκησαν, όμως, και πέτυχαν στο Γύρο του Τόκιο τη δυνατότητα να τους χορηγούνται εμπορικές προτιμήσεις και να απολαμβάνουν από τις βιομηχανικές χώρες μια διαφοροποιημένη και ευνοϊκότερη μεταχείριση, σύμφωνα με το παραδοσιακό τους αίτημα «ίση μεταχείριση άνισα αναπτυγμένων χωρών προκαλεί άνισα αποτελέσματα».

Το θεσμικό πλαίσιο του ΠΟΕ επιτρέπει τις εξής εξαιρέσεις (Jackson 1998, 159-173) :

- Εξαιρέσεις από τη ρήτρα του μάλλον ευνοούμενου κράτους στην περίπτωση που οι βιομηχανικές χώρες μειώνουν ή καταργούν δασμούς ή άλλα εμπόδια για εισαγωγείς από αναπτυσσόμενες χώρες.
- Δυνατότητα εξαίρεσης από την αρχή της εθνικής μεταχείρισης προκειμένου να ληφθούν μέτρα προστασίας πέρα από τους δασμούς ή στήριξη της εθνικής τους οικονομίας. Η εξαίρεση αυτή απαιτεί την έγκριση των άλλων εταίρων.

- Δυνατότητα αύξησης των «δεμένων» δασμών κατά βούληση και χωρίς την έγκριση των άλλων κρατών μελών του ΠΟΕ.
- Κατάργηση της αρχής της αμοιβαιότητας κατά τις διαπραγματεύσεις μεταξύ πλουσίων και των πλέον φτωχών χωρών του Τρίτου Κόσμου. Η αρχή αυτή εφαρμόζεται προοδευτικά ανάλογα με το επίπεδο ανάπτυξης μιας χώρας.
- Ειδικό καθεστώς (εξαιρέσεις και μεγαλύτερες μεταβατικοί περίοδοι) στις ειδικές συμφωνίες καθώς και υποχρέωση παροχής χρηματοδοτικής και τεχνικής βοήθειας, προκειμένου οι αναπτυσσόμενες χώρες να προσαρμοστούν στις απαιτήσεις των ρυθμίσεων του ΠΟΕ.

5.6. Η προστασία του περιβάλλοντος

Το σύστημα της GATT δεν περιέχει κανόνες και μέτρα περιβαλλοντικής πολιτικής. Αναφορές για το περιβάλλον έχουμε στο προοίμιο του ΠΟΕ (βέλτιστη χρήση των παγκόσμιων πόρων), στη Συμφωνία για τα αγροτικά προϊόντα (επιτρεπόμενες κρατικές ενισχύσεις για την προστασία του περιβάλλοντος), στη Συμφωνία για τα τεχνικά εμπορικά εμπόδια (επιτρεπόμενες εξαιρέσεις για την προστασία του περιβάλλοντος) και στη Συμφωνία για τις επιδοτήσεις (επιδοτήσεις για αντιμετώπιση περιβαλλοντικών αναγκών).

Μετά το Γύρο της Ουρουγουάης ξεκίνησε μια έντονη συζήτηση για τη σχέση μεταξύ του διεθνούς εμπορικού συστήματος και της προστασίας του περιβάλλοντος. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να ενσωματωθεί το ζήτημα αυτό στην ατζέντα του Γύρου της Ντόχα. (Panagariya 2002, 1205)

6.1. Η Συμφωνία για τα μέτρα αντιντάμπινγκ

Η Συμφωνία για τα μέτρα αντιντάμπινγκ ή όπως είναι επίσημα γνωστή ως «Συμφωνία για την εφαρμογή του άρθρου VI της GATT» θέτει συγκεκριμένα αυστηρά κριτήρια για τον προσδιορισμό του πότε ένα προϊόν υπόκειται σε ντάμπινγκ. (www.wto.org) Σύμφωνα με το άρθρο 2.1. της Συμφωνίας «ένα προϊόν θεωρείται ότι αποτελεί αντικείμενο ντάμπινγκ, δηλαδή εισάγεται σε μια άλλη χώρα σε τιμή

χαμηλότερη της κανονικής του αξίας, εφόσον η τιμή εξαγωγής του από μία χώρα σε μια άλλη είναι χαμηλότερη από μια συγκρίσιμη τιμή του ομοειδούς προϊόντος, όπως έχει καθοριστεί για την κατανάλωση στην χώρα εξαγωγής κατά τις συνήθεις εμπορικές πρακτικές».

Οι αιτήσεις για την λήψη μέτρων κατά των εισαγωγών είναι δυνατόν να υποβληθούν από εκπροσώπους του κλάδου της κοινοτικής βιομηχανίας που θεωρεί ότι θίγεται, ότι δηλαδή υφίσταται ζημιά από ζημιές τέτοιου τύπου. Η αίτηση πρέπει κατ' αρχήν να υποστηριχθεί από το μεγαλύτερο μέρος του βιομηχανικού κλάδου και πρέπει να περιλαμβάνει αποδείξεις τόσο αναφορικά με το ντάμπινγκ όσο και αναφορικά με τη σχετική ζημιά. Αν μετά το πέρας των ερευνών, ο ξένος εξαγωγέας επιδιώξει να αυξήσει τις τιμές ή να διακόψει τις οικείες εξαγωγές, στο μέτρο που το περιθώριο ντάμπινγκ ή τα ζημιογόνα αποτελέσματά του εξαλείφονται, μπορεί να αποτραπεί η επιβολή δασμού αντιντάμπινγκ.

6.2. Η Συμφωνία για τις επιδοτήσεις και τα αντισταθμιστικά μέτρα

Η Συμφωνία για τις επιδοτήσεις και τα αντισταθμιστικά μέτρα (subsidies and countervailing duties/ SCM) ερμηνεύει και σε μεγάλο βαθμό συμπληρώνει τις διατάξεις του άρθρου XVI της GATT. Εφαρμόζεται μόνο στα βιομηχανικά προϊόντα, δεδομένου ότι στα γεωργικά προϊόντα εφαρμόζεται η Συμφωνία για την γεωργία. (http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/agrm8_e.htm)

Η Συμφωνία περιορίζει το δικαίωμα των κυβερνήσεων να χορηγούν επιδοτήσεις, θεσπίζοντας ένα σύστημα ελέγχου των επιδοτήσεων που παράγουν δυσμενή αποτελέσματα στο διεθνές εμπόριο (adverse effects on trade). Η Συμφωνία διακρίνει μεταξύ μιας κατηγορίας απαγορευμένων επιδοτήσεων και δύο κατηγοριών επιτρεπόμενων επιδοτήσεων υιοθετώντας, όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται, την προσέγγιση του «φωτεινού σηματοδότη» (traffic light approach).

Οι απαγορευμένες επιδοτήσεις (κόκκινου χρώματος) τεκμαίρονται ότι παράγουν δυσμενή για το εμπόριο αποτελέσματα και διέπονται από ειδικό και ταχύτερο μηχανισμό επίλυσης διαφορών. Απαγορευμένες θεωρούνται οι επιδοτήσεις εξαγωγών και υποκατάστασης εισαγωγών. Στην απαγόρευση εμπίπτουν τόσο θετικές ενισχύσεις όπως εξαγωγικές πιστώσεις με ευνοϊκούς όρους, όσο και αποθετικές ενισχύσεις όπως φορολογικές απαλλαγές που συναρτώνται με εξαγωγές.

Οι επιδοτήσεις που δεν απαγορεύονται – οι επιτρεπόμενες επιδοτήσεις- διακρίνονται περαιτέρω σε δύο κατηγορίες: τις αγωγήμες (actionable) και τις μη αγωγήμες (non actionable). Αγωγήμες (χρώματος πορτοκαλί) χαρακτηρίζονται οι επιδοτήσεις που δεν απαγορεύονται μεν αυτοδίκαια αλλά μπορούν να απαγορευτούν εφόσον παράγουν δυσμενή για το εμπόριο αποτελέσματα. Αυτό συμβαίνει σε τρεις περιπτώσεις:

- Όταν εξαιτίας της επιδότησης μια χώρα υφίσταται αισθητή ζημιά (material injury) στην βιομηχανία της (στο σημείο αυτό υπάρχει μια αντιστοιχία με τη ζημιά από το ντάμπινγκ).
- Όταν εξαιτίας της επιδότησης μια χώρα υφίσταται σοβαρή ζημιά (serious prejudice) στα εμπορικά της συμφέροντα, δηλαδή την πρόσβασή της σε αγορές τρίτων χωρών.
- Όταν εξαιτίας της επιδότησης περιορίζεται ή αναιρείται το όφελος που είχε αποκομίσει μια χώρα από τη δασμολογική παραχώρηση στην οποία είχε προβεί η παρέχουσα την επιδότηση χώρα.

Μη αγωγήμες (πράσινου χρώματος) χαρακτηρίζονται οι περιφερειακές ενισχύσεις και οι επιδοτήσεις για την βασική και την εφαρμοσμένη έρευνα έως το στάδιο της βιομηχανικής παραγωγής (pre-competitive development), καθώς και η προσαρμογή εγκαταστάσεων στις περιβαλλοντικές απαιτήσεις, χωρίς πάντως να αποκλείεται η εξέταση των συναφών εθνικών προγραμμάτων από το αρμόδιο όργανο του ΠΟΕ που μπορεί να γνωμοδοτήσει αναφορικά με την ύπαρξη επιδοτήσεων.

Για τις απαγορευμένες και τις αγωγήμες επιδοτήσεις η χώρα εισαγωγής δικαιούται να κινήσει διαδικασία επιβολής αντισταθμιστικών δασμών με τους όρους που ισχύουν για την επιβολή δασμών αντιντάμπινγκ. Το ύψος του αντισταθμιστικού δασμού πρέπει να ορίζεται με βάση το όφελος για τον αποδέκτη (benefit to the recipient).

7. Ο ΠΟΕ ως βήμα εμπορικών διαπραγματεύσεων

Η μείωση των εμπορικών εμποδίων, η τροποποίηση καθώς και η διεύρυνση των κανόνων και των πειθαρχιών του διεθνούς εμπορικού συστήματος επιτυγχάνεται μέσω διαπραγματεύσεων μεταξύ ανεξάρτητων χωρών. Όπως στην περίπτωση της

GATT έτσι και ο ΠΟΕ προσφέρει το κατάλληλο βήμα για την εκκίνηση, διεξαγωγή και περάτωση αυτών των διαπραγματεύσεων. Οι διαπραγματεύσεις αυτές είναι κατά κανόνα χρονοβόρες και για το λόγο αυτό ονομάζονται «Γύροι». Διεξάγονται στη Γενεύη από τους αντιπροσώπους των κρατών μελών αλλά παίρνουν το όνομά τους συνήθως από την πόλη όπου έγινε η διάσκεψη και δήλωση έναρξής τους.

Το σύστημα του ΠΟΕ δεν περιλαμβάνει ρυθμίσεις σχετικά με το πότε θα ξεκινήσει ένας νέος γύρος διαπραγματεύσεων, πότε θα τερματιστεί, ποια θα είναι τα θέματα, ποιες οι επιτροπές κ.τ.λ. Επίσης, ο ΠΟΕ ως οργανισμός δεν παρεμβαίνει στις διαπραγματεύσεις. Προσφέρει απλώς τις απαραίτητες υποδομές, την τεχνική, γραμματειακή και επιστημονική στήριξη. Τα κράτη μέλη του είναι αποκλειστικά αρμόδια να λάβουν όλες τις σχετικές αποφάσεις. Όπως έδειξε η μέχρι σήμερα εμπειρία όλα τα βασικά άλματα του συστήματος επιτεύχθηκαν στο πλαίσιο διαπραγματευτικών γύρων. (Winham 1998, 349-368)

7.1. Ο Γύρος του Τόκιο

Μέχρι και τον Γύρο του Κέννεντυ, οι διαπραγματεύσεις διεξάγονταν μεταξύ μιας μικρής ομάδας ανεπτυγμένων χωρών και αφορούσε σχεδόν αποκλειστικά στο ζήτημα της μείωσης των δασμών μέσα από αμοιβαίες παραχωρήσεις. (Scott and Watal 2000)

Το αποτέλεσμα ίσχυε αυτομάτως στην βάση της αρχής του μάλλον ευνοούμενου κράτους και στα συμβαλλόμενα μέρη, τα οποία δεν συμμετείχαν ενεργά στις διαπραγματεύσεις και βέβαια δεν προσέφεραν καταλόγους με δασμολογικές μειώσεις. Η κατάσταση άλλαξε κατά το Γύρο του Τόκιο, ο οποίος διήρκεσε έξι έτη. Και αυτό επειδή για πρώτη φορά στις διαπραγματεύσεις συμπεριλήφθηκαν πολύπλοκα θέματα, όπως τεχνικές προδιαγραφές, διοικητικές πρακτικές, κρατικές αγορές και συμβάσεις, κρατικές ενισχύσεις, αντιντάμπινγκ, τα οποία δεν ανήκαν στα κλασσικά μέτρα της εξωτερικής εμπορικής πολιτικής, αλλά σε τομείς της εσωτερικής οικονομικής πολιτικής. (Winham 1986)

Η όια πολυμερής θεσμική ρύθμιση των θεμάτων αυτών, θα οδηγούσε σε μείωση της οικονομικοπολιτικής ανεξαρτησίας των συμβαλλόμενων κρατών. Αυτός, όμως, ήταν κι ένας βασικός λόγος που πολλές χώρες δεν υπέγραψαν τις επί μέρους

συμφωνίες (τους λεγόμενους κώδικες). Επιπροσθέτως, οι δεσμεύσεις σε σημαντικά πεδία της εσωτερικής οικονομικής πολιτικής, ίσχυαν μόνο για τα συμβαλλόμενα μέρη κατά παράβαση της αρχής της αυτόματης και άνευ όρων εφαρμογής της ρήτρας του μάλλον ευνοούμενου κράτους. Έτσι, ο Γύρος αυτός οδήγησε σε έναν κατακερματισμό του διεθνούς εμπορικού συστήματος.

7.2. Ο Γύρος της Ουρουγουάης

Ο Γύρος της Ουρουγουάης (Finger 2001, 1097-1108) διήρκεσε επτά έτη λόγω της μεγάλης αύξησης των συμμετεχουσών χωρών, αλλά και λόγω της νέας διεύρυνσης των θεμάτων, όπως αγροτικά, διεθνές εμπόριο υπηρεσιών, προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας, διεθνείς επενδύσεις. Επίσης, για πρώτη φορά οι διαπραγματεύσεις δεν διεξήχθησαν μεταξύ μιας μικρής ομάδας ανεπτυγμένων χωρών, όπως οι ΗΠΑ, η ΕΕ, η Ιαπωνία, ο Καναδάς, η Αυστραλία, η Ελβετία.

Λόγω της υφής ορισμένων θεμάτων, οι διαπραγματεύσεις διεξάγονταν μεταξύ του ανεπτυγμένου Βορρά και του αναπτυσσόμενου Νότου. Για παράδειγμα, οι χώρες του Νότου είχαν ως βασικό αίτημα το άνοιγμα των αγορών του Βορρά για τα βασικά εξαγωγίμα προϊόντα τους, όπως τα αγροτικά και τα κλωστοϋφαντουργικά, ενώ οι χώρες του Βορρά είχαν ως ένα βασικό αίτημα την προστασία των δικαιωμάτων βιομηχανικής, εμπορικής και πνευματικής ιδιοκτησίας των επιχειρήσεων τους από τις χώρες του Νότου.

Αυτές οι σημαντικές αλλαγές στη διαδικασία των διαπραγματεύσεων, οδήγησε στο λεγόμενο «single package approach», που σήμαινε ότι όλες οι συμφωνίες του Γύρου, εκτός από τη συμφωνία για τις κρατικές αγορές, καθώς και τις ειδικές συμφωνίες για το βοδινό κρέας, τα γαλακτοκομικά και τα πολιτικά αεροσκάφη, έπρεπε να υπογραφούν από όλες τις χώρες μέλη του νέου οργανισμού.

7.2.1. Η Συμφωνία για την γεωργία στον Γύρο της Ουρουγουάης

Η συμφωνία αυτή, προβλέπει δεσμεύσεις, κανόνες και πειθαρχίες σε τρεις πυλώνες, όπως συνήθως χαρακτηρίζονται. Οι πυλώνες αυτοί είναι ο πυλώνας της

πρόσβασης στην αγορά, που αφορά κυρίως τους δασμούς, του ανταγωνισμού στις εξαγωγές, που αφορά στις εξαγωγικές επιδοτήσεις και αυτός της εσωτερικής στήριξης, που έχει να κάνει με τις επιδοτήσεις στους παραγωγούς. Με βάση αυτά που συμφωνήθηκαν, τα μέλη του ΠΟΕ υποχρεώνονται να προσαρμόσουν την αγροτική τους πολιτική. (Finger 2001, 1097-1108)

Πρόσβαση στην αγορά: Η προστασία από τις εισαγωγές διασφαλίζεται πλέον μόνο με δασμούς, αφού τα μη δασμολογικά μέτρα, όπως για παράδειγμα οι ποσοτικοί περιορισμοί στις εισαγωγές ή τα αντισταθμιστικά τέλη που προέβλεπε η ΚΑΠ, μετατράπηκαν σε ισοδύναμους δασμούς με μία διαδικασία που ονομάστηκε δασμοποίηση. Η επαναφορά τους ή/και η επιβολή νέων απαγορεύτηκε από τη συμφωνία. Μετά τη δασμοποίηση καθορίστηκαν σταδιακές μειώσεις των δασμών (κάτι που αποτελεί βασικό κανόνα της GATT). Για την αποφυγή πρόκλησης σοβαρών διαταραχών στην εσωτερική αγορά προβλέφθηκε η δυνατότητα επιβολής υπό ορισμένους όρους πρόσθετων δασμών (ειδική ρήτρα διασφάλισης).

Ανταγωνισμός στις εξαγωγές: Οι εξαγωγικές επιδοτήσεις, σύμφωνα με τους υποστηρικτές του ελεύθερου εμπορίου, αποτελούν τον κυριότερο παράγοντα που προκαλεί στρεβλώσεις στην παγκόσμια αγορά και μειώνει τις διεθνείς τιμές των αγροτικών προϊόντων. Ο καθορισμός δεσμεύσεων για τον περιορισμό τους αποτέλεσε κεντρικό στοιχείο των διαπραγματεύσεων του Γύρου Ουρουγουάης. Καθορίστηκαν συγκεκριμένα ποσοστά μείωσης τόσο του όγκου των επιδοτούμενων εξαγωγών, όσο και των δαπανών εξαγωγικών επιδοτήσεων. Παράλληλα προβλέφθηκαν περιορισμένοι κανόνες για την αποφυγή καταστρατήγησης των δεσμεύσεων μέσω έμμεσων εξαγωγικών ενισχύσεων.

Εσωτερική στήριξη: Αφορά στο σύνολο των μέτρων (ενισχύσεων-επιδοτήσεων) που προβλέπουν οι αγροτικές πολιτικές για την χρηματοδότηση του γεωργικού τομέα. Τα μέτρα που περιλαμβάνονται στον πυλώνα της εσωτερικής στήριξης, της οποίας ο συνολικός δείκτης μειώθηκε κατά 20%, σύμφωνα με τη Συμφωνία του Γύρου της Ουρουγουάης, κατατάσσονται σε τρία "κουτιά", ανάλογα με το «βαθμό στρέβλωσης» που προκαλούν στο εμπόριο. Το βασικό στοιχείο είναι ο διαχωρισμός των ενισχύσεων σε (http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/agrm8_e.htm) :

1) Αυτές που προκαλούν διαταραχές και στρεβλώσεις στο διεθνές εμπόριο και πρέπει να μειωθούν. Οι επιδοτήσεις αυτές κατατάσσονται στο λεγόμενο κεχριμπαρένιο κουτί, για το οποίο τα μέλη του ΠΟΕ ανέλαβαν την υποχρέωση να το μειώσουν σταδιακά. Σε αυτές περιλαμβάνονται οι ενισχύσεις που δίνονται με βάση τον όγκο παραγωγής, η στήριξη τιμών μέσω παρέμβασης (η πρακτική του dumping) κλπ. Οι ενισχύσεις αυτές δίνονται, μεταξύ των άλλων, στα βασικότερα ελληνικά προϊόντα, όπως είναι το βαμβάκι, ο καπνός, το ελαιόλαδο και τα οπωροκηπευτικά.

2) Αυτές για τις οποίες δεν επιβάλλονται μειώσεις, γιατί δεν συνδέονται με την παραγωγή και το εμπόριο και επομένως δεν προκαλούν στρεβλώσεις στις εμπορικές ροές και χαρακτηρίζονται "ουδέτερα". Αυτές κατατάσσονται στο λεγόμενο πράσινο κουτί και είναι για παράδειγμα οι ενισχύσεις στις επενδύσεις, τα μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος, οι ενισχύσεις για την αγροτική έρευνα, οι αποζημιώσεις από φυσικές καταστροφές ενώ σε αυτές περιλαμβάνονται (και αυτό έχει σημασία για την αναθεώρηση της ΚΑΠ που αποφάσισε πρόσφατα η Ε.Ε.) και οι αποδεδειγμένες ενισχύσεις.

3) Αυτές που δεν συνδέονται με την παραγωγή, αλλά χορηγούνται με βάση τον αριθμό των στρεμμάτων και των αποδόσεων (ιστορικά στοιχεία) και αφορούν τις αροτραίες καλλιέργειες, το ρύζι, το βόειο και το αιγοπρόβειο κρέας ή αυτές που συνδέονται με ένα σύστημα περιορισμού της παραγωγής, π.χ. ποσοτώσεις, κι επομένως θεωρούνται ότι τα προβλήματα και οι στρεβλώσεις που προκαλούν στο διεθνές εμπόριο δεν είναι μεγάλα. Για τις επιδοτήσεις αυτές δεν επιβάλλονται μειώσεις, αφού διατηρούνται ως στάδιο μετάβασης από το κεχριμπαρένιο στο πράσινο κουτί. Κατατάσσονται στο λεγόμενο μπλε κουτί και σε αυτές περιλαμβάνονται οι ελλειμματικές πληρωμές (μέτρο ιδιαίτερα δημοφιλές στην πολιτική των ΗΠΑ) και στρεμματικές ενισχύσεις και οι ενισχύσεις που χορηγούνται ανά ζώο (μέτρα της ΚΑΠ που υιοθετήθηκαν μετά την αναθεώρηση του 1992).

7.3. Ο Γύρος της Ντόχα

Σχεδόν αμέσως μετά το Γύρο της Ουρουγουάης, το 1996 στην υπουργική διάσκεψη της Σγκαπούρης, τα κράτη μέλη του ΠΟΕ έθεσαν ως στόχο την έναρξη

του «εμπορικού γύρου της χιλιετίας» και τη διαμόρφωση της νέας διεθνούς εμπορικής αρχιτεκτονικής. Μετά την αποτυχημένη προσπάθεια στο Seattle το 1999, όχι λόγω των διαδηλώσεων, αλλά λόγω ασυμφωνίας μεταξύ των κρατών μελών του ΠΟΕ, ξεκίνησαν στη Ντόχα το Νοέμβριο του 2001 οι νέες διαπραγματεύσεις. Τα κράτη μέλη συμφώνησαν οι διαπραγματεύσεις να κλείσουν την 1.1.2005, με συνολική αποδοχή των αποτελεσμάτων (single undertaking), μετά από μια ενδιάμεση υπουργική διάσκεψη στο Cancun του Μεξικό, το φθινόπωρο του 2003. (http://www.wto.org/english/thewto_e/minist_e/min03_e/htm)

Οι βασικοί και επιμέρους στόχοι του Γύρου, οι αρχές διαπραγμάτευσης και οι διαδικασίες περιέχονται στη σχετική Υπουργική Δήλωση (Panagariya 2002, 1205-1233). Ειδικότερα, ως βασικός στόχος τέθηκε η περαιτέρω ενίσχυση του πολυμερούς εμπορικού συστήματος, μέσω της ολοκλήρωσης της εφαρμογής των αποτελεσμάτων του Γύρου της Ουρουγουάης, του περαιτέρω ανοίγματος των αγορών αγαθών και υπηρεσιών, της βελτίωσης των κανόνων, των πειθαρχιών και διαδικασιών, καθώς και της συμπερίληψης νέων θεμάτων, όπως για παράδειγμα «εμπόριο και περιβάλλον», «η σχέση μεταξύ εμπορίου και επενδύσεων», «η σχέση μεταξύ εμπορίου και της πολιτικής ανταγωνισμού».

Τα δύο τελευταία θέματα μαζί με άλλα δύο, όπως «η διευκόλυνση του εμπορίου» και «η διαφάνεια στις κρατικές αγορές», ονομάστηκαν «θέματα της Σιγκαπούρης» επειδή στη διάσκεψη αυτή και μετά από πίεση των αναπτυσσόμενων χωρών, συμφωνήθηκε ότι η οριστική απόφαση για το εάν θα υπάρξουν διαπραγματεύσεις ή όχι θα ληφθεί μετά την 5^η συνεδρίαση της υπουργικής διάσκεψης, δηλαδή στο Μεξικό του 2003. (http://www.wto.org/english/thewto_e/minist_e/min96_e/min96_e.htm)

Η άρνηση των αναπτυσσόμενων χωρών να δεχτούν στη φάση της κύριας διαπραγμάτευσης (2001 – 2003) τη συμπερίληψη των παραπάνω θεμάτων, προέκυψε καταρχάς από την πεποίθησή τους ότι πρόκειται για θέματα που δεν τους ενδιαφέρουν άμεσα, αλλά ενδιαφέρουν τις βιομηχανικές χώρες, οι οποίες στις σχετικές διαπραγματεύσεις θα βρίσκονταν από την πλευρά των αιτούντων, οι δε αναπτυσσόμενες στην πλευρά των αμυνόμενων. Επίσης, μια άρνηση των αναπτυσσόμενων χωρών να καταλήξουν σε συμφωνία στα θέματα αυτά, πολύ πιθανό να είχε αρνητικές συνέπειες στο αποτέλεσμα άλλων θεμάτων, άμεσου ενδιαφέροντος

για τις χώρες του Νότου, όπως το περαιτέρω άνοιγμα των αγορών των πλούσιων χωρών.

Αποφασίστηκε επίσης, να συμπεριληφθούν στις διαπραγματεύσεις και τα αγροτικά προϊόντα και οι υπηρεσίες που ξεκίνησαν το 2000. Συνολικά, η Δήλωση προβλέπει 21 σημεία εκ των οποίων τα 10 αναφέρονται σε θέματα διαπραγματεύσεων, τα 4 σε προετοιμασία ενδεχόμενων διαπραγματεύσεων (θέματα Σιγκαπούρης) και τα 7 σε σύσταση ομάδων εργασίας και κατάθεσης από τα όργανα του ΠΟΕ. (Panagariya 2002, 1221)

Ο Γύρος της Ντόχα έλαβε και το χαρακτηριστικό ως «Γύρος της Ανάπτυξης». Πράγματι, τόσο η επιλογή ορισμένων θεμάτων, όσο και η επαναλαμβανόμενη αναφορά στις αναπτυσσόμενες και στις φτωχότερες από τις αναπτυσσόμενες χώρες, τείνουν να επιβεβαιώσουν αυτόν τον χαρακτηρισμό. (περισσότερα για τον συγκεκριμένο Γύρο διαπραγματεύσεων στο επόμενο κεφάλαιο)

8. Ο ΠΟΕ ως μηχανισμός επίλυσης διαφορών και επισκόπησης της εμπορικής πολιτικής

Η σημαντική διάβρωση των κανόνων και πειθαρχιών της GATT από τη διάδοση του νέο-προστατευτισμού, κυρίως μετά τα μέσα της δεκαετίας του '70 κατέδειξε τη μεγάλη σημασία της συνεπούς εφαρμογής του διεθνούς δικαίου (Jackson 1998). Στο σύστημα της GATT προβλέπονταν ένας μηχανισμός για τη διευθέτηση των διαφορών μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών. Ο μηχανισμός αυτός αποδείχθηκε αναποτελεσματικός, επειδή υπήρξε πολύ χρονοβόρος και επειδή οι αποφάσεις για σύσταση και σύνθεση της επιτροπής επίλυσης της διαφοράς (panel), καθώς και η αποδοχή των αποφάσεων της προϋπέθεταν την συναίνεση όλων των χωρών, συμπεριλαμβανομένης και της εναγόμενης. Για το λόγο αυτό τα συμβαλλόμενα μέρη όρισαν τη βελτίωση των μηχανισμών εφαρμογής των κανόνων ως έναν από τους κεντρικούς στόχους του Γύρου της Ουρουγουάης. (Finger 2001)

Οι βελτιώσεις του μηχανισμού επίλυσης διαφορών, όπως αποτυπώνονται στη σχετική Συμφωνία (Dispute Settlement Understanding, DSU), αναφέρονται σε πέντε

βασικά σημεία. (http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/org2_e.htm)

Πρώτον, η συμφωνία για τη διευθέτηση των διαφορών αναγνωρίζεται πλέον ρητά στον ΠΟΕ ως κεντρικό στοιχείο επίτευξης της «ασφάλειας και προβλεψιμότητας» του πολυμερούς εμπορικού συστήματος (άρθρο 3.2 της Συμφωνίας). Δεύτερον, συστήνεται στο πλαίσιο του Γενικού Συμβουλίου του ΠΟΕ ένα μόνιμο Όργανο Διευθέτησης Διαφορών (Dispute Settlement Body, DBS) καθώς και ένα Όργανο Εφέσεων (Appellate Body). Τρίτον, ορίζονται με σαφήνεια τα επί μέρους βήματα της διαδικασίας και τίθενται χρονικά όρια. Έτσι, η περάτωση της διαδικασίας δεν μπορεί να υπερβεί τους 9 μήνες και με έφεση τους 12.

Τέταρτον, οι εισηγήσεις των Panels (κατά κανόνα τριμελείς επιτροπές ειδικών εμπειρογνομόνων που προέρχονται από μη εμπλεκόμενες χώρες) προς το Όργανο Διευθέτησης Διαφορών (ΟΔΔ) θεωρούνται ως αποδεκτές εφόσον το ΟΔΔ δεν τις απέρριψε ομοφώνως και εφόσον καμία από τις ενδιαφερόμενες χώρες δεν άσκησε το δικαίωμα της έφεσης. Ομοίως, οι εισηγήσεις της επταμελούς επιτροπής που επανεξετάζει την υπόθεση θεωρούνται ως ισχύουσες σε περίπτωση μη ομόφωνης απόρριψής τους από το ΟΔΔ.

Πέμπτον, το ΟΔΔ εποπτεύει την εφαρμογή των αποφάσεων και σε περίπτωση μη αποκατάστασης της νομιμότητας δύναται μετά από αίτημα της θιγόμενης χώρας να εγκρίνει τη λήψη αντιποίνων προς αποκατάσταση της βλάβης.

Για μια πιο αποτελεσματική εφαρμογή των κανόνων και πειθαρχιών του συστήματος, μετά το Γύρο της Ουρουγουάης ο ΠΟΕ διαθέτει και έναν μηχανισμό (Trade Policy Review Mechanism) για την εποπτεία της ασκούμενης εξωτερικής εμπορικής πολιτικής των κρατών μελών του. Έτσι, εκπονούνται περιοδικές εκθέσεις με συχνότητα ανάλογη του ποσοστού στο διεθνές εμπόριο κάθε χώρας ή εμπορικού μπλοκ (κάθε 2 χρόνια για τις τέσσερις μεγάλες εμπορικές δυνάμεις, κάθε 4 για τις επόμενες δεκαέξι και κάθε 6 για τις υπόλοιπες).

Οι εκθέσεις αυτές συζητούνται και σχολιάζονται πρώτα στο αντίστοιχο Όργανο (Trade Policy Review Body) και στη συνέχεια από τη Διάσκεψη των Υπουργών. Η ανοιχτή συζήτηση και δημοσιοποίηση των εκθέσεων ασκεί εμμέσως μία πίεση στα κράτη μέλη για προσαρμογή της εξωτερικής τους πολιτικής στις συμβατικές τους υποχρεώσεις.

9. Δομικές αδυναμίες του ΠΟΕ

Το σύστημα του ΠΟΕ χαρακτηρίζεται από ορισμένες εγγενείς αδυναμίες όπως (Jackson 1998 και Schott and Watal 2000) :

- Ο μεγάλος αριθμός των εξαιρέσεων από τις βασικές αρχές του. Έτσι, σχεδόν σε κάθε αρχή αντιστοιχούν περισσότερες εξαιρέσεις.
- Η παγιωμένη μερκαντιλιστική αντίληψη των κρατών μελών του. Έτσι, το άνοιγμα της εθνικής αγοράς θεωρείται «παραχώρηση» (concession) παράλο που στις περισσότερες περιπτώσεις ωφελεί τη χώρα που μειώνει τα εμπορικά της εμπόδια.
- Η αυξανόμενη ετερογένεια των κρατών μελών του και η διαδικασία λήψης αποφάσεων. Οι αποφάσεις του ΠΟΕ λαμβάνονται, με ελάχιστες εξαιρέσεις, συναινετικά. Η πρακτική αυτή, σε συνδυασμό με την αρχή «μία χώρα-μία ψήφος», βοήθησε στο παρελθόν την εξέλιξη του συστήματος και την αύξηση των μελών του, παράλο που η πορεία μετεξέλιξής του υπήρξε βραδεία.
- Η σύγκρουση μεταξύ των διεθνών δεσμεύσεων και της επιδίωξης εσωτερικής οικονομικοπολιτικής αυτοδυναμίας. Το εξωτερικό άνοιγμα των αγορών και η διεθνής εμπορική αλληλεξάρτηση σε συνδυασμό με την υιοθέτηση διεθνών εμπορικών κανόνων περιορίζουν αισθητά τις παρεμβατικές – προστατευτικές επιθυμίες ενός κράτους μέλους. Οι δυνατότητες άσκησης οικονομικής πολιτικής μειώνονται ακόμη περισσότερο στην περίπτωση που οι διεθνείς δεσμεύσεις αφορούν σε πεδία της εσωτερικής οικονομικής και κρατικής πολιτικής.
- Η «διπλή ηθική» των χωρών του Βορρά. Ο προστατευτισμός των πλουσίων βιομηχανικά χωρών σε μια σειρά από τομείς (π.χ. γεωργικά προϊόντα, κλωστοϋφαντουργικά, είδη δέρματος και υποδήματα) αντιβαίνει στην αρχή των ανοιχτών αγορών και τα πλεονεκτήματα του ελεύθερου εμπορίου τα οποία σταθερά διακηρύσσουν. Επιπλέον, λόγω του προστατευτισμού και των διακρίσεων έναντι των αναπτυσσόμενων χωρών αποδυναμώνεται η αποτελεσματικότητα της όποιας αναπτυξιακής βοήθειας χορηγούν οι βιομηχανικές χ ρες, διότι, περιορίζοντας τις εξαγωγές των χωρών του Νότου, περιορίζουν την παραγωγή, την απασχόληση, τα εισοδήματα και τις επενδύσεις στις χώρες αυτές.

- Η αμφιλεγόμενη στάση των αναπτυσσόμενων χωρών. Η δεδηλωμένη προσήλωσή τους στους κανόνες και στις πειθαρχίες του διεθνούς εμπορικού συστήματος αναιρείται από τα συνεχή αιτήματα για καθολικές ή μερικές εξαιρέσεις, για διατήρηση της διακριτικής ευχέρειας και για μακροχρόνιες μεταβατικές περιόδους.
- Η επέλαση του περιφερισμού. Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μια έξαρση στη δημιουργία ελεύθερων ζωνών εμπορίου και τελωνειακών ενώσεων. Ο ΠΟΕ αναφέρει πάνω από 200 τέτοια περιφερειακά σχήματα. Κατά παράδοση στο σύστημα ΑΤΤ/ΠΟΕ ο έλεγχος της νομιμότητας είναι πλημμελής έως και ανύπαρκτος. Από την άλλη υπάρχει διχογνωμία ως προς τη σημασία αυτών των εξαιρέσεων από την αρχή της μη διάκρισης.
- Εγγενείς αδυναμίες του μηχανισμού επίλυσης διαφορών. Παρά τη διαδεδομένη άποψη ότι μετά το 1995 ο μηχανισμός αυτός δεν λειτούργησε ικανοποιητικά, υπάρχουν βάσιμες ενδείξεις για το ότι από τις διαδικασίες ωφελούνται περισσότερο οι μεγάλες εμπορικές δυνάμεις σε βάρος των ασθενέστερων εμπορικά χωρών. Αυτό ενισχύεται από το γεγονός ότι η συντριπτική πλειοψηφία των περιπτώσεων κλείνει με διμερείς διαβουλεύσεις, προφανώς με οπισθοχώρηση του αδυνάτου. Τέλος, το σύστημα πάσχει και από το γεγονός ότι μόνο οι θιγόμενες χώρες δύναται να προσφύγουν στον ΠΟΕ και να καταγγείλουν τη μη εφαρμογή του διεθνούς δικαίου, ενώ πιο αποτελεσματικό θα ήταν εάν ο Οργανισμός ή και κάθε κράτος μέλος είχε το δικαίωμα της ενεργοποίησης του μηχανισμού.
- Αυξανόμενη πολιτικοποίηση προς τα έσω και προς τα έξω. Η ιστορική μαρτυρία διδάσκει ότι όσο λιγότερο πολιτικοποιημένες είναι οι διεθνείς εμπορικές σχέσεις και το διεθνές εμπορικό σύστημα τόσο μεγαλύτερα είναι τα οφέλη για όλες τις χώρες.

Β' ΜΕΡΟΣ

1. Ο Γύρος της Ντόχα και οι σύγχρονες διαπραγματεύσεις

Το Νοέμβριο του 2001 στη Ντόχα του Κατάρ αποφασίσθηκε από τα Κράτη Μέλη του ΠΟΕ η έναρξη νέου Γύρου Πολυμερών Διαπραγματεύσεων, τον ένατο στη σειρά, με την ονομασία Doha Development Agenda (DDA), με στόχο την περαιτέρω φιλελευθεροποίηση του διεθνούς εμπορίου και την ενσωμάτωση των αναπτυσσομένων χωρών στη διεθνή οικονομία.

Στη λεγόμενη Διακήρυξη της Ντόχα υπάρχει αναφορά στην ειδική και διαφορετική μεταχείριση (special and differential treatment) που θα τύχουν οι αναπτυσσόμενες χώρες ούτως ώστε να μπορέσουν να αποκομίσουν τα περισσότερα οφέλη από μια τυχόν συμφωνία. Αυτό αναμένεται ότι θα οδηγήσει σε σημαντική μείωση της φτώχειας μέσα από τα οφέλη πλούτου που θα επιτευχθούν στις λιγότερο ανεπτυγμένες και αναπτυσσόμενες χώρες από τη φιλελευθεροποίηση του παγκόσμιου εμπορίου. (Ας σημειωθεί ότι ο τελευταίος Γύρος Πολυμερών Διαπραγματεύσεων, ο Γύρος της Ουρουγουάης, διήρκησε επτάμιση χρόνια και ολοκληρώθηκε το 1994, με την υπογραφή στο Μαρακές του Μαρόκου της συμφωνίας για την ίδρυση του ΠΟΕ.)

Ο Γύρος των διαπραγματεύσεων της Ντόχα που ξεκίνησε το Νοέμβριο του 2001, ονομάστηκε «αναπτυξιακός» κι αυτό γιατί έδωσε έμφαση στα αιτήματα των αναπτυσσόμενων χωρών.

Η φύση, όμως, των διαπραγματεύσεων είναι πολύπλοκη, γιατί στις διαπραγματεύσεις εκτός από τα ζητήματα των αγροτικών προϊόντων προστέθηκε μια σειρά από νέα ζητήματα, όπως η απελευθέρωση του εμπορίου των υπηρεσιών και η προστασία των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας.

Αυτά τα ζητήματα είναι ιδιαίτερης σημασίας για τις ανεπτυγμένες χώρες, οπότε όπως είναι φυσικό τα χρησιμοποιούν ως διαπραγματευτικά όπλα ενάντια στα αιτήματα των αναπτυσσόμενων χωρών. Δηλαδή, αν οι αναπτυσσόμενες χώρες δεν κάνουν υποχωρήσεις σε αυτά τα ζητήματα, τότε οι ανεπτυγμένες δεν ροβαίνουν σε υποχωρήσεις στο ζήτημα της απελευθέρωσης των αγορών των αγροτικών προϊόντων.

Οι εμπορικές διαπραγματεύσεις καταλήγουν να είναι ένας φαύλος κύκλος αλληλοκατηγοριών για αδιαλλαξία, καθώς και οι αναπτυσσόμενες χώρες ζητούν

περισσότερα ανταλλάγματα για τα αγροτικά προϊόντα, προκειμένου να κάνουν παραχωρήσεις στα νέα αυτά ζητήματα.

Ως βασικές αρχές των διαπραγματεύσεων, αποφασίστηκαν οι εξής (http://www.wto.org/english/tratop_e/dda_e/work_organ_e.htm) :

1) Το ενιαίο του εγχειρήματος (single undertaking). Κάθε θέμα των διαπραγματεύσεων είναι τμήμα ενός ενιαίου και αδιαίρετου πακέτου και τίποτα δεν μπορεί να συμφωνηθεί ξεχωριστά.

2) Η ανοικτή συμμετοχή. Όλα τα κράτη μέλη αλλά και οι χώρες με καθεστώς παρατηρητή, δύναται να συμμετάσχουν στις διαπραγματεύσεις. Οι αποφάσεις, όμως, θα ληφθούν μόνο από τα κράτη μέλη του ΠΟΕ.

3) Η διαφάνεια. Αυτό σημαίνει ελεύθερη και πλήρη πρόσβαση στην ενημέρωση όλων των ενδιαφερόμενων.

4) Η ειδική και διαφοροποιημένη μεταχείριση κατά τις διαπραγματεύσεις τόσο των αναπτυσσόμενων όσο και των πλέον φτωχών αναπτυσσόμενων χωρών.

5) Η βιώσιμη ανάπτυξη. Οι ομάδες εργασίας «Εμπόριο και Ανάπτυξη» καθώς και «Εμπόριο και Περιβάλλον» εντοπίζουν και συζητούν τα αναπτυξιακά και περιβαλλοντικά ζητήματα των διαπραγματεύσεων και καταβάλλουν προσπάθεια, ώστε η βιώσιμη ανάπτυξη να λαμβάνεται ικανοποιητική υπόψη.

1.1. Τα θέματα των διαπραγματεύσεων

Η αρχική Διακήρυξη της Ντόχα περιλάμβανε θέματα, για τα οποία έπρεπε να αναζητηθεί συναίνεση από όλες τις χώρες μέλη του ΠΟΕ, ούτως ώστε να επιτευχθεί συμφωνία αποδεχτή από όλους. Τυχόν συμφωνία σε κάποιο από τα θέματα είναι προκαταρκτική, αναμένοντας την επίτευξη συμφωνίας σε όλα, όπως ορίζει η αρχή του «single undertaking», ή του «τίποτα δεν είναι συμφωνημένο ωσότου όλα συμφωνηθούν».

Τον Ιούλιο του 2004 και μετά από επιμονή των αναπτυσσόμενων χωρών και σε συνέχεια της Υπουργικής διάσκεψης στο Κανκούν, τα τρία θέματα: (α) η σχέση του εμπορίου και οι επενδύσεις, (β) η διαφάνεια στις δημόσιες προσφορές και (γ) η αλληλεπίδραση του εμπορίου με την πολιτική ανταγωνισμού, διαγράφηκαν από την ημερήσια διάταξη του Γύρου.

Σημειώνεται, ότι τα τρία αυτά θέματα ήταν άμεσης προτεραιότητας για την Ευρωπαϊκή Ένωση, στην προσπάθειά της να μεταφέρει κάποιες από τις πρόνοιες του κοινοτικού κεκτημένου στο διεθνές οικονομικό σύστημα με απώτερο στόχο την φιλελευθεροποίηση των επενδύσεων, την εγκαθίδρυση διαφάνειας στις δημόσιες προσφορές και την επικράτηση συνθηκών υγιούς ανταγωνισμού σε αγορές τρίτων χωρών.

Αναμφισβήτητα, τα κυριότερα θέματα του Γύρου αφορούν τον τομέα της γεωργίας, τα βιομηχανικά προϊόντα και τις υπηρεσίες. Άλλα θέματα περιλαμβάνουν τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας σχετικά με το εμπόριο (συμπεριλαμβανομένων των Γεωγραφικών Ενδείξεων), τους κανόνες εμπορίου (κανόνες anti - dumping, επιδοτήσεις αλιείας και περιφερειακές εμπορικές συμφωνίες), την διευκόλυνση του εμπορίου (κατάργηση χρονοβόρων και αδιαφανών τελωνειακών διαδικασιών), το εμπόριο και το περιβάλλον (μείωση δασμών σε περιβαλλοντικά προϊόντα και υπηρεσίες), την επίλυση εμπορικών διαφορών, το ηλεκτρονικό εμπόριο, τις μικρές και ευάλωτες οικονομίες, τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες, την μεταφορά τεχνογνωσίας σχετικά με το εμπόριο, την τεχνική συνεργασία και την βοήθεια προς αναπτυσσόμενες χώρες.

Στο θέμα της γεωργίας, το ζητούμενο είναι η επίτευξη συμφωνίας για την καθιέρωση ενός πλαισίου μέσω του οποίου θα διασφαλίζεται ένα δίκαιο και προσανατολισμένο στην ελεύθερη αγορά σύστημα εμπορικών συναλλαγών που δεν θα επιτρέπει ή θα ελαχιστοποιεί την ύπαρξη περιορισμών και στρεβλώσεων στο διεθνές εμπόριο αγροτικών αγαθών.

Συγκεκριμένα, αυτό περιλαμβάνει τη βελτίωση της πρόσβασης στις ξένες αγορές μέσω της μείωσης ή της πλήρους εξάλειψης των δασμολογικών μέτρων, των οποίων επιβάλλουν οι χώρες για την προστασία της εγχώριας παραγωγής, τον περιορισμό των μέτρων εσωτερικής στήριξης των χωρών και τον περιορισμό των μέτρων εξωτερικής στήριξης με σκοπό την πλήρη εξάλειψη όλων των μορφών επιδοτήσεων των εξαγωγών που στρεβλώνουν το διεθνές εμπόριο.

Στο θέμα των βιομηχανικών προϊόντων, κύριο ζητούμενο είναι η επίτευξη συμφωνίας στα επίπεδα των μειώσεων που θα εφαρμοστούν στους εισαγωγικούς δασμούς και στις ευελιξίες που οι αναπτυσσόμενες χώρες θα μπορούν να χρησιμοποιήσουν, δηλαδή, τον αριθμό των προϊόντων τους που θα μπορεί να εξαιρεθεί από τις μειώσεις και το μέγεθος της μείωσης που θα μπορούν να εφαρμόσουν.

Όσον αφορά το κεφάλαιο υπηρεσίες, με τη Διακήρυξη της Ντόχα, οι χώρες μέλη του ΠΟΕ δεσμεύτηκαν να επιδιώξουν την προοδευτική απελευθέρωση του εμπορίου των υπηρεσιών διευρύνοντας τις δυνατότητες ξένων προμηθευτών να ανταγωνιστούν στις εγχώριες αγορές, διασφαλίζοντας ταυτόχρονα ότι τόσο οι εγχώριοι όσο και οι ξένοι παροχείς τυγχάνουν ίσης μεταχείρισης.

Τις υπηρεσίες απαρτίζει ένα ετερογενές σύνολο οικονομικών δραστηριοτήτων, όπως οι επαγγελματικές, ταχυδρομικές, τηλεπικοινωνιακές, οπτικό-ακουστικές, κατασκευαστικές, εκπαιδευτικές, περιβαλλοντικές, χρηματοοικονομικές, τουριστικές και μεταφορικές υπηρεσίες και υπηρεσίες ενέργειας, διανομής και υγείας.

Οι διεθνείς διαπραγματεύσεις για την απελευθέρωση στο εμπόριο υπηρεσιών εστιάζονται κυρίως στα μη δασμολογικά εμπόδια, όπως για παράδειγμα οι περιορισμοί που υφίστανται στην ποσότητα και στην αξία των εισαγόμενων υπηρεσιών, το ποσοστό συμμετοχής τους στην εγχώρια αγορά, οι μεροληπτικοί φόροι, οι ειδικές προδιαγραφές ποιότητας, ασφαλείας και τιμολόγησης, τα ειδικά πρότυπα και οι προϋποθέσεις αδειοδότησης.

Πολλές κυβερνήσεις θέτουν κανονισμούς στην εγχώρια αγορά υπηρεσιών και εγείρουν εμπόδια όσον αφορά την παρουσία, λειτουργία και διακίνηση των προμηθευτών υπηρεσιών που αναζητούν πρόσβαση στις αγορές τους.

1.2. Οι στόχοι των διαπραγματεύσεων

Στον συγκεκριμένο Γύρο διαπραγματεύσεων τέθηκαν κάποιοι στόχοι, ανάλογα με το εκάστοτε θέμα, που αφορούσαν και τις δύο μεριές (και τις ανεπτυγμένες και τις αναπτυσσόμενες χώρες).

Πιο συγκεκριμένα (www.wto.org/english/thewtoe/min01e/mindecl.htm#organization), για τα αγροτικά προϊόντα ως στόχοι τέθηκαν το περαιτέρω άνοιγμα των αγορών, η μείωση των εσωτερικών ενισχύσεων που διαταράσσουν τις εμπορικές

σχέσεις, η ενίσχυση των κανόνων και των πειθαρχιών και η συμπερίληψη μη αγροτικών θεμάτων όπως, η προστασία του περιβάλλοντος, η ασφάλεια των τροφίμων και η ανάπτυξη της υπαίθρου.

Όσον αφορά τις υπηρεσίες, στόχος ήταν η περαιτέρω διεύρυνση των δεσμεύσεων των κρατών μελών ανά τομέα, η ενίσχυση των οριζόντιων κανόνων, η προοδευτική απελευθέρωση του εμπορίου και η ρύθμιση του θέματος της κίνησης των προσώπων.

Για την πρόσβαση στις αγορές μη αγροτικών αγαθών ως στόχοι τέθηκαν η μείωση ή η κατάργηση των δασμών, συμπεριλαμβανομένων της εξάλειψης ή της μείωσης των πολύ υψηλών δασμών (tariff peaks), της δασμολογικής κλιμάκωσης (tariff escalation) καθώς και των μη δασμολογικών εμποδίων, λαμβάνοντας υπόψη τα συμφέροντα των αναπτυσσόμενων χωρών.

Για τα ζητήματα προστασίας της πνευματικής ιδιοκτησίας που σχετίζονται με το εμπόριο (TRIPS) στόχος ήταν μια ειδική υπουργική δήλωση για μια ελαστική εφαρμογή των TRIPS, ώστε να βελτιωθεί η πρόσβαση των χωρών του Νότου σε σημαντικά φάρμακα. Επίσης, η ρύθμιση του ζητήματος των γεωγραφικών ενδείξεων για τα κρασιά και άλλα αλκοολούχα προϊόντα, η επέκταση της προστασίας των γεωγραφικών ενδείξεων και σε άλλα προϊόντα, η επανεξέταση των ρυθμίσεων των TRIPS και η συζήτηση για νέα ζητήματα όπως η βιοποικιλότητα.

Όσον αφορά την σχέση μεταξύ εμπορίου και επενδύσεων στόχος ήταν η διεύρυνση της σχέσης μεταξύ των άμεσων ξένων επενδύσεων και του διεθνούς εμπορίου. Για την αλληλεπίδραση μεταξύ του εμπορίου και της πολιτικής του ανταγωνισμού στόχος ήταν να δοθούν κατευθύνσεις για την διεύρυνση της σχέσης μεταξύ του εμπορίου και της πολιτικής του ανταγωνισμού.

Για την διαφάνεια στις δημόσιες αγορές στόχος ήταν να δοθούν κατευθύνσεις για την διεύρυνση του ζητήματος της διαφάνειας χωρίς, όμως, να δίνεται κανένας σαφής διαπραγματευτικός στόχος, όπως και στην περίπτωση της διευκόλυνσης του εμπορίου όπου στόχος ήταν να δοθούν κατευθύνσεις για την διεύρυνση των διαφόρων πτυχών της διευκόλυνσης αυτής (για παράδειγμα τράνζιτ και διοικητικές διαδικασίες στο εξωτερικό εμπόριο).

Όσον αφορά τους κανόνες του ΠΟΕ για τα μέτρα αντιντάμπινγκ και τις επιδοτήσεις στόχος ήταν η αποσαφήνιση και η βελτίωση των κανόνων και των πειθαρχιών, λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες των αναπτυσσόμενων χωρών. Για τους κανόνες του ΠΟΕ για τις περιφερειακές εμπορικές συμφωνίες στόχος ήταν επίσης η

αποσαφήνιση και η βελτίωση των πειθαρχιών και των διαδικασιών στο πλαίσιο της ισχύουσας ρύθμισης του ΠΟΕ.

Για τον μηχανισμό διευθέτησης διαφορών στόχος ήταν η βελτίωσή του. Δηλαδή, το όποιο αποτέλεσμα θα ισχύει ανεξαρτήτως της συνολικής κατάληξης των διαπραγματεύσεων. Πιο συγκεκριμένα, δεν αποτελεί μέρος του λεγόμενου «single undertaking».

Για το εμπόριο και το περιβάλλον στόχος των διαπραγματεύσεων ήταν η δημιουργία σχέσης μεταξύ των υφιστάμενων κανόνων του ΠΟΕ και των ειδικών εμπορικών δεσμεύσεων που προβλέπονται σε πολυμερείς περιβαλλοντικές συμφωνίες. Ο τρόπος με τον οποίο τα κράτη μέλη θα εφαρμόζουν αυτές τις δεσμεύσεις και η ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των γραμματειών των πολυμερών περιβαλλοντικών πολιτικών και του ΠΟΕ. Ακόμη, οι διαπραγματεύσεις για την δυνατότητα απόκτησης καθεστώτος παρατηρητή των διεθνών περιβαλλοντικών οργανισμών, αλλά και για τη μείωση ή την κατάργηση των δασμών και των λοιπών εμποδίων στο εμπόριο περιβαλλοντικών αγαθών και υπηρεσιών.

Για το ηλεκτρονικό εμπόριο στόχος ήταν η συνέχιση του σχετικού προγράμματος που ξεκίνησε το 1998 με στόχο τη διεύρυνση όλων των επιπτώσεων στο εμπόριο αγαθών και υπηρεσιών, καθώς και στα TRIPS που προκύπτουν από την διάδοση και την αύξηση του παγκόσμιου ηλεκτρονικού εμπορίου.

Για τις μικρές οικονομίες στόχος ήταν η διερεύνηση των προβλημάτων που αυτές αντιμετωπίζουν, όπως είναι η έλλειψη οικονομιών κλίμακας και οι περιορισμένοι φυσικοί πόροι και η κατάθεση προτάσεων στην Υπουργική Διάσκεψη για τη λήψη μέτρων.

Για το εμπόριο, το χρέος και την χρηματοδότηση στόχος ήταν η διερεύνηση των δυνατοτήτων αντιμετώπισης των προβλημάτων της υπερχρέωσης και των νομισματικών κρίσεων με μέτρα εμπορικής πολιτικής. Ενώ για το εμπόριο και τη μεταφορά τεχνολογίας στόχος ήταν η διερεύνηση των δυνατοτήτων μεταφοράς της τεχνολογίας στις χώρες του Νότου, στο πλαίσιο του ΠΟΕ.

Όσον αφορά την τεχνική συνεργασία και την ενίσχυση των υποδομών τα κράτη μέλη δεσμεύτηκαν στη Δήλωση της Ντόχα να παράσχουν την αναγκαία τεχνική και οικονομική ενίσχυση, προκειμένου οι αναπτυσσόμενες χώρες να ανταποκριθούν σε μια σειρά από ζητήματα όπως το «εμπόριο και επενδύσεις», «εμπόριο και πολιτική ανταγωνισμού», «περιβάλλον», «διευκόλυνση του εμπορίου», «πρόσβαση στην αγορά» και άλλα.

Συγκεκριμένα, ένα μήνα μετά τη διάσκεψη της Ντόχα (στις 20/12/2001), ο προϋπολογισμός του ΠΟΕ για την τεχνική βοήθεια αυξήθηκε κατά 80% και δημιουργήθηκε το λεγόμενο «Doha Development Agenda Global Trust Fund» με αρχικό κεφάλαιο 15 εκατομμύρια ελβετικά φράγκα.

Για τις ιδιαίτερα φτωχές χώρες (Least – developed countries) στόχος ήταν η τελείως ελεύθερη πρόσβαση στις αγορές των βιομηχανικών χωρών, τα επιπρόσθετα μέτρα για την βελτίωση των εξαγωγών τους, η επιτάχυνση και η διευκόλυνση των διαπραγματεύσεων για την ένταξή τους στον ΠΟΕ και η παροχή ειδικής τεχνικής βοήθειας.

Και τέλος, για την ειδική και διαφοροποιημένη μεταχείριση των αναπτυσσόμενων χωρών, στόχος ήταν η επανεξέταση όλων των προβλέψεων του ΠΟΕ για την αποσαφήνισή τους και την ενδυνάμωσή τους.

2. Οι Συναντήσεις για τις διαπραγματεύσεις του Γύρου της Ντόχα

Ανώτατο επίπεδο διαπραγμάτευσης και λήψης αποφάσεων στο πλαίσιο του Οργανισμού, αποτελούν οι Υπουργικές Διασκέψεις, που συγκαλούνται ανά διετία και έχουν την εξουσιοδότηση να αποφασίζουν για όλα τα θέματα που άπτονται του Πολυμερούς Εμπορικού Συστήματος.

Σε ορισμένες περιπτώσεις ανάμεσα στις Υπουργικές Διασκέψεις συγκαλούνται διάφορες Συναντήσεις – Σύνοδοι κατά τις οποίες λαμβάνονται αποφάσεις, οι οποίες βοηθούν στην καλύτερη προετοιμασία της επόμενης Υπουργικής Διάσκεψης αλλά και στην επίτευξη των στόχων των διαπραγματεύσεων.

2.1. Διάσκεψη στο Κανκούν (2003)

Κατά τη διάρκεια της υπουργικής συνδιάσκεψης στο Κανκούν το 2003 (http://www.wto.org/english/thewto_e/minist_e/min03_e/min03_e/htm), οι ανεπτυγμένες χώρες υιοθέτησαν μια αμετακίνητη θέση και δεν προέβησαν σε υποχωρήσεις για ζητήματα ύψιστου ενδιαφέροντος των αναπτυσσόμενων χωρών, όπως ήταν το αγροτικό, εάν οι αναπτυσσόμενες δεν δεχτούν να κάνουν υποχωρήσεις στα λεγόμενα ζητήματα της Σιγκαπούρης τα οποία αναφέρονται στη διευκόλυνση του

εμπορίου, στις επενδύσεις, στον ανταγωνισμό και στη διαφάνεια στις προμήθειες των δημοσίων έργων.

Στο Κανκούν, συνεπώς, οι αναπτυγμένες και αναπτυσσόμενες χώρες είχαν εντελώς διαφορετικούς στόχους και για αυτό το λόγο δεν επήλθε κάποια συμφωνία μεταξύ τους. Τέτοιου είδους διαφωνίες αναμφίβολα θέτουν σε κίνδυνο τα θεμέλια του διεθνούς πολυμερούς εμπορικού συστήματος, αν θεωρηθεί ότι η εναλλακτική λύση, δηλαδή η προσφυγή των κρατών στην υπογραφή διμερών και προτιμησιακών εμπορικών συμφωνιών, όντως υπονομεύει το διεθνές πολυμερές εμπορικό σύστημα.

Είναι χαρακτηριστικό ότι μεταξύ του Ιανουαρίου και του Αυγούστου 2004, υπογράφηκαν είκοσι μία νέες διμερείς ή περιφερειακές συμφωνίες ενώ άλλες εξήντα βρίσκονταν στο στάδιο της διαπραγμάτευσης. Βέβαια, υπάρχει και η άλλη άποψη που υποστηρίζει ότι οι διμερείς και οι προτιμησιακές συμφωνίες δεν υπονομεύουν αλλά δημιουργούν πρόσφορο έδαφος για την επέκταση του διεθνούς εμπορίου.

Ένα καλό παράδειγμα είναι αυτό της ΕΕ, της NAFTA και της MERCOSUR που ουσιαστικά οδήγησαν σε σημαντική απελευθέρωση του εμπορίου στην Ευρώπη, στη Βόρεια και στη Νότιο Αμερική αντίστοιχα, με την προοπτική εξάπλωσης αυτής στο υπόλοιπο παγκόσμιο εμπορικό σύστημα μέσω των πολυμερών διαπραγματεύσεων στα πλαίσια του ΠΟΕ.

Οι προσπάθειες της τελευταίας στιγμής από τις ΗΠΑ και την Ευρωπαϊκή Ένωση για τη δημιουργία κλίματος εμπιστοσύνης στη Διάσκεψη του Κανκούν δεν στάθηκαν αρκετές για να ανατρέψουν τις αντιδράσεις της πλειοψηφίας των αναπτυσσόμενων χωρών που βλέπουν τον ΠΟΕ ως ένα αναξιόπιστο φορέα που προωθεί τα συμφέροντα μιας μειοψηφίας πλούσιων χωρών.

Το θέμα των αγροτικών επιδοτήσεων φαίνεται να αποτελεί το αξιόπεραστο εμπόδιο. Η σταδιακή κατάργηση των αγροτικών επιδοτήσεων των ΗΠΑ και της Ε.Ε. εμφανίζεται, από τις αναπτυσσόμενες χώρες, ως προαπαιτούμενο για την έναρξη συζητήσεων για διεύρυνση του ελεύθερου εμπορίου και σε άλλους τομείς όπως οι υπηρεσίες, οι επενδύσεις κ.λπ. (θέματα που ενδιαφέρουν κυρίως επενδυτές με έδρα την Ε.Ε. και την Ιαπωνία). Την ίδια στιγμή όμως, η όποια συζήτηση για μείωση των αγροτικών επιδοτήσεων συναντά τεράστιες αντιδράσεις.

Ως αιτία για την αποτυχία της διάσκεψης αλλά και την αδυναμία λήψης σημαντικών αποφάσεων στον ΠΟΕ, πολλοί αναλυτές διέκριναν μια προσπάθεια των

αναπτυγμένων δυτικών χωρών να διατηρήσουν το χάσμα πλούτου και ανάπτυξης με τις αναπτυσσόμενες χώρες.

Η άποψη αυτή περιέχει κάποια δόση αλήθειας. Ωστόσο, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι το συντριπτικά μεγαλύτερο μερίδιο του παγκόσμιου εμπορίου διεξάγεται μεταξύ των αναπτυγμένων χωρών. Οι αντιθέσεις που αναφέρονται σχετικά με τη ρύθμιση των εμπορικών σχέσεων μεταξύ των αναπτυγμένων οικονομικών κέντρων δεν είναι μικρότερης σημασίας και έντασης από εκείνες μεταξύ αναπτυγμένου - αναπτυσσόμενου κόσμου.

Σε κάθε περίπτωση πάντως κάθε υπουργική συνδιάσκεψη που αποτυγχάνει είναι πάνω από όλα ένα πλήγμα για την αξιοπιστία του ΠΟΕ ως οργανισμού που δημιουργεί τις προϋποθέσεις για περαιτέρω απελευθέρωση του εμπορίου (McMahon J. 2006)

2.2. Συνάντηση στη Γενεύη (2004)

Μετά την αποτυχία στο Κανκούν κατέστη σαφές ότι προκειμένου ο αναπτυξιακός γύρος της Ντόχα να καταφέρει να βγάλει από τη φτώχεια τα εκατομμύρια των ανθρώπων, όπως αρχικά υποσχόταν, θα έπρεπε όλα τα μέλη του ΠΟΕ να προχωρήσουν σε αμοιβαίες παραχωρήσεις.

Οι ελπίδες για επανέναρξη των διαπραγματεύσεων αναζωπυρώθηκαν τον Ιούλιο του 2004 με την συμφωνία που επετεύχθη στη Γενεύη (www.wto.org/english/tratop_e/dda_e/draft_text_gc_dg_31jul04_e.htm). Η συμφωνία αυτή όριζε το γενικότερο πλαίσιο υλοποίησης της τελικής φάσης των διαπραγματεύσεων της Ντόχα. Στην ουσία έθετε ξεκάθαρα τις παραμέτρους που χρειαζόταν να ξεκαθαριστούν στη συνέχεια όσον αφορά τους τομείς των αγροτικών προϊόντων, της πρόσβασης των μη γεωργικών προϊόντων στις αγορές, των υπηρεσιών καθώς και σε μία σειρά από άλλα ζητήματα, όπως τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, προκειμένου ο Γύρος αυτός να ολοκληρωθεί επιτυχώς στο Χονγκ Κονγκ το Δεκέμβριο του 2005.

Για να επιτευχθεί αυτό, η συμφωνία της Γενεύης όριζε όσον αφορά τον πρώτο τομέα ότι οι διαπραγματεύσεις θα έπρεπε να οδηγήσουν, μεταξύ άλλων, σε δραστική μείωση των μέτρων εσωτερικής ενίσχυσης, στην κατάργηση όλων των στρεβλωτικών

για το εμπόριο πρακτικών εξωτερικής ενίσχυσης καθώς και σε ένα σημαντικό άνοιγμα των αγορών των αγροτικών προϊόντων.

Ταυτόχρονα, αναγνώριζε τη μεγάλη σημασία που έχει το βαμβάκι για πολλές αναπτυσσόμενες χώρες και καλούσε τα συμβαλλόμενα μέρη να εξετάσουν την προοπτική μείωσης όλων των στρεβλωτικών για το εμπόριο πρακτικών που επηρεάζουν τον συγκεκριμένο τομέα, συμπεριλαμβανομένου των εισαγωγικών δασμών, των μέτρων εσωτερικής στήριξης καθώς και των εξαγωγικών επιδοτήσεων. (Sampson 2005).

Όσον αφορά τα βιομηχανικά αγαθά, η συμφωνία έκανε λόγο για την προώθηση ενός τρόπου μείωσης των δασμών, ώστε οι υψηλότεροι από αυτούς να υποστούν τις μεγαλύτερες μειώσεις, ενώ ταυτόχρονα όριζε ότι οι πενήντα λιγότερο αναπτυγμένες χώρες του κόσμου θα έπρεπε να εξαιρεθούν από κάθε υποχρέωση μείωσης των δασμών και καλούσε τις αναπτυγμένες και αναπτυσσόμενες χώρες να προσφέρουν ελεύθερη πρόσβαση στα αγαθά που προέρχονται απ' αυτές τις χώρες.

Τέλος, όσον αφορά τις υπηρεσίες η συμφωνία καλούσε τα διαπραγματευόμενα μέρη να δημοσιοποιήσουν τις βελτιωμένες προτάσεις τους όσον αφορά την απελευθέρωση του εμπορίου στον τομέα αυτόν μέχρι το Μάιο του 2005, ενώ ταυτόχρονα εξαιρούσε από τις διαπραγματεύσεις τα τρία από τα τέσσερα ζητήματα της Σιγκαπούρης (επενδύσεις, ανταγωνισμός και διαφάνεια στις προμήθειες δημοσίων έργων) (Gallagher 2006).

Η επανέναρξη των συνομιλιών επιτεύχθηκε, μεταξύ άλλων, και από την μεγαλύτερη και πιο ενεργή συμμετοχή των αναπτυσσόμενων χωρών, μέσω της δημιουργίας νέων και δραστήριων ομάδων στα πλαίσια του ΠΟΕ, όπως είναι για παράδειγμα η ομάδα των G-20 της οποίας ηγούνται χώρες όπως η Βραζιλία, η Ινδία και η Αργεντινή. Η ομάδα αυτή ήταν έτοιμη να διαπραγματευτεί σκληρά τα συμφέροντα των χωρών αυτών απέναντι στα αιτήματα των ΗΠΑ και της ΕΕ.

Κατά τη διάρκεια των τελευταίων μηνών υπήρξε έντονο διπλωματικό παιχνίδι μεταξύ των πιο σημαντικών και ενεργών μελών του ΠΟΕ γύρω από τις διαπραγματεύσεις στο Χονγκ – Κονγκ. Εύλογη επιθυμία όλων ήταν να δημιουργηθούν οι κατάλληλες προϋποθέσεις για την επίτευξη συμφωνίας πριν από την έναρξη της Υπουργικής διάσκεψης του Χονγκ – Κονγκ. Παρόλα αυτά από την αρχή φάνηκε ότι οι εξελίξεις δεν θα ήταν τόσο ευοίωνες.

Οι διαπραγματεύσεις κατά τη διάρκεια της προ- Χονγκ – Κονγκ περιόδου κινήθηκαν στο πλαίσιο της γνωστής μεθόδου, κατά την οποία κάθε μέλος είναι

διατεθειμένο να κάνει υποχωρήσεις σε κάποιον τομέα , μόνο εάν το άλλο κάνει παραχωρήσεις σε κάποιον άλλον.

Κατά αυτόν τον τρόπο η Ευρωπαϊκή Ένωση φάνηκε αδιάλλακτη και απρόθυμη να υποχωρήσει στις πιέσεις των αναπτυσσόμενων χωρών για περισσότερες υποχωρήσεις στον γεωργικό τομέα, εάν οι τελευταίες δεν άνοιγαν σημαντικά τις αγορές των βιομηχανικών αγαθών και υπηρεσιών τους.

2.3. Διάσκεψη στο Χονγκ – Κονγκ (2005)

Οι συνομιλίες στο Χονγκ Κονγκ προορίζονταν να αποτελέσουν το τελικό στάδιο διαπραγματεύσεων του λεγόμενου αναπτυξιακού Γύρου της Ντόχα. Στόχος του Γύρου είναι να οδηγήσει σε δραστική μείωση της φτώχειας σε παγκόσμιο επίπεδο, μέσα από τα οφέλη πλούτου που θα επιτευχθούν από τη φιλελευθεροποίηση του εμπορίου των αγροτικών προϊόντων, των βιομηχανικών αγαθών καθώς και των υπηρεσιών.

Μετά την αποτυχία στο Κανκούν, κατέστη σαφές ότι προκειμένου ο αναπτυξιακός γύρος της Ντόχα να καταφέρει να βγάλει από τη φτώχεια τα εκατομμύρια των ανθρώπων, όπως αρχικά υποσχόταν, θα έπρεπε όλα τα μέλη του ΠΟΕ να προχωρήσουν σε αμοιβαίες παραχωρήσεις. Οι ελπίδες για επανέναρξη των διαπραγματεύσεων αναζωπυρώθηκαν τον Ιούλιο του 2004 με την συμφωνία που επιτεύχθη στη Γενεύη.

Η συμφωνία αυτή όριζε το γενικότερο πλαίσιο υλοποίησης της τελικής φάσης των διαπραγματεύσεων της Ντόχα. Στην ουσία έθετε ξεκάθαρα τις παραμέτρους που χρειαζόταν να ξεκαθαριστούν στους τομείς των αγροτικών προϊόντων, της πρόσβασης των μη γεωργικών προϊόντων στις αγορές, των υπηρεσιών καθώς και σε μία σειρά από άλλα ζητήματα, όπως τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, προκειμένου ο Γύρος αυτός να ολοκληρωθεί επιτυχώς στο Χονγκ Κονγκ το Δεκέμβριο του 2005.

Η επανέναρξη των συνομιλιών επιτεύχθηκε, μεταξύ άλλων, και από την μεγαλύτερη και πιο ενεργή συμμετοχή των αναπτυσσόμενων χωρών μέσω της δημιουργίας νέων και Αραστήριων ομάδων στα πλαίσια του ΠΟΕ, όπως είναι για παράδειγμα η ομάδα των G-20 της οποίας ηγούνται χώρες όπως η Βραζιλία, η Ινδία

και η Αργεντινή. Η ομάδα αυτή ήταν έτοιμη να διαπραγματευτεί σκληρά τα συμφέροντα των χωρών αυτών απέναντι στα αιτήματα των ΗΠΑ και της ΕΕ.

Οι διαπραγματεύσεις στο Χονγκ Κονγκ άρχισαν τελικά μέσα σε ένα κλίμα απαισιοδοξίας ότι και αυτή η διάσκεψη θα είχε την ίδια τύχη με τις δύο προηγούμενες. Για το λόγο αυτό, ήταν ευτυχές το γεγονός ότι τελικά η Υπουργική συνδιάσκεψη του Χονγκ Κονγκ κατέληξε σε μία συμφωνία, έστω ελάχιστου κοινού παρανομαστή, η οποία βέβαια απείχε αρκετά από τις αρχικές προσδοκίες του συνόλου των μελών του ΠΟΕ (www.wto.org/english/thewto_e/minist_e/min05_e/final_text_e.htm).

Το ζήτημα, βέβαια, είναι ότι η λύση που δόθηκε στο πρόβλημα είναι εμβλασματική και η συμφωνία που επιτεύχθη αφορά μόνο ένα μικρό μέρος των ζητημάτων στα οποία τα κράτη μέλη θα έπρεπε να είχαν συμφωνήσει. Η συμφωνία αυτή προβλέπει μεταξύ άλλων την κατάργηση των εξαγωγικών επιδοτήσεων για τα αγροτικά προϊόντα μέχρι το τέλος του 2013, την κατάργηση των εξαγωγικών επιδοτήσεων για το βαμβάκι εντός του έτους 2006 καθώς και την ανάληψη υποχρέωσης από τις ανεπτυγμένες κυρίως χώρες για κατάργηση των φραγμών, δασμολογικών και μη, για το 97% των προϊόντων που προέρχονται από τις πενήντα λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες.

Οι διαπραγματεύσεις γύρω από το αγροτικό ζήτημα συγκέντρωσαν, όπως ήταν αναμενόμενο, το μεγαλύτερο ενδιαφέρον καθ' όλη τη διάρκεια της 6^{ης} υπουργικής συνδιάσκεψης του ΠΟΕ. Ρόλο «κλειδί» για τα αγροτικά ζητήματα διαδραμάτισε η Ε.Ε. η οποία καθ' όλη τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων δέχθηκε ασφυκτική πίεση για την κατάργηση των δικών της εξαγωγικών επιδοτήσεων. Οι Βρυξέλλες ωστόσο, αντιστάθηκαν στις πιέσεις μέχρι την τελευταία στιγμή, απορρίπτοντας μάλιστα πρόταση για κατάργηση των επιδοτήσεων έως το 2010, έπειτα από τη σταθερή επιμονή της Γαλλίας.

Το γεγονός, βέβαια, ότι οι αναπτυσσόμενες οικονομίες προσδοκούσαν η μείωση αυτή να επέλθει μέχρι το 2000, άφησε μία μικρή γεύση απογοήτευσης στους εκπροσώπους των χωρών αυτών, η οποία πάντως, σε καμία περίπτωση δεν μειώνει τη σημασία της συμφωνίας αυτής. Ακόμα πιο σημαντικό, όμως, είναι το γεγονός ότι δεν επήλθε καμία συμφωνία όσον αφορά στη μείωση των δασμών στα αγροτικά προϊόντα από τις ανεπτυγμένες χώρες.

Είναι πάντως αναγκαίο να σημειωθεί ότι είναι πολύ δύσκολο να επιτευχθεί κάποια συμφωνία όσον αφορά τους δασμούς στα αγροτικά προϊόντα στο άμεσο

μέλλον, μιας και το ζήτημα αυτό σχετίζεται άμεσα με την προοπτική αναπροσαρμογής της Ευρωπαϊκής Κοινής Αγροτικής Πολιτικής, για την οποία οι Ευρωπαίοι ηγέτες αποφάσισαν ότι θα παραμείνει ως έχει μέχρι το 2013.

Οι διαπραγματεύσεις για τα μη αγροτικά προϊόντα αποτελούν άλλο ένα σημαντικό ζήτημα για τον ΠΟΕ. Στην κατηγορία των προϊόντων αυτών εντάσσονται όσα δεν μπορούν να θεωρηθούν ως γεωργικά. Εκτός από τα βιομηχανικά που αποτελούν το βασικότερο τμήμα τους, συμπεριλαμβάνονται επίσης οι φυσικοί πόροι όπως, πολύτιμοι λίθοι, δασικά προϊόντα και φυσικά αποθέματα.

Ένα κύριο ζήτημα που απασχόλησε του διαπραγματευτές ήταν αυτό της μείωσης ή της πλήρους εξάλειψης των δασμών αιχμής καθώς και της κλιμάκωσης των δασμών που εφαρμόζουν οι χώρες.

Όσον αφορά το τύπο που τελικά θα χρησιμοποιηθεί για τις μειώσεις δασμών, από την παράθεση των θέσεων των χωρών διαπιστώνεται ότι υπήρχε μια αντιπαράθεση μεταξύ τους για το ποια μορφή του θα ήταν προτιμότερη να εφαρμοστεί. Υπήρξαν χώρες που υποστήριξαν να ισχύσει ο ελβετικός τύπος με δύο συντελεστές, διαφορετικούς για αναπτυγμένες και αναπτυσσόμενες χώρες. Άλλες δεν επιθυμούσαν αυτή τη διάκριση και άλλες υποστήριξαν ότι η μείωση των δασμών θα έπρεπε να γίνει λαμβάνοντας υπόψη τη δασμολογική κατάσταση της κάθε χώρας.

Αυτό που τελικά προκρίθηκε ήταν να ισχύσει ο ελβετικός τύπος χωρίς ακριβή προσδιορισμό του αριθμού των συντελεστών. Συνεπώς, όλα τα ενδεχόμενα παραμένουν ανοιχτά τόσο για το θέμα αυτό όσο και για το ζήτημα της διασύνδεσης του συντελεστή με τις ευελιξίες.

Ο κλάδος των υπηρεσιών συνιστά το μεγαλύτερο, ταχύτερα αναπτυσσόμενο αλλά και το πιο περίπλοκο πεδίο οικονομικής δραστηριότητας για τις περισσότερες αναπτυγμένες και αναπτυσσόμενες χώρες. Οι υπηρεσίες αντιπροσωπεύουν σχεδόν τα 2/3 του παγκόσμιου εισοδήματος (69% για τις υψηλού εισοδήματος οικονομίες, 55% για τις μεσαίου εισοδήματος και 44% για τις χαμηλού εισοδήματος οικονομίες).

Επίσης απορροφούν ένα σημαντικό μέρος της παγκόσμιας απασχόλησης (70% για τις χώρες υψηλού εισοδήματος όμως λιγότερο από 30% για τις χώρες περισσότερες χαμηλού εισοδήματος) και αντιπροσωπεύουν περίπου το 20% του παγκόσμιου εμπορίου (2,3 τρις δολάρια σήμερα). Εξίσου μεγάλα είναι και τα δυνητικά οφέλη που μπορούν να προκύψουν από την απελευθέρωση του παγκόσμιου εμπορίου υπηρεσιών, ιδιαίτερα για τον αναπτυσσόμενο κόσμο.

Αν και η απελευθέρωση του εμπορίου υπηρεσιών αναμένεται να αποφέρει τα περισσότερα οφέλη για όλα τα κράτη μέλη του ΠΟΕ σε σχέση με κάθε άλλο τομέα, οι διαπραγματεύσεις στον τομέα αυτό επισκιάστηκαν από τη επικέντρωση της προσοχής στις διαπραγματεύσεις που αφορούσαν αγροτικά προϊόντα.

Η προστασία των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας πρέπει να γίνεται με τρόπο που να αντανakλά μια ισορροπία ανάμεσα στην ανάγκη ανταμοιβής των κατόχων των δικαιωμάτων για την προσπάθεια και τη δημιουργικότητά τους, χωρίς παράλληλα να στερεί από το κοινωνικό σύνολο την πρόσβαση σε βασικά αγαθά (όπως φάρμακα) και τη χρήση νέας γνώσης και πληροφοριών.

Η Διάσκεψη του Χόνγκ Κόνγκ εστίασε ελάχιστα στα θέματα πνευματικής ιδιοκτησίας, καθώς αυτά δεν αποτελούσαν προτεραιότητα και βρίσκονταν χαμηλά στην ημερήσια διάταξη των θεμάτων προς διαπραγμάτευση. Όσον αφορά την επέκταση της προστασίας των ενδείξεων γεωγραφικής προέλευσης και τη σχέση ανάμεσα στη Σύμβαση για τη Βιολογική Ποικιλία και τη Συμφωνία TRIPS, το τελικό κείμενο άφησε ανοιχτό το πεδίο για περαιτέρω διαπραγματεύσεις σε αυτά τα ζητήματα, ενώ ορίζει ότι το Συμβούλιο θα πρέπει να εξετάσει την πρόοδο που έλαβε χώρα και να αναλάβει δράση το αργότερο μέχρι την 31^η Ιουλίου 2006.

Η τελική συμφωνία που επήλθε στο Χονγκ Κονγκ λοιπόν θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως μία «πύρρειος νίκη» για το πολυμερές εμπορικό σύστημα. Αυτό που στην ουσία προσέφερε ήταν κάποιες λύσεις σε ελάχιστα ζητήματα και μία μετάθεση των προβλημάτων για αργότερα όσον αφορά τη συντριπτική πλειοψηφία των υπολοίπων θεμάτων.

Το τέλος των διαπραγματεύσεων, που κατέληξαν στην υπογραφή της Διακήρυξης, βρήκε όλα σχεδόν τα μέλη φαινομενικά προβληματισμένα για το αποτελέσματα, ιδιαίτερα τις αναπτυσσόμενες χώρες που φαίνεται πως τελικά προβήκανε και τους πιο επώδυνους συμβιβασμούς.

μως φαίνεται ότι το αποτέλεσμα των διαπραγματεύσεων στο Χόνγκ Κόνγκ ήταν καλύτερο των προσδοκιών και για την ΕΕ, εξ αιτίας της απροθυμίας των αναπτυσσομένων χωρών να αποδεχθούν τις προτάσεις της ΕΕ και των ΗΠΑ για εφαρμογή εναλλακτικών μεθόδων διαπραγμάτευσης.

Η σύγκλιση που επιτεύχθηκε στο Χόνγκ Κόνγκ θέτει μόνο τα θεμέλια πάνω στα οποία θα στηριχτούν οι μελλοντικές διαπραγματεύσεις.

2.3.1. Θέσεις των χωρών στις διαπραγματεύσεις στο Χόνγκ – Κονγκ

2.3.1.1. Αγροτικά προϊόντα

Ευρωπαϊκή Ένωση

Η ΕΕ έδινε ανέκαθεν μεγάλη βαρύτητα στον γεωργικό της τομέα. Οι στόχοι, οι υποχρεώσεις και οι απαιτήσεις που έχει διατυπώσει εκφράζονται μέσα από την ιδιαίτερα προστατευτική Κοινή Αγροτική Πολιτική (ΚΑΠ), η οποία απορροφάει γύρω στο 40% του κοινοτικού προϋπολογισμού. Στόχος της ΚΑΠ είναι να εξασφαλίσει από τη μία πλευρά ένα ικανοποιητικό επίπεδο διαβίωσης για τους Ευρωπαίους αγρότες και από την άλλη να διασφαλίσει ποιοτικά και σε λογικές τιμές αγροτικά προϊόντα για τους Ευρωπαίους καταναλωτές. Επίσης, η αύξηση των μελών της Ένωσης από δεκαπέντε σε είκοσι πέντε μέλη μετά την πρόσφατη διεύρυνση επιβάλλει την ριζική αναμόρφωση της ΚΑΠ.

Όλα αυτά οδήγησαν τους Ευρωπαίους ηγέτες να προχωρήσουν σε μεταρρυθμίσεις που τουλάχιστον, για τα δεδομένα πολλών κρατών μελών θεωρούνταν εκτεταμένες. Έτσι, το 2003 η ΕΕ συμφώνησε να αντικαταστήσει μία σειρά από επιδοτήσεις άμεσα συνδεδεμένες με την παραγωγή και τις τιμές των αγροτικών προϊόντων με άλλες, οικονομικά πιο ουδέτερες, χωρίς όμως να προχωρήσει σε καμία μεταρρύθμιση όσον αφορά τα επίπεδα των δασμών που επικρατούν στην Ευρωπαϊκή ήπειρο για τα αγροτικά προϊόντα.

Το τελευταίο ζήτημα δε, φαντάζει πολύ δύσκολο να τεθεί εκ νέου επί τάπητος μετά και από την απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Δεκεμβρίου του 2005 να διατηρήσει τις δαπάνες για την Κοινή Αγροτική Πολιτική στα ίδια επίπεδα μέχρι το 2013, αν και η συζήτηση για τη μεταρρύθμιση της ΚΑΠ μπορεί να αρχίσει και νωρίτερα, εάν συμφωνήσουν όλα τα κράτη μέλη. Το ύψος, όμως, των δασμών αυτών θα αποτελούσε ακριβώς το κύριο ζήτημα αντιπαράθεσης μεταξύ της ΕΕ και των υπόλοιπων εμπορικών της εταίρων στη συνδιάσκεψη του Χονγκ Κονγκ.

Ηνωμένες Πολιτείες

Οι ΗΠΑ είναι ένα από τα σημαντικότερα μέλη του ΠΣΜ και σίγουρα η στάση της είναι βαρύνουσα σημασίας για το παγκόσμιο εμπορικό σύστημα. Στη δεδομένη

2.3.1. Θέσεις των χωρών στις διαπραγματεύσεις στο Χόνγκ – Κονγκ

2.3.1.1. Αγροτικά προϊόντα

Ευρωπαϊκή Ένωση

Η ΕΕ έδινε ανέκαθεν μεγάλη βαρύτητα στον γεωργικό της τομέα. Οι στόχοι, οι υποχρεώσεις και οι απαιτήσεις που έχει διατυπώσει εκφράζονται μέσα από την ιδιαίτερα προστατευτική Κοινή Αγροτική Πολιτική (ΚΑΠ), η οποία απορροφάει γύρω στο 40% του κοινοτικού προϋπολογισμού. Στόχος της ΚΑΠ είναι να εξασφαλίσει από τη μία πλευρά ένα ικανοποιητικό επίπεδο διαβίωσης για τους Ευρωπαίους αγρότες και από την άλλη να διασφαλίσει ποιοτικά και σε λογικές τιμές αγροτικά προϊόντα για τους Ευρωπαίους καταναλωτές. Επίσης, η αύξηση των μελών της Ένωσης από δεκαπέντε σε είκοσι πέντε μέλη μετά την πρόσφατη διεύρυνση επιβάλλει την ριζική αναμόρφωση της ΚΑΠ.

Όλα αυτά οδήγησαν τους Ευρωπαίους ηγέτες να προχωρήσουν σε μεταρρυθμίσεις που τουλάχιστον, για τα δεδομένα πολλών κρατών μελών θεωρούνταν εκτεταμένες. Έτσι, το 2003 η ΕΕ συμφώνησε να αντικαταστήσει μία σειρά από επιδοτήσεις άμεσα συνδεδεμένες με την παραγωγή και τις τιμές των αγροτικών προϊόντων με άλλες, οικονομικά πιο ουδέτερες, χωρίς όμως να προχωρήσει σε καμία μεταρρύθμιση όσον αφορά τα επίπεδα των δασμών που επικρατούν στην Ευρωπαϊκή ήπειρο για τα αγροτικά προϊόντα.

Το τελευταίο ζήτημα δε, φαντάζει πολύ δύσκολο να τεθεί εκ νέου επί τάπητος μετά και από την απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Δεκεμβρίου του 2005 να διατηρήσει τις δαπάνες για την Κοινή Αγροτική Πολιτική στα ίδια επίπεδα μέχρι το 2013, αν και η συζήτηση για τη μεταρρύθμιση της ΚΑΠ μπορεί να αρχίσει και νωρίτερα, εάν συμφωνήσουν όλα τα κράτη μέλη. Το ύψος, όμως, των δασμών αυτών θα αποτελούσε ακριβώς το κύριο ζήτημα αντιπαράθεσης μεταξύ της ΕΕ και των υπόλοιπων εμπορικών της εταίρων στη συνδιάσκεψη του Χόνγκ Κονγκ.

Ηνωμένες Πολιτείες

Οι ΗΠΑ είναι ένα από τα σημαντικότερα μέλη του ΠΟΕ και σίγουρα η στάση της είναι βαρύνουσα σημασίας για το παγκόσμιο εμπορικό σύστημα. Στη δεδομένη

χρονική στιγμή και όσον αφορά το αγροτικό ζήτημα οι ΗΠΑ ήταν αναγκασμένες να ακολουθήσουν την Ε.Ε. που ουσιαστικά ηγήθηκε της προσπάθειας για μια επιτυχή κατάληξη των διαπραγματεύσεων.

Το γεγονός ότι παρατάθηκε έως το 2007, η εξουσία που παρέχεται μέσω του Κογκρέσου στον Αμερικανό Πρόεδρο να διαπραγματευθεί τα θέματα του διεθνούς εμπορίου και να υποβάλλει τα αποτελέσματα σε αυτό προς έγκριση, εντός ενενήντα ημερών (fast track authority), έκανε ακόμα πιο επιτακτικό για τις ΗΠΑ αλλά και για τους υπόλοιπους εμπορικούς της εταίρους το στόχο μιας επιτυχούς κατάληξης των διαπραγματεύσεων στο Χονγκ Κονγκ.

Οποιαδήποτε ανανέωση της εξουσίας αυτής του Προέδρου των Ηνωμένων Πολιτειών πέραν του 2007 θεωρείται εξαιρετικά αμφίβολη και κατ' αυτόν τον τρόπο, δικαιολογείται πλήρως η πίεση που ασκούσαν οι ΗΠΑ προς την Ε.Ε. να δεχθεί να προχωρήσει σε ακόμα μεγαλύτερες μειώσεις σε δασμούς και επιδοτήσεις, προκειμένου οι διαπραγματεύσεις να μην κατέληγαν σε μια νέα αποτυχία ανάλογη μ' εκείνη του Κανκούν.

G-20

Η G-20 είναι μια ομάδα χωρών που δημιουργήθηκε στα πλαίσια των διαπραγματεύσεων του ΠΟΕ, κατά τη διάρκεια της υπουργικής συνδιάσκεψης του Κανκούν. Η σύστασή του αποτέλεσε μία άμεση αντίδραση στις προσπάθειες των ΗΠΑ και της ΕΕ να φτάσουν σε συμφωνία μεταξύ τους, χωρίς να λάβουν υπόψη τους τις απόψεις των αναπτυσσόμενων χωρών.

Τα κυριότερα μέλη του G-20 είναι η Βραζιλία, η Ινδία και η Κίνα, ενώ η ομάδα συμπληρώνεται από πέντε χώρες της Αφρικής (Αίγυπτος, Νιγηρία, Νότιος Αφρική, Τανζανία, Ζιμπάμπουε), τέσσερις της Ασίας (Ινδονησία, Πακιστάν, Φιλιππίνες, Ταϊλάνδη) και επτά της Λατινικής Αμερικής (Αργεντινή, Βολιβία, Χιλή, Κούβα, Μεξικό, Παραγουάη, Βενεζουέλα). Οι χώρες αυτές χαρακτηρίζονται ως αναπτυσσόμενες και κατά τα τελευταία χρόνια παρουσιάζουν σημαντικά ποσοστά οικονομικής ανάπτυξης στηριζόμενες σε σημαντικό βαθμό στον αγροτικό τους τομέα.

Η G-20 είναι μία πολύ ισχυρή ένωση που έχει ως στόχο να προωθήσει τις δικές της προτάσεις απέναντι στις αντίστοιχες προτάσεις των ΗΠΑ και της ΕΕ. Το γεγονός ότι οι χώρες της ομάδας των αντιπροσωπεύουν το 60% του συνόλου των

αγροτών της παγκόσμιας γεωργίας, τις κάνει να έχουν ένα ρόλο ιδιαίτερα σημαντικό στις διαπραγματεύσεις για τα αγροτικά προϊόντα. Οι προτάσεις τους λοιπόν ήταν αρκετά σημαντικές και ελήφθησαν σοβαρά υπόψη στις τελικές αποφάσεις που πάρθηκαν στο Χόνγκ Κόνγκ.

2.3.1.2. Μη αγροτικά προϊόντα (NAMA)

Ευρωπαϊκή Ένωση

Η Ε.Ε. έδειχνε τη προτίμησή της στην ελβετική φόρμουλα που θα έχει, όμως, έναν ενιαίο συντελεστή για όλες τις χώρες, ανεξάρτητα αν είναι αναπτυγμένες ή αναπτυσσόμενες. Ωστόσο, θα δεχόταν και αυτή, όπως και η Νορβηγία, έναν διαφορετικό συντελεστή για τις αναπτυσσόμενες χώρες, εάν αυτές προχωρούσαν σε αμοιβαίες υποχωρήσεις σε άλλα πεδία που ενδιέφεραν την ίδια.

Ηνωμένες Πολιτείες

Οι ΗΠΑ επιθυμούσαν να υπάρξει μια αρκετά σημαντική μείωση των δασμών. Πρότειναν ως καταλληλότερη μέθοδο μείωσης των δασμολογικών εμποδίων την απλή ελβετική φόρμουλα με δύο διαφορετικούς συντελεστές για αναπτυγμένες και αναπτυσσόμενες χώρες. Ωστόσο, οι δύο αυτοί συντελεστές δεν θα έχουν και τόσο μεγάλες διαφορές μεταξύ τους. Συνεπώς, οι ΗΠΑ δεν έδειχναν να επιθυμούν να υπάρξει μια σημαντική διαφορετική αντιμετώπιση και μερική αμοιβαιότητα για τις αναπτυσσόμενες χώρες. Επίσης, οι ΗΠΑ ζητούσαν να υπάρξει ουσιαστική προσέγγιση στο θέμα της τομεακής πρωτοβουλίας.

2.3.1.3. Υπηρεσίες

Ευρωπαϊκή Ένωση

Ο τομέας των υπηρεσιών στην ΕΕ αποτελεί το 70-80% του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος της (όσο και στις υπόλοιπες αναπτυγμένες οικονομίες) και

αντιπροσωπεύει το 25% του διεθνούς εμπορίου υπηρεσιών. Με δεδομένη την κατάσταση στις διαπραγματεύσεις για την γεωργία, η ΕΕ που διαβλέπει τα μεγαλύτερα οφέλη να προέρχονται στον Γύρο αυτόν από την απελευθέρωση του εμπορίου υπηρεσιών, επιχειρεί να συνδέσει την πρόοδο στον τομέα αυτό με την πρόοδο στο αγροτικό, κάτι που όμως αποτελεί προϋπόθεση για τις αναπτυσσόμενες χώρες για επιτυχείς διαπραγματεύσεις σε άλλους τομείς.

Για την ΕΕ, συνεπώς, το αποτέλεσμα των διαπραγματεύσεων θα πρέπει να βελτιώνει το καθεστώς πρόσβασης για τους ευρωπαίους εξαγωγείς υπηρεσιών σε ξένες αγορές καθώς και να διασφαλίζει ένα πιο διαφανές και προβλέψιμο κανονιστικό περιβάλλον για τις υπηρεσίες.

Τα κυριότερα αιτήματα της ΕΕ περιστρέφονται γύρω από τομείς, όπως χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, τουρισμός, κατασκευές και περιβαλλοντολογικές υπηρεσίες, ενώ πρεσβεύει ότι για να επιτευχθεί συμφωνία θα πρέπει να προσδιοριστούν στόχοι που θα συντελέσουν στη δημιουργία νέων ή σημαντικά βελτιωμένων συνθηκών πρόσβασης στις αγορές.

ΗΠΑ

Για τις ΗΠΑ η πρόοδος των διαπραγματεύσεων στον τομέα των υπηρεσιών, είναι κεφαλαιώδους σημασίας. Ο τομέας των υπηρεσιών στις ΗΠΑ αντιπροσωπεύει το 76% του ΑΕΠ, απασχολεί περίπου 8 στους 10 εργαζόμενους ενώ το μερίδιο των ΗΠΑ στην παγκόσμια αγορά υπηρεσιών πλησιάζει το 17%, ποσοστό που προσδοκούν πως θα αυξηθεί σημαντικά με την περαιτέρω απελευθέρωση του παγκόσμιου εμπορίου υπηρεσιών.

Οι υπηρεσίες συνιστούν έναν από τους μεγαλύτερους εξαγωγικούς κλάδους των ΗΠΑ, καθώς οι εξαγωγές υπηρεσιών αντιπροσωπεύουν περίπου το 30% των συνολικών αμερικανικών εξαγωγών και οι ΗΠΑ απολαμβάνουν ένα σημαντικό πλεόνασμα στο εμπορικό τους ισοζύγιο της τάξης των 48δισ δολάρια για το 2004, ενώ πολλαπλάσια είναι τα έσοδα και τα οφέλη από την σημαντική εμπορική παρουσία των ΗΠΑ σε χώρες του εξωτερικού.

Ακριβώς επειδή οι ΗΠΑ έχουν συμφέρον να διατηρήσουν και να ενισχύσουν την εμπορική τους παρουσία στο εξωτερικό, επιδιώκουν να βελτιώσουν την πρόσβαση στην αγορά και να εξασφαλίσουν εθνική μεταχείριση για τις επιχειρήσεις τους σε σχέση κυρίως με τον τρίτο Τρόπο παράδοσης (εμπορική παρουσία).

Άλλοι δρώντες

Για μια συνολική εκτίμηση της πορείας των διαπραγματεύσεων, θα πρέπει τέλος να προσθέσουμε τις προσπάθειες χωρών όπως η Βραζιλία και οι χώρες του ASEAN που είναι αντιπροσωπευτικές των διεκδικήσεων του αναπτυσσόμενου κόσμου.

Η Βραζιλία που πρωτοστάτησε στις προσπάθειες των G20 για την διαπραγμάτευση δικαιότερων κανόνων στο διεθνές εμπόριο αγροτικών προϊόντων αλλά και στο Κανκούν στις διαπραγματεύσεις για τις επενδύσεις, προσπάθησε να συντονίσει μια συλλογική θέση των αναπτυσσόμενων χωρών στις διαπραγματεύσεις για τις υπηρεσίες. Κατηγόρησε τις αναπτυγμένες χώρες για την απροθυμία τους να προβούν σε παραχωρήσεις σε αυτόν τον τρόπο παράδοσης και μίλησε για κρίση ηγεσίας σχολιάζοντας την ανικανότητά τους να ωθήσουν τις διαπραγματεύσεις σε υψηλότερα επίπεδα απελευθέρωσης.

Η Βραζιλία απέδωσε την υστέρηση που παρατηρείται στις διαπραγματεύσεις για τις υπηρεσίες σε σχέση με τη γεωργία στην απροθυμία των αναπτυγμένων χωρών να ανοίξουν τον γεωργικό τους τομέα στον διεθνή ανταγωνισμό και τόνισε πως αυτό που χρειάζεται είναι μια υπέρβαση από πλευράς τους και όχι εναλλακτικές-συμπληρωματικές προσεγγίσεις στη διαδικασία διαπραγμάτευσης.

Τέλος οι χώρες του ASEAN τόνισαν την ανάγκη για την θεσμοθέτηση έκτακτων μηχανισμών διασφάλισης που θα μπορούσαν να βοηθήσουν συμπληρωματικά στην επιτάχυνση των διαπραγματεύσεων καθώς θα ενθάρρυνε τις χώρες μέλη να συμμετέχουν πιο ενεργά στη διαδικασία νιώθοντας πιο ασφαλείς υπό τις προβλέψεις ενός τέτοιου μηχανισμού.

2.3.1.4. Δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας

ΕΕ

Αιχμή της ευρωπαϊκής διαπραγματευτικής στρατηγικής στον χώρο των TRIPS, αποτελούν οι διεκδικήσεις της στις ενδείξεις γεωγραφικής προέλευσης. Οι ενδείξεις γεωγραφικής προέλευσης επιτρέπουν στους καταναλωτές να αναγνωρίζουν

κάποια ειδικά χαρακτηριστικά ενός προϊόντος από τη γεωγραφική τοποθεσία στην οποία παράγονται και πολλές φορές οφείλουν την ονομασία τους, όταν η ποιότητα, η φήμη ή άλλα χαρακτηριστικά του εμπορεύματος συνδέονται ουσιαστικά με τη γεωγραφική του προέλευση.

Η προστασία τους απαγορεύει τη χρήση της ίδιας ονομασίας για προϊόντα που παράγονται σε τοποθεσία άλλη από εκείνη της προέλευσης και σκοπό έχει να αποτρέψει των άνισο ανταγωνισμό με τη σωστή πληροφόρηση των καταναλωτών. Προς το παρόν η συμφωνία TRIPS αναγνωρίζει ένα ειδικό καθεστώς προστασίας για τις ενδείξεις γεωγραφικής προέλευσης στα κρασιά και τα ποτά.

Η ΕΕ αξιώνει την επέκταση αυτού του υψηλότερου επιπέδου προστασίας και σε άλλα, αγροτικά κυρίως προϊόντα. Έχει επισήμως συνδέσει το ζήτημα αυτό με την πρόοδο στις αγροτικές διαπραγματεύσεις καθώς εντοπίζει το συγκριτικό της πλεονέκτημα στα αγροτικά προϊόντα όχι τόσο στο κόστος και στην ποσότητα στην οποία μπορεί να τα παράγει, όσο στην ιστορικά ειδική θέση και την καλή φήμη που συνοδεύουν την ποιότητά τους.

Προσβλέπει λοιπόν, στη βελτίωση της προστασίας για τα εμπορεύματα με ενδείξεις γεωγραφικής προέλευσης και αυξημένης προστιθέμενης αξίας για τα ευρωπαϊκά αγροτικά προϊόντα. Παράλληλα, επιδιώκει την προστασία με ενδείξεις γεωγραφικής προέλευσης για μια σειρά προϊόντα που η ονομασία τους μέχρι στιγμής δεν προστατεύεται από τη Συμφωνία και επιθυμεί την εντατικοποίηση των διαπραγματεύσεων για ένα πολυμερές σύστημα γνωστοποίησης και καταχώρισης των ενδείξεων γεωγραφικής προέλευσης στα κρασιά και τα ποτά, που τα αποτελέσματά τους να είναι δεσμευτικά για όλα τα μέλη του Οργανισμού και όχι μόνο για τα συμμετέχοντα στο σύστημα, όπως πρεσβεύουν οι ΗΠΑ.

ΗΠΑ

Οι ΗΠΑ επιδιώκουν ενεργά τη δημιουργία ενός βελτιωμένου διεθνούς περιβάλλοντος ασφαλείας των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, τέτοιου που να εξυπηρετεί τα συμφέροντά της ως κορυφαίας χώρας στην εισαγωγή νέων τεχνολογιών και καινοτομιών, με μερικές από τις πιο αναγνωρισμένες και προσοδοφόρες επωνυμίες παγκοσμίως.

Οι ΗΠΑ πρωτοστάτησαν στις συνομιλίες που κατέληξαν στην συμφωνία για τα TRIPS. Όμως, παρά τις αρχικές εγγυήσεις και προς απογοήτευση των αναπτυσσόμενων χωρών, εξακολουθούν να προάγουν την προστασία των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας στα πλαίσια διμερών και περιφερειακών συμφωνιών καθώς και μονομερών πράξεων. Μέσα δε από πρόσθετους διμερές και περιφερειακούς διαύλους οι ΗΠΑ ασκούν στα κράτη (ακόμα και σε αυτά που δεν ανήκουν στον ΠΟΕ) πιέσεις για συμμόρφωση με την Συμφωνία TRIPS αλλά και για την επίτευξη επιπέδων προστασίας υψηλότερων από αυτά που συναντώνται στα TRIPS και σε τομείς ακόμα που αυτή δεν καλύπτει.

Αναπτυσσόμενες χώρες

Αίτημα πολλών αναπτυσσόμενων χωρών ήταν να υπάρξει έναρξη διαπραγματεύσεων στο Χόνγκ Κόνγκ, πάνω στην πρότασή τους για μια τροποποίηση της συμφωνίας για τα TRIPS, ώστε αυτή να απαιτεί την αποκάλυψη της καταγωγής (πηγής και χώρας προέλευσης) των χρησιμοποιούμενων βιολογικών / γεννητικών υλικών στις αιτήσεις για διπλώματα ευρεσιτεχνίας καθώς και της παραδοσιακής γνώσης που χρησιμοποιείται στις εφευρέσεις.

Αυτό ισχύει ιδιαίτερα στην περίπτωση χωρών, όπως η Ινδία και η Βραζιλία, που είναι πλούσιες σε βιοποικιλότητα και θεωρούν πως αυτή η τροποποίηση θα μπορούσε να τις προστατέψει αποτελεσματικά από την βιοπειρατία, να περιορίσει την κατάχρηση, να προστατέψει την βιοποικιλότητα και να εξασφαλίσει ότι όλοι οι παράγοντες που συμβάλλουν στη δημιουργία καινοτομιών ανταμείβονται επαρκώς, μέσα από μια πιο δίκαιη διανομή των κερδών από τη χρήση και την εμπορική εκμετάλλευση των γεννητικών πόρων και την ικανοποίηση μιας σειράς προϋποθέσεων για τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας, όπως αυτές που προβλέπονται από τη Σύμβαση για τη Βιολογική Ποικιλία.

Οι χώρες αυτές θα ήταν διατεθειμένες, προκειμένου να δουν κάποια πρόοδο στο θέμα, να επανεξετάσουν ευμενώς την πρόταση της ΕΕ για επέκταση της προστασίας των ενδείξεων γεωγραφικής προέλευσης και σε προϊόντα πέρα από τα κρασιά και τα ποτά, καθώς αμφότερα τα ζητήματα εκκρεμούν από τον Γύρο της Ουρουγουάης.

Λιγότερο αναπτυγμένες χώρες (ΛΑΧ)

Οι ΛΑΧ είδαν με ικανοποίηση το κύριο αίτημά τους, δηλαδή να γίνει μόνιμη μια τροποποίηση στην συμφωνία για τα TRIPS που να επιτρέπει στις χώρες να εισάγουν, όταν κάτι τέτοιο θεωρείται αναγκαίο, φθηνά υποκατάστατα φαρμάκων που υπό προϋποθέσεις μπορούν να παράγονται σε άλλες χώρες, να βρίσκει ανταπόκριση λίγο πριν τη Συνδιάσκεψη στο Χόνγκ Κόνγκ.

Η τροποποίηση (η πρώτη από τη δημιουργία των TRIPS) θα γίνει επίσημα μέρος της Συμφωνίας μόλις την επικυρώσουν τα 2/3 των μελών, μέχρι την 1η Δεκεμβρίου 2007. Αυτή, κάνει μόνιμη μια προσωρινή απαλλαγή από την γενική υποχρέωση η παραγωγή τέτοιων φαρμάκων να γίνεται κυρίως για εσωτερική χρήση, η οποία συμφωνήθηκε τον Αύγουστο του 2003 και διευκόλυνε έκτοτε την εισαγωγή γενικών παραλλαγών φαρμάκων που προστατεύονται με διπλώματα ευρεσιτεχνίας στις φτωχές χώρες που είναι εκτεθειμένες σε κινδύνους για τη δημόσια υγεία και δεν έχουν τη δυνατότητα να παράγουν τέτοια φάρμακα για τις ίδιες.

Το θέμα αποτελούσε πρώτη προτεραιότητα για τις Αφρικανικές χώρες στις οποίες διαβιούν τα 3/4 των φορέων του ιού HIV παγκοσμίως και οι οποίες αντιμετώπιζαν δυσκολίες στην εισαγωγή φθηνών φαρμάκων, ιδίως μετά την πλήρη προσαρμογή της Ινδίας (τον βασικό τους προμηθευτή) στις απαιτήσεις της συμφωνίας TRIPS για την προστασία των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας στα φάρμακα. Η υιοθέτηση από τον ΠΟΕ αυτής της τροποποίησης χαιρετίστηκε από όλα τα μέλη σαν μεγάλη επιτυχία στη Συνδιάσκεψη του Χόνγκ Κόνγκ.

2.4. Συνάντηση στη Γενεύη (2006)

Ο αρμόδιος για το εμπόριο Επίτροπος είχε επανειλημμένα δηλώσει ότι υπάρχει ένα παράθυρο ευκαιρίας για το ξεκλείδωμα της αναπτυξιακής ατζέντας της Ντόχα. Η προϋπόθεση είναι ότι τα μέλη του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου, που είναι σε θέση να το πράξουν, θα έπρεπε να προχωρήσουν σε σημαντικές προσφορές ε όλα τα τμήματα των διαπραγματεύσεων.

Συγκεκριμένα (Mc Mahon 2006) , είχε αναφέρει ότι οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής θα πρέπει να προσφέρουν ουσιαστική και πραγματική μείωση στις γεωργικές ενισχύσεις που στρεβλώνουν το εμπόριο. Οι ΗΠΑ θα πρέπει, επίσης, να

επιβάλουν την τάξη στα πλέον στρεβλωτικά προγράμματα ενίσχυσης μεμονωμένων αγροκτημάτων. Συγχρόνως, οι προηγμένες αναπτυσσόμενες χώρες, όπως η Βραζιλία, η Ινδία, η Κίνα και η Χιλή, θα πρέπει να προσφέρουν περικοπές στους δασμούς που εφαρμόζουν για τα βιομηχανικά προϊόντα.

Η ΕΕ θα πρέπει επίσης να συνεισφέρει. Είναι διατεθειμένη να διευρύνει περαιτέρω τη σημερινή γεωργική προσφορά της εντός των ορίων της μεταρρύθμισης του 2003 της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΚΑΠ), εάν οι βασικοί εταίροι φέρουν στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων κάτι που πράγματι αξίζει και βρίσκεται στην κατεύθυνση αυτών που προαναφέρθηκαν.

Η Επιτροπή εργάστηκε σκληρά για να πείσει τους εταίρους διαπραγματευτές της να δημιουργήσουν τις κατάλληλες συνθήκες για την επίτευξη συμφωνίας, όσον αφορά τους κύριους τρόπους εφαρμογής της DDA έως το καλοκαίρι του 2006.

Η Επιτροπή είχε ενημερωθεί για την ιδέα που εισηγήθηκε ο Πρόεδρος Λούλα για την σύγκληση συνεδρίασης των αρχηγών κρατών σχετικά με την DDA. Ήταν μια ενδιαφέρουσα ιδέα, η οποία άξιζε σοβαρής μελέτης. Ωστόσο, σε αυτό το στάδιο, το ενδιαφέρον θα έπρεπε να παραμείνει επικεντρωμένο στις τακτικές εργασίες του ΠΟΕ.

Τον Απρίλιο του 2006, συμφωνήθηκε από όλα τα μέρη να πραγματοποιήσουν εντατικές διαπραγματεύσεις στη Γενεύη, με απώτερο στόχο την επίτευξη συμφωνίας εκ μέρους των Υπουργών, έως το καλοκαίρι του 2006, σχετικά με τους τρόπους εφαρμογής της DDA.

2.5. Συνάντηση στη Γενεύη (2007)

Στις 29/6 - 1/7/2007 πραγματοποιήθηκε με πρωτοβουλία του Γενικού Διευθυντή του ΠΟΕ P. Lamy, άτυπη διπλωματική συνάντηση στην έδρα του ΠΟΕ στη Γενεύη, σε μια προσπάθεια να γεφυρωθούν οι διαφορές που υπάρχουν μεταξύ των κρατών μελών του Οργανισμού στα θέματα της Γεωργίας και της Πρόσβασης στην Αγορά μη Γεωργικών προϊόντων (www.wto.org/english/tratop_e/agric_e/agchairtxt_1aug07_h.htm).

Η συνάντηση κατέληξε σε αποτυχία αφενός διότι οι ΗΠΑ δεν υ οχώρησαν στο θέμα της εσωτερικής στήριξης των γεωργικών προϊόντων και αφετέρου διότι

κάποιες μεγάλες αναπτυσσόμενες οικονομίες δεν δέχονταν να βελτιώσουν την δυνατότητα πρόσβασης προϊόντων τρίτων χωρών στις αγορές τους.

Η ΕΕ παρέμεινε σταθερή σε παλαιότερη προσφορά της και για τα δύο ανωτέρω θέματα, αλλά δήλωσε ότι εφόσον και οι εταίροι στον ΠΟΕ προχωρήσουν σε ανάλογες παραχωρήσεις, είναι δυνατόν να υποχωρήσει σε κάποια θέματα, στο πλαίσιο πάντα της νέας Κοινής Αγροτικής Πολιτικής.

Κατά την έκτακτη σύνοδο της Επιτροπής Διαπραγματεύσεων Εμπορίου (TNC) στις 24.7.2006, ο Πρόεδρος της και Γενικός Διευθυντής του ΠΟΕ P. Lamy, κήρυξε την αναστολή για αόριστο χρόνο των διαπραγματεύσεων του γύρου της Ντόχα σημειώνοντας ότι οι διαπραγματεύσεις θα επαναληφθούν όταν θα υπάρξουν ενδείξεις ότι υπάρχει δυνατότητα για κάτι τέτοιο.

2.6. Σύνοδος στη Γενεύη (2008)

Το τρίτο δεκαήμερο του Ιουλίου (21.7-29.7.2008) πραγματοποιήθηκε στη Γενεύη σύνοδος 40 υπουργών των πλέον αντιπροσωπευτικών χωρών του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου, ο οποίος αριθμεί σήμερα 153 κράτη μέλη. Οι σύνεδροι είχαν σαν βασικό (αν όχι μοναδικό) αντικείμενο τον απεγκλωβισμό των διαπραγματεύσεων που άρχισαν το Νοέμβριο του 2001 στη Ντόχα, οι οποίες μέχρι σήμερα έχουν κατ' επανάληψη διακοπεί.

Στα πλαίσια των σχετικών συζητήσεων (www.wto.org/english/tratop_e/agric_e/chair_texts08_e.htm) βρίσκονταν η ενίσχυση του διεθνούς εμπορίου με την περαιτέρω άρση σειράς εμποδίων, παράλληλα με την προώθηση ασφαλιστικών δικλίδων που κατοχυρώνουν τους εμπλεκόμενους σε περίπτωση εκτροπής από τα συμφωνηθέντα.

Τη φορά αυτή τα πράγματα ήταν πιο σύνθετα, αφού εμπλέκονταν πολύ περισσότερα κράτη και χιλιάδες προϊόντα, άρα η αναζήτηση συμφωνίας δια της ομοφωνίας ήταν σαφώς δυσχερέστερη, χωρίς να παραβλέπονται σημαντικά βήματα στα πλαίσια επίμονων συζητήσεων τα χρόνια που προηγήθηκαν.

Όσον αφορά λοιπόν το γεωργικό τομέα που αντιπροσωπεύει το 8% του διεθνούς εμπορίου, είχε επιτευχθεί μια συμφωνία για μείωση των επιδοτήσεων προς

τον πρωτογενή τομέα από 110 σε 27,6 δις δολάρια στην Ε.Ε. και από 28 σε 16,4 δις δολάρια στις Η.Π.Α. μέχρι το 2013, ενώ σε αντιστάθμισμα οι αναπτυσσόμενες χώρες αναλάμβαναν την υποχρέωση να μειώσουν κατά 36% τους τελωνειακούς δασμούς για τα εισαγόμενα από τις αναπτυγμένες χώρες γεωργικά προϊόντα, οι οποίες με τη σειρά τους δεσμεύονταν να μειώσουν τους αντίστοιχους δασμούς κατά 54%.

Κανένα από τα δύο μέρη, όμως, δεν ήταν ευχαριστημένο από αυτή την συμφωνία, πλην όμως θεωρούσαν ότι αντιπροσώπευε μια βάση στην προσπάθεια να βρεθεί κοινά αποδεκτή οριστική λύση. Στο βιομηχανικό τομέα που αντιπροσωπεύει το 72% των διεθνών εμπορικών ανταλλαγών, οι αναπτυγμένες βιομηχανικές χώρες της Δύσης έδειχναν μάλλον δυσαρεστημένες με βάση τα όσα είχαν συμφωνηθεί, καθώς έκριναν ότι δεν «είχαν πάρει αρκετά» έναντι των παραχωρήσεων που είχαν κάνει στο γεωργικό τομέα, ισχυριζόμενες ότι με βάση τις απαιτήσεις ορισμένων ανερχόμενων ισχυρών χωρών (όπως η Κίνα και η Βραζιλία) ολόκληροι τομείς, όπως η αυτοκινητοβιομηχανία τους, θα έμπαιναν υπό τη σκέπη ενός πλέγματος υπερβολικά προστατευτικών μέτρων.

Τέλος, δεν είχαν ακόμη ξεκινήσει οι συζητήσεις για τον τομέα των υπηρεσιών, παρά το εντονότατο ενδιαφέρον της Δύσης για απρόσκοπτη επέκταση προς την κατεύθυνση δυναμικά αναπτυσσόμενων χωρών.

Στους κόλπους της Ε.Ε. είχαν διαμορφωθεί τρεις βασικές θέσεις, οι οποίες σχηματικά θα μπορούσαν να αποδοθούν ως εξής:

- Γερμανία: απρόσκοπτη εξαγωγή των βιομηχανικών αγαθών
- Σουηδία: περαιτέρω φιλελευθεροποίηση του διεθνούς εμπορίου
- Γαλλία – Ιταλία – Ισπανία – Ιρλανδία - Πολωνία κ.α.: προάσπιση των συμφερόντων των Ευρωπαίων γεωργών (με τη γαλλική προεδρία να τάσσεται ανεπιφύλακτα υπέρ αυτής της θέσης, χωρίς μάλιστα να διστάζει να συγκρουστεί με τον Ευρωπαϊκό επίτροπο Πήτερ Μάντελσον, ο οποίος κινήθηκε προς τη αναζήτηση μιας συμφωνίας που θα προωθούσε το γενικότερο κοινό συμφέρον.)

Στην αρχή το αδιέξοδο μεταξύ των συνέδρων ήταν κάτι περισσότερο από εμφανές, και η παρέμβαση του Γενικού Διευθυντή του Π.Ο.Ε. Pascal Lamy έπαιξε καθοριστικό ρόλο για να διασωθεί (προσωρινά) ο διάλογος και να συνεχιστούν οι εργασίες της συνόδου. Πράγματι, το σχέδιό του, που περιλάμβανε ποσοτικοποιημένες επί μέρους προτάσεις και απευθυνόταν σε επτά ισχυρούς συνομιλητές (ΗΠΑ, Ε.Ε.,

Κίνα, Ινδία, Αυστραλία, Βραζιλία, Ιαπωνία). Αυτές έγιναν αποδεκτές από ορισμένους από αυτούς (Ε.Ε., Η.Π.Α., Βραζιλία) με συνέπεια τη διάρρηξη των δύο «μπλοκ», ενώ παράλληλα άρχισαν οι συζητήσεις και για τον τομέα των υπηρεσιών (τράπεζες, τουρισμός, δημόσια έργα, ασφάλειες κ.α.).

Την επόμενη μέρα των διαπραγματεύσεων οι συνομιλίες περιέπεσαν σε κωματώδη κατάσταση, και λίγο αργότερα διακόπηκαν οριστικά, με την απογοήτευση να είναι ευθέως ανάλογη των προσδοκιών που είχαν δημιουργηθεί, ενώ σημειώνεται ότι πρόκειται για το τρίτο συνεχόμενο καλοκαίρι που βρίσκει τις σχετικές συζητήσεις να αποτυγχάνουν.

Το πρόβλημα δημιουργήθηκε κατόπιν αιτήματος των αναπτυσσομένων χωρών, με έντονη προτροπή της Ινδίας να υιοθετηθούν ισχυρά προστατευτικά μέτρα για τις αγροτικές τους παραγωγές ενόψει μιας πιθανής εισβολής εισαγόμενων αγροτικών προϊόντων, και με όριο ενεργοποίησης μια αύξηση της τάξης του 10% (σε σχέση με το προηγούμενο επίπεδο εισαγωγών), ενώ ο Pascal Lamy είχε προτείνει να είναι δυνατή η αύξηση των τελωνειακών δασμών εάν οι εν λόγω εισαγωγές αυξάνονταν κατά 40%.

Η πιο έντονη αντίδραση προήλθε από την πλευρά των Ηνωμένων Πολιτειών οι οποίες προσδοκούσαν να αυξήσουν τις πωλήσεις σίτου, σόγιας, καλαμποκιού και άλλων αγροτικών προϊόντων σε μεγάλες αγορές της Ασίας (κυρίως την Κίνα), ενώ η προώθηση αυστηρών περιοριστικών μέτρων θα ισοδυναμούσε, σύμφωνα με τις ΗΠΑ, με απαράδεκτη υπαναχώρηση σε σχέση με τα όσα έχουν επιτευχθεί μέσω του λεγόμενου «Γύρου της Ουρουγουάης».

Πέραν της Κίνας, οι ενστάσεις της οποίας έπαιξαν σημαντικό ρόλο στις συνολικές ενστάσεις εκ μέρους των αναπτυσσόμενων χωρών, βρέθηκαν και οι αντιρρήσεις της Ινδίας. Αναμφίβολα, η επικείμενη προεκλογική περίοδος, το ειδικό βάρος του τομέα της γεωργίας και των γεωργών (υπολογίζονται περίπου 800 εκατομμύρια), οι χαμηλές στρε ματικές αποδόσεις και η παρατεταμένη διατροφική κρίση μπορούν να εξηγήσουν τη στάση της χώρας αυτής. Γενικότερα το αδιέξοδο που σημειώθηκε, ανέδειξε τις αλλαγές που έχουν γίνει στους μηχανισμούς λήψης αποφάσεων του Οργανισμού.

Η πολλοστή αποτυχία του Γύρου της Ντόχα επιφέρει πολλές συνέπειες. Ενδεικτικά, σύμφωνα με τους ειδικούς, η επιτυχημένη ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων στη Γενεύη θα μπορούσε να δημιουργήσει για την παγκόσμια

οικονομία συμπληρωματικά έσοδα 130 δισεκατομμύρια δολάρια (83,5 δισεκατομμύρια ευρώ).

Πέραν αυτού, χαμένες είναι οι πολύ φτωχές χώρες, αφού δεν μπορούν να ελπίζουν σε πλήρη κατάργηση των δασμών στις αγορές των πλουσίων χωρών. Ταυτόχρονα, οι πιθανότητες επέκτασης των διμερών συμφωνιών σπανίως τις κατατάσσουν στους επωφελούμενους από την αύξηση των διεθνών εμπορικών ανταλλαγών.

Τέλος, ούτε ο τριτογενής τομέας των αναπτυγμένων χωρών δεν ευνοήθηκε από τις συγκεκριμένες εξελίξεις. Από την άλλη πλευρά, κερδισμένοι θεωρούνται, (προς το παρόν τουλάχιστον), οι αγρότες πλουσίων χωρών (Ε.Ε., ΗΠΑ, Ιαπωνία κ.α.), οι οποίοι επιδοτούνται σε σημαντικό ποσοστό. Επίσης, ορισμένοι τομείς της βιομηχανίας των δυτικών χωρών (αυτοκινητοβιομηχανία, φαρμακοβιομηχανία), θα συνεχίσουν να τυγχάνουν σχετικής τελωνειακής προστασίας.

Έτσι λοιπόν, ακόμα μία Διάσκεψη του Γύρου της Ντόχα οδηγήθηκε ενδεχομένως σε αδιέξοδο εξαιτίας της πολυπλοκότητας της αρχιτεκτονικής του ή ακόμη της επιδίωξής του να επιλύσει ένα υπερβολικό αριθμό σύνθετων θεμάτων.

Όπως ανακοίνωσε στις 30 Ιουλίου ο Γενικός Διευθυντής του ΠΟΕ Pascal Lamy, παρά τις εντατικές και συνεχείς διαπραγματεύσεις που διάρκεσαν εννιά ολόκληρες μέρες και νύχτες και που στο μεσοδιάστημα έδειξαν να βαίνουν σε καλό δρόμο, δεν κατέστη δυνατό και αυτή τη φορά να υπάρξει συμφωνία στα θέματα που συζητήθηκαν, με αποτέλεσμα ο Γύρος της Ντόχα να μην μπορεί να ολοκληρωθεί, επτά χρόνια από την έναρξή του και τριάνμισι χρόνια από την υποτιθέμενη λήξη του.

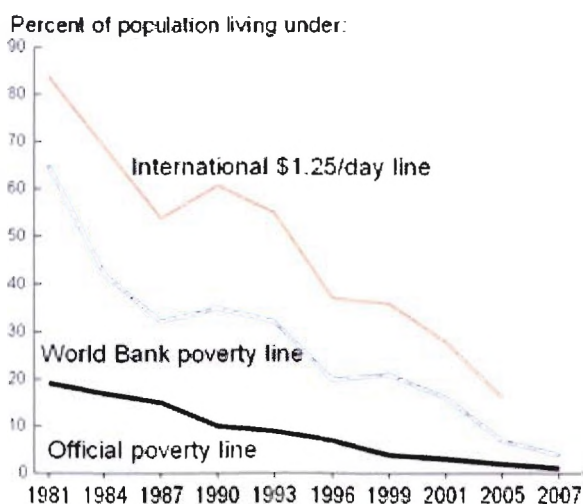
Γ' ΜΕΡΟΣ

1. Η οικονομία της Κίνας πριν την ένταξη στον ΠΟΕ

Η Κίνα έκανε μεγάλες προσπάθειες για την ένταξη της στην παγκόσμια οικονομία και τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου. Οι υψηλοί ρυθμοί ανάπτυξης της μπορούν να αποδοθούν στην πολιτική των «ανοιχτών θυρών», η οποία εφαρμόστηκε από τη χώρα αυτή στα τέλη του 1978. Την περίοδο εκείνη ήταν ξεκάθαρο πως η επιτυχία της πορείας τεσσάρων προσπαθειών εκσυγχρονισμού (γεωργίας, βιομηχανίας, έρευνας και τεχνολογίας) εξαρτιόταν άμεσα από τις ξένες επενδύσεις και την εισαγωγή τεχνολογίας, τα οποία σαφώς και χρειαζόταν η χώρα μετά από μια μακρά περίοδο οικονομικής και πολιτικής απομόνωσης.

Σε δεκαπέντε περίπου χρόνια η Κίνα κατόρθωσε να μεταβάλλει τον χαρακτήρα της από μια υπανάπτυκτη οικονομία σε μια γοργά εξελισσόμενη εκβιομηχανισμένη χώρα, χάρη στη σημαντική διεύρυνση του ρόλου της αγοράς όσο και χάρη της προαναφερθείσας πολιτικής των «ανοικτών θυρών». Χαρακτηριστικά οι εμπορικές της συναλλαγές έφτασαν από 20 δις δολάρια το 1978 τα 235 δις δολάρια το 1994. (Αναλυτής 1997, 85)

Headcount poverty rates for China

Πηγή: www.unctad.org

Έως το 1978 το εξωτερικό εμπόριο της Κίνας είχε κατά βάση λειτουργία εξισορρόπησης καλύπτοντας τις εμφανιζόμενες ανισορροπίες μεταξύ προσφοράς και ζήτησης και το εν γένει εμπόριο της χώρας ελέγχονταν από 12 κρατικούς οργανισμούς, οι οποίοι εμπορεύονταν τις ποσότητες που προβλέπονταν από το εκάστοτε οικονομικό σχέδιο.

Οι μεταρρυθμίσεις που υιοθετήθηκαν και η ένταξη μεθόδων οικονομίας της αγοράς επανα-προσανατόλισαν σε σημαντικό βαθμό τον ρόλο του εξωτερικού εμπορίου, το οποίο σε συνδυασμό με μια πιο ευέλικτη συναλλαγματική πολιτική συνέβαλλε στην ένταξη της Κίνας στην διεθνή αγορά και τον διεθνή καταμερισμό της εργασίας. (Αναλυτής 1997, 86)

Το 1989, οι οργανισμοί που προαναφέρθηκαν απέκτησαν πλήρη αυτονομία και μεγάλος αριθμός επιχειρήσεων εμπορεύονταν πλέον για λογαριασμό τους. Επίσης, ο κεντρικός σχεδιασμός στο εξωτερικό εμπόριο άρχισε να περιορίζεται. Το 1991, νέα μέτρα αποφασίστηκαν με στόχο την εναρμόνιση του εμπορίου της Κίνας προς τις αρχές της GATT (η Κίνα είχε ήδη υπογράψει την GATT το 1948, από το καθεστώς της οποίας αποχώρησε μετά την επανάσταση που έλαβε χώρα την ίδια χρονιά), ενώ μετά από διαπραγματεύσεις με τις ΗΠΑ το 1992, επήλθε αξιοσημείωτη απελευθέρωση του εξωτερικού εμπορίου.

Ήδη από εκείνη την περίοδο η Κίνα εξειδίκευσε την παραγωγή της, έχοντας ως βασικό συγκριτικό πλεονέκτημά της την άφθονη ανειδίκευτη εργασία, ενώ τα αγαθά στα οποία εξειδικεύτηκε περιλαμβάνουν είδη ένδυσης και κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα. Οι εξαγωγές κατευθύνονταν κυρίως προς το Χονγκ-Κόνγκ, την Ιαπωνία και τις ΗΠΑ. Από την άλλη πλευρά οι εισαγωγές της Κίνας αφορούν κυρίως σε βιομηχανικής φύσεως προϊόντα όπως ο μηχανολογικός εξοπλισμός.

Επίσης, οι μεταρρυθμίσεις που υιοθετήθηκαν το 1978 επέφεραν ευρύτερες αλλαγές όχι μόνο στον τρόπο λειτουργίας της κινεζικής οικονομίας, όσο και στην αναδιανομή της ισχύος μεταξύ των ελίτ του κόμματος και της κρατικής μηχανής, όσο και στην σταδιακή αύξηση του ρόλου μη κρατικών παικτών. (Breslin 1999)

Το άνοιγμα των αγορών της Κίνας στηρίχθηκε επίσης, στις επονομαζόμενες «ανοιχτές οικονομικές ζώνες», οι οποίες επεδίωκαν την προσέλκυση ξένων επενδύσεων. Στις ζώνες αυτές λειτουργούσαν κρατικές επιχειρήσεις ιδιοκτησίας τοπικών αρχών, είτε ξένες επιχειρήσεις. Οι ξένες επενδύσεις το 1991 ήταν οκτώ φορές πάνω από τα επίπεδα του 1987, ενώ η ακαθάριστη εθνική παραγωγή αυξήθηκε

κατά 35%. Την διετία 1991-1992 η Κίνα αναπτυσσόταν με ρυθμό 13% ετησίως. Η λεγόμενη Μείζων Κίνα (δηλαδή οι ολόενα και πιο συνυφαινόμενες οικονομίες της ηπειρωτικής Κίνας, του Χόνγκ-Κόνγκ, της Ταϊβάν και των κινεζικών κοινοτήτων της διασποράς στη Νοτιοανατολική Ασία) εξελίχθηκε σε σημαντική οικονομική δύναμη, η οποία γίνεται αισθητή σε ολόκληρη την περιφέρεια. (Gilpin 2002, 341)

2. Η ένταξη της Κίνας στον ΠΟΕ

Στις 27 Σεπτεμβρίου του 2001 ανακοινώθηκε πως ολοκληρώθηκαν επιτυχώς οι διαπραγματεύσεις που έλαβαν χώρα μεταξύ Κίνας και ΠΟΕ και η Κίνα κοινοποίησε την αποδοχή της σχετικής Συμφωνίας, με ημερομηνία ένταξης την 11^η Δεκεμβρίου 2001.

Κατά την περίοδο που ακολούθησε την προσχώρησή της, η Κίνα συνέχισε σταθερά τη πολιτική των μεταρρυθμίσεων και του ανοίγματος που είχε αρχίσει το 1979 και πραγματοποίησε ευρύ φάσμα δεσμεύσεων τις οποίες είχε κάνει κατά την προσχώρησή της.

Αυτές ήταν (http://www.wto.org/english/thewto_e/countries_e/china_e.htm): η αρχή της ίσης μεταχείρισης και μη διάκρισης προς όλα τα μέλη του ΠΟΕ, η εξάλειψη των διαφόρων πρακτικών διπλής φορολόγησης και των διαφορών στην μεταχείριση μεταξύ προϊόντων που παράγονται και απευθύνονται στην εσωτερική αγορά κι εκείνων που προορίζονται για εξαγωγές, τον παραμερισμό του ελέγχου των τιμών που πραγματοποιούνταν για λόγους προστασίας των εγχώριων επιχειρήσεων, την μεταβολή της ισχύουσας νομοθεσίας και εφαρμογής νέων διατάξεων για την επίτευξη της συμπεφωνημένης συμφωνίας, το δικαίωμα μετά το πέρας τριών ετών από την προσχώρηση στις επιχειρήσεις να εισάγουν και να εξάγουν πρώτες ύλες και προϊόντα τα οποία θα εμπορευτούν υπό ορισμένες εξαιρέσεις και πως δεν θα δοθούν επιχορηγήσεις που αφορούν τις εξαγωγές αγροτικών προϊόντων.

Επίσης, η Κίνα δεσμεύτηκε να ακολουθήσει τα προβλεπόμενα από την συμφωνία περί προστασίας των πνευματικών δικαιωμάτων (TRIPs Agreement). Ωστόσο, θέματα που άπτο ται κυρίως στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων δεν επέτρεπαν την ολοκλήρωση αυτής της διαδικασίας μέχρι το 2001. Ο δυτικός κόσμος ανησυχούσε εύλογα από την άρνηση της Κίνας να παραχωρήσει ελευθερίες και πολιτικά δικαιώματα.

Η Κίνα δημιούργησε ένα σύστημα οικονομίας της αγοράς. Η αγορά της άνοιξε ευρύτατα και η οικονομία της εξακολουθεί να αναπτύσσεται ταχέως. Η Κίνα έχει καταβάλει τεράστιες προσπάθειες να ενταχθεί στον ΠΟΕ και να εκπληρώσει πιστά τις εκτεταμένες δεσμεύσεις για την προσχώρησή της. Ο λόγος για τον οποίο εργάστηκε τόσο σκληρά είναι ότι ήταν πεπεισμένη ότι οι στόχοι των μεταρρυθμίσεων και του ανοίγματος της Κίνας και της δημιουργίας σοσιαλιστικής οικονομίας της αγοράς συμπίπτουν με τις αρχές και τους στόχους του ΠΟΕ που βασίζονται σε ανοικτές πολιτικές προσανατολισμένες προς την αγορά. Στον όλο και περισσότερο παγκοσμιοποιημένο κόσμο σήμερα, η Κίνα δεν μπορεί να αναπτυχθεί απομονωμένη από τον κόσμο και, αφετέρου, ο κόσμος δεν μπορεί να αγνοήσει την Κίνα στη διαδικασία επίτευξης ευημερίας.

3. Η σχέση μεταξύ της Κίνας και του πολυμερούς εμπορικού συστήματος

Η ταχεία οικονομική ανάπτυξη της Κίνας έχει συμβάλει σημαντικά στη σταθερή ανάπτυξη της παγκόσμιας οικονομίας. Η Κίνα έχει διατηρήσει τον ταχύ ρυθμό οικονομικής ανάπτυξης μετά την προσχώρησή της στον ΠΟΕ. Το ΑΕΠ της αυξήθηκε από περίπου 1,3 τρις. δολάρια το 2001 σε 2,2 τρις. Δολάρια το 2005, καταγράφοντας μέσο ετήσιο ρυθμό αύξησης της τάξεως του 9,5%. Την ίδια περίοδο, το κατά κεφαλήν ΑΕΠ αυξήθηκε από 1042 δολάρια το 2001 σε 1.700 δολάρια το 2005. ([http://www.economist.com/finance/displaystory.cfm?story_id= E1_QNVTDDQG](http://www.economist.com/finance/displaystory.cfm?story_id=E1_QNVTDDQG))

Η σταθερή και ταχεία οικονομική ανάπτυξη δεν βελτίωσε απλώς περαιτέρω το βιοτικό επίπεδο των 1,3 δισεκατομμύριο Κινέζων, αλλά παρείχε και ένα ισχυρό κίνητρο για τη σταθερότητα και ανάπτυξη της παγκόσμιας οικονομίας. Η Κίνα είναι σήμερα μια από τις ταχύτερα αναπτυσσόμενες και ταχύτερα ανοιγόμενες οικονομίες του κόσμου. Η βελτίωση του βιοτικού επιπέδου προκαλεί νέο κύμα κατανάλωσης σε αυτοκίνητα, τουρισμό, παιδεία, επικοινωνίες και οικίες στην Κίνα. Η αγοραστική δύναμη αυξάνεται ταχέως.

Τα μεγάλης κλίμακας έργα υποδομής, ο βιομηχανικός μετασχηματισμός και η αναβάθμιση παρείχαν επίσης μεγάλες ευκαιρίες στους εμπορικούς εταίρους της Κίνας προκειμένου να αυξήσουν τις εξαγωγές τους προς την Κίνα. Οι συνολικές πωλήσεις

καταναλωτικών αγαθών και κεφαλαιακών αγαθών στην Κίνα αυξήθηκαν από 1,1 τρις δολάρια το 2001 σε 2,6 τρις το 2005. Την ίδια περίοδο, η Κίνα εισήγαγε από διάφορα μέρη του κόσμου αγαθά αξίας σχεδόν 2,2 τρις δολάρια, με ετήσιο ρυθμό αύξησης 28%. Ενώ η αύξηση των εξαγωγών της Κίνας την τελευταία τετραετία δημιούργησε θέσεις εργασίας και προσέθεσε δυναμική στην οικονομική της ανάπτυξη, παρείχε παράλληλα τεράστια οφέλη σε επενδυτές από όλο τον κόσμο. (The World Bank 2007, 6)

Σχετικά με τις εντυπωσιακές επιδόσεις της Κίνας έχει πάντως καταγραφεί κάποια επιφύλαξη όσον αφορά την δυνατότητά της να τις διατηρήσει στα ίδια υψηλά επίπεδα. Στον αγροτικό τομέα οι πλεονάζοντες εργάτες έχουν περιοριστεί σημαντικά και τα υψηλά ποσοστά επένδυσης θα δημιουργήσουν μάλλον φθίνουσες αποδόσεις. Υπάρχουν επίσης, σοβαρά προβλήματα στον ορίζοντα, κυρίως η συνεχιζόμενη αναποτελεσματικότητα ενός μεγάλου δημόσιου τομέα καθώς και η μαζική διαφθορά που παρατηρείται μεταξύ κυβερνητικών αξιωματούχων.

Στο ξέσπασμα της ασιατικής κρίσης το 1997 η Κίνα τα κατάφερε καλύτερα από τους γείτονές της, αλλά παρόλα αυτά παρουσίασε μια σημαντική επιβράδυνση στους ρυθμούς οικονομικής μεγέθυνσης. Δεδομένου ωστόσο του πληθυσμού της η Κίνα δεν χρειάζεται να είναι τόσο παραγωγική όπως τα σημερινά προηγμένα κράτη για να καταστεί μία από τις σημαντικότερες οικονομίες του κόσμου. Πράγματι, είναι σημαντικό να αντιληφθεί κανείς ότι η Κίνα χρειάζεται μόνο το ένα πέμπτο του αμερικανικού κατά κεφαλήν εισοδήματος για να γίνει η μεγαλύτερη οικονομία του κόσμου. (Krugman- Obstfeld 2002, 381)

Ο Gilpin (2002, 345), επίσης, τονίζει ότι η οικονομική επιτυχία της Κίνας εξαρτάτο σε πάρα πολύ μεγάλο βαθμό από την ευχέρεια πρόσβασης σε ξένα κεφάλαια και τεχνολογία καθώς και από την πρόσβαση στην αμερικάνικη αγορά. Θεωρεί, επίσης, πως ως ένα βαθμό η κινεζική βιομηχανική οικονομία είναι κατά άση «κρούφια» καθώς ένα υπολογίσιμο ποσοστό του πλεονάσματος που έχει η Κίνα στο εμπόριό της με τον υπόλοιπο κόσμο, δημιουργείται από μη κινεζικές εταιρίες. Σε πολλές περιπτώσεις οι εξαγωγείς προϊόντων κινεζικής προέλευσης είναι θυγατρικές πολυεθνικών (αμερικανικών, ιαπωνικών και ταϊβανέζικων).

Αυτές οι ξένες θυγατρικές αφορούσαν κυρίως εργοστάσια επεξεργασίας και συναρμολόγησης σε βιομηχανικούς τομείς χαμηλής τεχνολογίας, με αποτέλεσμα μεγάλο μέρος των κερδών να κατευθύνεται σε άλλα κράτη ενώ η Κίνα κρατούσε μόνο ένα ποσοστό και αυτό κυρίως με την μορφή φόρων και μισθών. Επίσης, μεγάλο

μέρος της οικονομικής επιτυχίας της Κίνας οφείλεται στο Χόνγκ-Κόνγκ, το οποίο υπήρξε κύριος τροφοδότης κεφαλαίων στην Κίνα. (Gilpin 2002, 342) Παρόλα αυτά ο ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης της χώρας μεταξύ 2000 και 2005 κυμάνθηκε μεταξύ 7,5 και 9,5%. (Ρουμελιώτης 2006, 134)

Εδώ αξίζει να αναφερθεί ότι για την περίοδο 2006 και 2007 ο ρυθμός μεγέθυνσης ήταν 10,7% (www.english.gov.cn) και 11,4% (The World Bank 2007, 6) αντίστοιχα. Σε απόλυτους αριθμούς το ΑΕΠ για το 2006 ανήλθε σε 20.940,7 δις γουάν. Με βάση τα στοιχεία που δίνει η Παγκόσμια Τράπεζα για την περίοδο 2005 έως 2020 προβλέπεται μέσος ετήσιος ρυθμός μεγέθυνσης περίπου 6,6% και αύξηση του μεριδίου της οικονομίας της Κίνας στην παγκόσμια ανάπτυξη από 12,8% που καταγράφηκε την περίοδο 1995-2004 σε 15,8% για την περίοδο 2005-2020. (The World Bank 2007, 7)

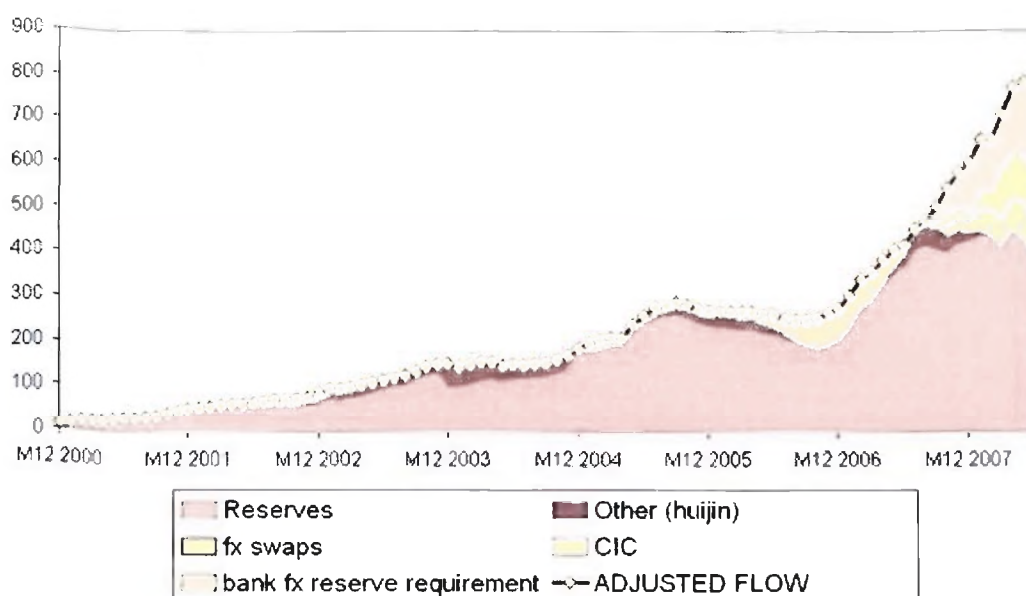
Με βάση τα στοιχεία, η Κίνα αυτή την στιγμή είναι η τέταρτη οικονομία σε ρυθμούς ανάπτυξης παγκοσμίως, ακολουθώντας τις ΗΠΑ, την Ιαπωνία και την Γερμανία, Τρίτη χώρα σε εξαγωγές και ο δεύτερος μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος της Ε.Ε. Εκτιμάται δε ότι μέχρι το 2035 θα έχει ξεπεράσει την οικονομία των ΗΠΑ.

3.1. Η Κίνα και οι ξένες επενδύσεις.

Ένας σημαντικός λόγος για την οικονομική μεγέθυνση της Κίνας είναι και η συνεχής τροφοδότηση με ξένα κεφάλαια από όλο τον κόσμο. Αν και οι ΗΠΑ προσέλκυαν κατά κανόνα περισσότερες Άμεσες Ξένες Επενδύσεις (εφεξής ΑΞΕ) από το 2003 την πρωτιά κατέχει η Κίνα στις ξένες επενδύσεις. (Fishman 2006, 26)

Σήμερα το 60% του εξωτερικού εμπορίου της Κίνας πραγματοποιείται από ξένης ιδιοκτησίας επιχειρήσεις. (Hoffmann and Enright 2008, 33) Οι ξένες επενδύσεις στην Κίνα τα τελευταία χρόνια αγγίζουν ετησίως τα 60 δις δολάρια. Αυτό που ουσιαστικά λείπει από την κινεζική οικονομία δεν είναι τα κεφάλαια που επενδύουν οι ξένες επιχειρήσεις αλλά η τεχνογνωσία, τα συστήματα διοίκησης και η γνώση της αγοράς.

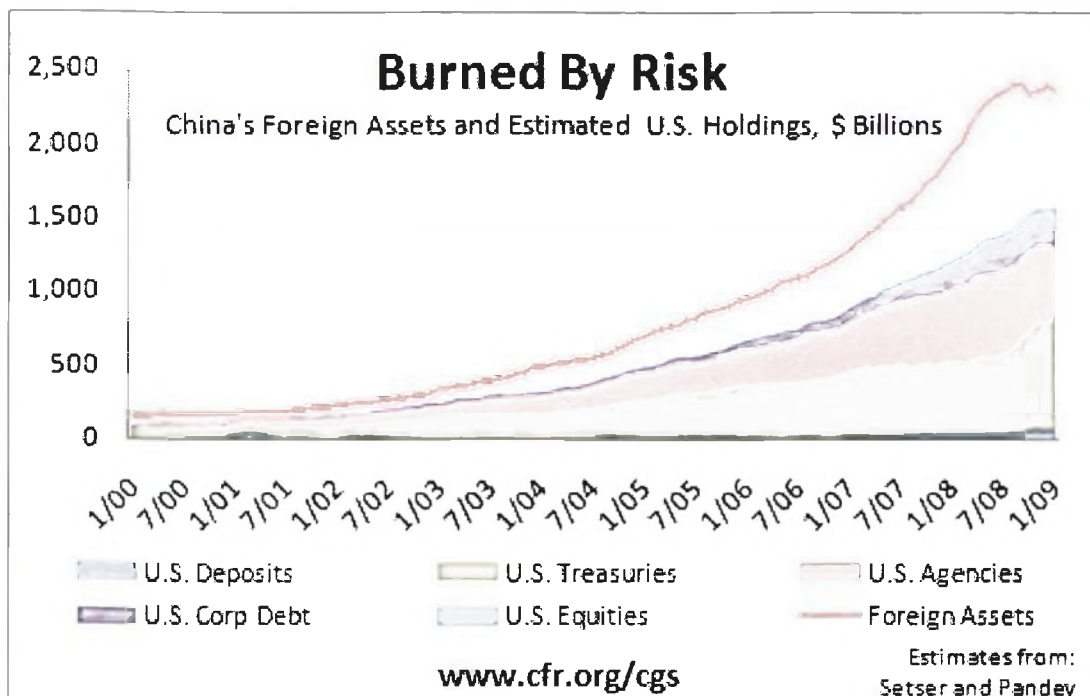
China: foreign asset growth (\$ billion, adjusted for valuation, rolling 12m sum)

Πηγή: www.unctad.org

Η Κίνα ίσως αποτελεί σήμερα σε πολλούς τομείς την καλύτερη ευκαιρία επένδυσης, όχι μόνο λόγω της τεράστιας εσωτερικής αγοράς αλλά και λόγω του μεριδίου της στην παγκόσμια αγορά. Χαμηλό εργατικό κόστος και συγκριτικά καλύτεροι συντελεστές ανταγωνιστικότητας και παραγωγικότητας επιτρέπουν στην Κίνα την διείσδυση ΑΞΕ ειδικά στους τομείς μεταποίησης και συναρμολόγησης.

Πολύ θετική εξέλιξη για την εισροή ΑΞΕ αποτέλεσε η είσοδος της Κίνας στον ΠΟΕ καθώς πολλοί τομείς «άνοιξαν» για επενδύσεις. Ακόμη, όμως, υπάρχουν τομείς όπου δεν έχουν πρόσβαση οι ξένοι επενδυτές ή ακόμη και αν έχουν, επιτρέπεται να έχουν μικρό μερίδιο ή απαιτείται μεγάλη εμπλοκή της κυβέρνησης για την λήψη αποφάσεων.

Πηγή: www.cfr.org

Η κυβέρνηση δεν στέκεται αρωγός στην είσοδο ξένων επιχειρήσεων, καταργώντας από το 2007 φοροαπαλλαγές που απολάμβαναν αυτές οι επιχειρήσεις και εφαρμόζοντας κοινή βάση φορολογίας και για τις ξένες και τις εγχώριες, και εφαρμόζοντας αυστηρή νομοθεσία για την εργασία.

Φαίνεται εύλογο, πως αυτή η αντίδραση στις ξένες επιχειρήσεις υποκινείται και από το συναίσθημα ότι οι ξένες επιχειρήσεις έχουν εκμεταλλευτεί την οικονομία της Κίνας, έχοντας το μεγαλύτερο μερίδιο στις εξαγωγές και μειώνοντας την προστιθέμενη αξία των εξαγωγών στην κινεζική οικονομία. Στο «Η Στρατηγική της Κίνας» οι Μουρδουκούτας και Arayama παρουσιάζουν μια πιο ζοφερή εικόνα για την επιτυχία των ξένων επενδύσεων.

Αναφέρει χαρακτηριστικά:

Το 54% των πολυεθνικών του δείγματος (αναφέρεται σε σχετική έρευνα) δήλωσαν ότι η συνολική επιχειρηματική τους επίδοση ήταν χειρότερη από αυτή που ανέμεναν, και το 62% ανέφεραν ότι είχαν υπερεκτιμήσει τις δυνατότητες της κινεζικής αγοράς. Συνήθως ευρωπαϊκές και αμερικανικές πολυεθνικές υφίστανται

καθυστερήσεις στην διαδικασία εγκρίσεων και χορήγησης άδειας για ΑΞΕ στην Κίνα [...].

Και το χειρότερο, η έννοια που δίνουν οι Κινέζοι στους όρους άδεια και έγκριση διαφέρει από εκείνη των Ευρωπαίων και των Αμερικάνων. Για τους Κινέζους, οι όροι σημαίνουν την έναρξη μιας σχέσης ενώ για τους Δυτικούς σηματοδοτούν την ολοκλήρωση της πρώτης φάσης ενός συγκεκριμένου επενδυτικού σχεδίου. (Μουρδουκούτας και Arayama 2006, 107)

Πιο συγκεκριμένα, όσον αφορά την εισροή ξένων επενδύσεων η Κίνα την περίοδο 2003-2004 απορρόφησε το 7,9% των παγκόσμιων επενδύσεων. Το 2006 δέχθηκε ΑΞΕ ύψους 72,6 δις δολάρια, το 2007 82,7 δις δολάρια και τον Ιανουάριο και τον Φεβρουάριο του 2008 δέχθηκε ΑΞΕ ύψους 11,2 και 18,2 δις αντίστοιχα. (Μουρδουκούτας και Arayama 2006, 107) Από το σύνολο των επενδύσεων, το ποσοστό που επενδύθηκε στην βιομηχανία ήταν το μεγαλύτερο (57,7% των συνολικών επενδύσεων για το 2006), και ακολουθούν τα ακίνητα, ο χρηματοοικονομικός τομέας, οι τομείς χρηματοδοτικής μίσθωσης και οι επιχειρηματικές υπηρεσίες.

Η επενδυτική θέση της Κίνας αναμένεται να αλλάξει μελλοντικά. Έχει αρχίσει να διαφαίνεται πως οι κινεζικές επιχειρήσεις γίνονται πιο επιθετικές ως επενδυτές ειδικά στους τομείς της ενέργειας και των ορυκτών, με την πλήρη υποστήριξη της Κινεζικής κυβέρνησης. Οι κινεζικές εταιρίες πετρελαίου δραστηριοποιούνται σε πάρα πολλές χώρες όπως το Σουδάν, η Βενεζουέλα και άλλες. Οι επενδύσεις αυτών των εταιριών εξυπηρετούν την μέχρι στιγμής ακόρεστη ανάγκη της Κίνας για ενέργεια και εξεύρεση νέων προμηθευτών σε όλο τον κόσμο.

Σε αυτό το σημείο να αναφέρουμε πως η Κίνα έχει επικριθεί καθώς στον βωμό της αναζήτησης νέων πηγών ενέργειας συνεργάζεται με κράτη που έχουν ανελεύθερα καθεστάτα όπως για παράδειγμα της Αφρικής. Η σημαντική εξέλιξη σε αυτή την επενδυτική δραστηριότητα της Κίνας είναι ότι τα κράτη της Αφρικής πλέον νιώθουν πως οι επενδύσεις που γίνονται σε αυτά, γίνονται με σκοπό την εκμετάλλευση των πόρων τους από την Κίνα και όχι την ανάπτυξή τους (ότι με λίγα λόγια προσάπτει η Κίνα στους Δυτικούς). Για να αντιστραφεί αυτό το κλίμα ο Πρόεδρος Hu σε ομιλία του σε Πανεπιστήμιο της Νότιας Αφρικής επεσήμανε πολλές φορές την επιδίωξη της Κίνας για «economic win-win cooperation». (<http://sitesources.worldbank.org>)

Τέλος, λόγω των Ολυμπιακών Αγώνων του 2008 που φιλοξενήθηκαν στην Κίνα σημειώθηκε αύξηση των επενδύσεων κυρίως στους τομείς των υποδομών, των τηλεπικοινωνιών, των κτιριακών υποδομών και των τουριστικών υπηρεσιών. Επίσης, μεγάλες επενδύσεις έγιναν στους τομείς της ενέργειας. (www.chinaorbit.com)

Οι πιο ωφελημένες εταιρίες ήταν αυτές που διαφημιζόνταν μέσω των Ολυμπιακών Αγώνων ως χορηγοί. Η καθολική υποστήριξη της διοργάνωσης από την κυβέρνηση και τους πολίτες της Κίνας βελτίωσε το προφίλ των χορηγών των Ολυμπιακών Αγώνων, σε τέτοιο σημείο μάλιστα, που η Ολυμπιακή Λαμπαδηδρομία του Πεκίνου ήταν η μεγαλύτερη σε διάρκεια, ώστε οι χορηγοί να αποκομίσουν το μέγιστο όφελος.

Η οργανωτική επιτροπή των Ολυμπιακών Αγώνων του Πεκίνου είχε θέσει το μάρκετινγκ ως πρώτη προτεραιότητα στις εργασίες της, όχι τόσο επειδή θα συντελούσε στην αρτιότερη διοργάνωση, όσο διότι μετά το πέρας των Αγώνων θα σήμαινε εμπορική επανάσταση στην Κίνα. Η αγορά, πλέον, είχε ανοίξει και με δεδομένο ότι η Κίνα ήταν μια από τις πιο ελκυστικές αγορές σε όλο τον κόσμο, μεγάλες εταιρίες έδειξαν έντονο ενδιαφέρον για την Κίνα ενόψει των Ολυμπιακών Αγώνων του 2008, ενώ δημιουργήθηκαν και πολλές νέες θέσεις εργασίας.

Σύμφωνα με οικονομικούς αναλυτές, όσες χώρες έχουν διοργανώσει Ολυμπιακούς Αγώνες, παρουσίασαν οικονομική άνθηση την χρονιά των Αγώνων, αλλά στα επόμενα έτη υπήρξε οικονομική επιβράδυνση. Κάτι τέτοιο πάντως, τουλάχιστον μέχρι σήμερα δεν συνέβη.

3.2. Η Κίνα και η εκπλήρωση των δεσμεύσεών της προς τον ΠΟΕ.

Ενώ σημείωσε σημαντική πρόοδο στη δική της ανάπτυξη, η Κίνα ανέλαβε διεθνή υποχρέωση σύμφωνα με τις δεσμεύσεις της και το επίπεδο ανάπτυξής της. Για να εκπληρώσει τις δεσμεύσεις της για προσχώρηση στον ΠΟΕ, η Κίνα ανέλαβε πολλά προγράμματα δημιουργίας δυναμικότητας σε θέματα σχετικά με τον ΠΟΕ, καθώς και εκστρατείες δημοσιότητας και εκπαίδευσης προκειμένου να βελτιώσει τη γενική ευαισθητοποίηση έναντι των αρχών του ΠΟΕ ούτως ώστε να έχει μεγαλύτερη υποστήριξη από το κοινό (http://www.wto.org/english/news_e/pres01_e/pr235_e).

Μετά την προσχώρησή της, η Κινεζική κυβέρνηση διεξήγε μια σειρά εκπαιδευτικών προγραμμάτων του ΠΟΕ για ανώτερους δημόσιους υπαλλήλους της

από όλη την Κίνα. Επίσης, πραγματοποιήθηκαν εκπαιδευτικά προγράμματα που στόχευαν σε ευρύτερους τομείς της επιχειρηματικής κοινότητας και κοινωνίας προς όφελος διάφορων ενδιαφερομένων. Οι προσπάθειες αυτές έκαναν οικείο τον ΠΟΕ στην Κίνα και κέρδισαν εκτεταμένη υποστήριξη για την εκπλήρωση των δεσμεύσεων ένταξης.

Με την πάροδο των ετών από την ένταξή της έως και σήμερα, οι εκτεταμένες δεσμεύσεις της Κίνας κατά το χρόνο της προσχώρησης έχουν υλοποιηθεί πλήρως. Το μέσο επίπεδο δασμών της Κίνας επί βιομηχανικών αγαθών μειώθηκε από 14,8% πριν από την ένταξη σε 9.1% το 2005. Την ίδια περίοδο, το επίπεδο δασμών επί των αγροτικών προϊόντων μειώθηκε από 23,2% σε 15,3%. Τα επίπεδα δασμών της βασιζόνταν 100% στα ισχύοντα ποσοστά. Η Κίνα γίνεται μέλος σχετικά χαμηλών δασμών του ΠΟΕ και αποσύρει εντελώς τους ποσοτικούς περιορισμούς επί των εισαγωγών. (www.gr.chineseembassy.org)

Το σύστημα ποσοτώσεων της βελτιώθηκε σύμφωνα με τις δεσμεύσεις της. Περισσότεροι από 10 τομείς υπηρεσιών και 100 υποτομείς, συμπεριλαμβανομένων των τραπεζών, των ασφαλειών, της διανομής, των τηλεπικοινωνιών, των νομικών υπηρεσιών και των λογιστικών, απελευθερώθηκαν στα επίπεδα για τα οποία είχε δεσμευθεί. Οι εμπορικοί νόμοι, κανονισμοί και κανόνες της Κίνας υποβλήθηκαν σε εκτεταμένη αναθεώρηση και συμμορφώνονται πλήρως με τις δεσμεύσεις της κατά την ένταξη.

Μετά την ένταξη της Κίνας στον ΠΟΕ, όλοι οι νόμοι και κανονισμοί της που αφορούσαν τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας τροποποιήθηκαν προκειμένου να συμμορφώνονται με τη Συμφωνία TRIP και εντείνονται συνεχώς οι προσπάθειες επιβολής των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Από το 2004, η Κίνα έχει ορίσει μια εβδομάδα του Απριλίου κάθε έτους ως εβδομάδα εκστρατείας για την προστασία των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, με σκοπό να υπενθυμίζει σε κάθε πολίτη ότι η παραβίαση των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας είναι έγκλημα και τιμωρείται από το νόμο. Όλα αυτά αποτελούν απτά μέτρα της Κινεζικής κυβέρνησης και παρήγαν θετικά αποτελέσματα. Η Κίνα είναι αποφασισμένη να συνεχίσει να βελτιώνει την προστασία των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας μέσω προσπαθειών μεγάλης διάρκειας.

4. Η Κίνα και οι οικονομικές σχέσεις της με άλλες χώρες

4.1. Η Κίνα και οι αναπτυσσόμενες χώρες

Κατά την 60ή Επέτειο των Ηνωμένων Εθνών, στην υψηλού επιπέδου συνάντηση περί χρηματοδότησης για την ανάπτυξη, ο Πρόεδρος της Κίνας Hu Jintao ανακοίνωσε τα εξής πέντε απτά μέτρα για την αύξηση της αρωγής σε άλλες αναπτυσσόμενες χώρες (www.gr.chineembassy.org):

1. Η Κίνα θα παρέχει αφορολόγητη μεταχείριση σε προϊόντα από τις 39 λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες που έχουν διπλωματικές σχέσεις με την Κίνα, καλύπτοντας τις περισσότερες εξαγωγές των χωρών αυτών που προορίζονται προς την Κίνα.
2. Η Κίνα θα διευρύνει περαιτέρω τα προγράμματα αρωγής της στις υπερχρεωμένες φτωχές χώρες και τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες. Μέσω διμερών ρυθμίσεων την επόμενη διετία, θα διαγράψουμε το σύνολο των υπερήμερων (στο τέλος του 2004) τμημάτων των δανείων μας που οφείλουν οι υπερχρεωμένες φτωχές χώρες που έχουν διπλωματικές σχέσεις με την Κίνα.
3. Την επόμενη τριετία, η Κίνα θα παράσχει 10 δις δολάρια σε δάνεια και προνομιούχες πιστώσεις σε αναπτυσσόμενες χώρες προκειμένου να βελτιώσουν την ανάπτυξη των υποδομών τους και να προάγουν τις επιχειρηματικές συνεργασίες.
4. Η Κίνα θα παρέχει περισσότερη ιατρική αρωγή στις αναπτυσσόμενες χώρες χορηγώντας περισσότερα φάρμακα κατά της ελονοσίας και άλλα φάρμακα, δημιουργώντας ιατρικές εγκαταστάσεις και εκπαιδύοντας το ιατρικό προσωπικό. Ειδικά προγράμματα θα υλοποιηθούν μέσω μηχανισμών όπως το Φόρουμ Συνεργασίας Κίνας - Αφρικής, καθώς και μέσω διμερών διαύλων.
5. Η Κίνα θα συνεισφέρει περισσότερο στην ανάπτυξη ανθρώπινων πόρων, δεσμευόμενη να εκπαιδεύσει 30.000 μέλη προσωπικού διαφόρων επαγγελμάτων για τις αναπτυσσόμενες χώρες την επόμενη διετία. Όλα τα ανωτέρω μέτρα βρίσκονται σε διαδικασία υλοποίησης.

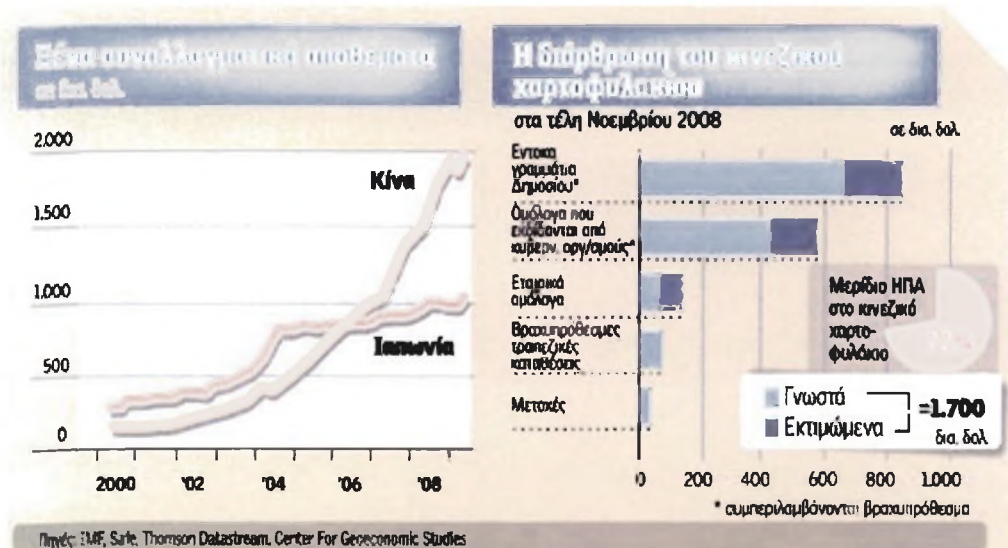
Η Γραμματεία του ΠΟΕ (www.wto.org) κυκλοφόρησε πρόσφατα ένα έγγραφο με τίτλο «Ζητήματα Πρ σβασης στην Αγορά Σχετικά με Προϊόντα Εξαγωγικού

Ενδιαφέροντος που Προέρχονται από Λιγότερο Ανεπτυγμένες Χώρες», το οποίο υποδηλώνει ότι:

- Από το 1999, η Κίνα παραμένει η τρίτη μεγαλύτερη αγορά εξαγωγών για τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες, μετά την ΕΕ και τις ΗΠΑ.
- Το 2003, το 93,3% των εξαγωγών από λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες προς την Κίνα εισήχθη αφορολόγητα και η Κίνα απορρόφησε το 50,1% των εισαγωγών όλων των αναπτυσσόμενων χωρών από τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες.
- Το Σεπτέμβριο του 2005, η Κίνα ανακοίνωσε την παροχή μεγαλύτερης αφορολόγητης πρόσβασης στην αγορά στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες, προκειμένου να καλύψει τελικά το 95,2% των προϊόντων τους.
- Η Κίνα θεωρεί ότι οι εμπορικές διαφορές θα πρέπει να επιλύονται με διάλογο επί ίσους όρους, σύμφωνα με τους κανόνες και τις αρχές του ΠΟΕ. Υπό το πνεύμα αυτό, διευθέτησε και επέλυσε πολλά ζητήματα με τους εμπορικούς εταίρους της και διατήρησε τη σταθερότητα των διεθνών εμπορικών σχέσεων.

4.2. Η Κίνα και οι ΗΠΑ

Η Κίνα παρέχει φθηνά αγαθά στις ΗΠΑ και ενθαρρύνει τον καταναλωτισμό αυτής της κοινωνίας, ενώ προωθεί και την δική της οικονομική μεγέθυνση. Το παράδοξο είναι ότι εκείνοι που έχουν περισσότερο ανάγκη τις χαμηλές τιμές των προϊόντων που εισάγονται από την Κίνα, είναι εκείνοι που έχουν μείνει άνεργοι λόγω του γεγονότος ότι οι Αμερικανοί βιομήχανοι κατέφυγαν σε απολύσεις για να μειώσουν και το δικό τους κόστος κι να ανταγωνιστούν τα εισαγόμενα.

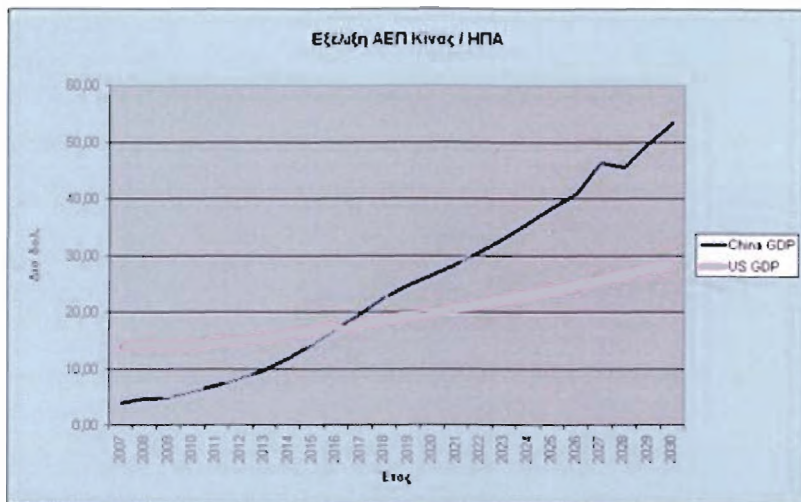

Πηγή: www.imf.org

Οι επενδυτές στην Αμερική επενδύουν σε εταιρίες στην Κίνα ή σε συνεργαζόμενες με την Κίνα αμερικανικές για να μεγιστοποιήσουν τα κέρδη τους. Έτσι υπάρχουν αντικρουόμενα συμφέροντα μεταξύ επιχειρηματιών και καταναλωτών. (Fishman 2006)

Ένα άλλο στοιχείο για τις οικονομικές σχέσεις των δύο χωρών είναι ότι η Κίνα επενδύει τα τεράστια εξαγωγικά έσοδα της σε αμερικανικούς τίτλους που αποφέρουν μέτριες επιδόσεις. Με αυτόν τον τρόπο δανείζει στους Αμερικανούς για να καταναλώνουν καθώς εκείνοι ξοδεύουν αλόγιστα. Ένας παράγοντας που οδήγησε στην πρόσφατη κρίση ρευστότητας ήταν η εισροή χρημάτων από την Κίνα καθώς και τα χαμηλά επιτόκια.

Για την Κίνα η οικονομική πολιτική που κρατάει υποτιμημένο το γουάν έχει δύο επιπτώσεις. Από την μία πλευρά αυξάνει τις εξαγωγές της από την άλλη, όμως, πλήττει τους Κινέζους καταναλωτές, καθώς αγοράζουν ακριβότερα τα προϊόντα τους. Επίσης, οι τραπεζικές τους καταθέσεις είναι δεσμευμένες σε λογαριασμούς με πολύ χαμηλές αποδόσεις.

Πηγή: www.worldbank.org

4.3. Η Κίνα και η Ευρωπαϊκή Ένωση

Οι εμπορικές σχέσεις της Κίνας με την Ευρώπη ξεκινούν το 1979. Από εκείνη την εποχή οι σχέσεις Κίνας και Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν διευρυνθεί σε μεγάλο βαθμό και στηρίζονται πλέον σε τρεις πυλώνες: τον πολιτικό διάλογο, τις οικονομικές και τις εμπορικές σχέσεις.

Ο πολιτικός διάλογος πραγματοποιείται στα πλαίσια συχνών επισκέψεων με θέματα που αφορούν κυρίως τα Σύμφωνα Συνεργασίας, το περιβάλλον, την ενέργεια, τα ανθρώπινα δικαιώματα και την μετανάστευση.

Στον οικονομικό τομέα, το εμπόριο και οι επενδύσεις μεταξύ Κίνας και Ευρωπαϊκής Ένωσης συνεχώς αυξάνονται. Χαρακτηριστικά το έτος 2006 σημειώθηκε 26% αύξηση στις εισαγωγές κινεζικών προϊόντων στην Ε.Ε.

Όπως είναι φυσικό, όμως, στις εμπορικές σχέσεις των δύο χωρών υπάρχουν και συγκρούσεις, οι οποίες οφείλονται στην σύγκρουση των συμφερόντων της κάθε χώρας. Μία τέτοια χαρακτηριστική περίπτωση ήταν η περίπτωση των κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων. Η συμφωνία που είχε επιτευχθεί στις 11 Ιουνίου 2005 προέβλεπε ότι η Κίνα θα περιόριζε την αύξηση των εξαγωγών κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων καθώς και των ενδυμάτων μέχρι τα τέλη του 2008.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση είχε απειλήσει ότι αν το Πεκίνο δεν δεχόταν να θέσει πλαφόν στις εξαγωγές τότε θα αντιμετώπιζε κυρώσεις. Κι αυτό διότι ο περιορισμός των κινεζικών εξαγωγών είναι σημαντικότερο θέμα για την επιβίωση των ευρωπαϊκών κλωστοϋφαντουργικών και βιομηχανικών ενδυμάτων.

Το νέο Στρατηγικό Σχέδιο (<http://ec.europa.eu>) που καλύπτει την περίοδο 2007-2013 που εξέδωσε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θέτει νέες βάσεις. Με βάση αυτό το σχέδιο επισημαίνεται ο πολύ σημαντικός ρόλος που διαδραματίζει η Κίνα, αφενός ως μια αναπτυσσόμενη χώρα και αφετέρου ως παγκόσμιος οικονομικός δρών.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση στηρίζει την Κίνα στην πολιτική των μεταρρυθμίσεων που ακολουθεί και θέτει επί τάπητος θέματα για το περιβάλλον, την ενέργεια και την βελτίωση του κοινωνικού κεφαλαίου στην Κίνα. Μάλιστα είναι πολύ σημαντικό να σημειωθεί ότι για την περίοδο 2007-2013 η Κίνα θα λάβει χρηματοδότηση από την Ευρωπαϊκή Ένωση ύψους 224 εκατομμυρίων που θα διατεθούν σε διάφορα προγράμματα.

5. Η Κίνα και ο Γύρος της Ντόχα

Ως ακλόνητος συνήγορος της αποστολής και των αρχών του ΠΟΕ, η Κίνα διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στις πολυμερείς εμπορικές διαπραγματεύσεις. Η Κίνα αποδίδει μεγάλη σημασία στον κύκλο των αναπτυξιακών διαπραγματεύσεων της Ντόχα και έως σήμερα έχει καταθέσει περισσότερες από 40 προτάσεις και θέσεις που καλύπτουν πολλούς τομείς των διαπραγματεύσεων. Επίσης, φιλοξένησε μια μικρή υπουργική διάσκεψη του ΠΟΕ στο Dalian τον Ιούλιο του 2005 προκειμένου να διευκολύνει τις συζητήσεις και τις διαπραγματεύσεις σχετικά με αυτά τα δύσκολα ζητήματα.

Στην Υπουργική Διάσκεψη του ΠΟΕ στο Χονγκ Κονγκ το Δεκέμβριο του 2005 (www.wto.org) , η Κίνα διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο για την επιτυχία της διάσκεψης κι αυτό διότι θεωρεί ότι ο κύκλος διαπραγματεύσεων της Ντόχα θα πρέπει να έχει ως κεντρικό θέμα το ζήτημα της ανάπτυξης. Τα ανεπτυγμένα μέλη θα πρέπει να αναλάβουν περισσότερες υποχρεώσεις προκειμένου το πολυμερές εμπορικό σύστημα να αντανakλά τα εμπορικά συμφέροντα όλων των μελών με πιο ισορροπημένο τρόπο.

Παρά τις εκτεταμένες δεσμεύσεις που ανέλαβε κατά την ένταξή της και τις πολυάριθμες δυσκολίες που αντιμετώπισε για την εκπλήρωση των δεσμεύσεων αυτών, η Κίνα έχει δεσμευθεί πλήρως στον κύκλο διαπραγματεύσεων της Ντόχα και είναι πρόθυμη να συνεργαστεί με άλλους και να συμβάλλει στη διαδικασία των διαπραγματεύσεων του ΠΟΕ σύμφωνα με τις δυνάμεις της.

5.1. Το 11ο Πενταετές Πρόγραμμα

Το πρόσφατο Πενταετές Πρόγραμμα για την Εθνική Οικονομική και Κοινωνική Ανάπτυξη είναι σχεδιασμένο προκειμένου να αντανakλά πλήρως τις επιστημονικές προοπτικές ανάπτυξης και τη φιλοσοφία της δημιουργίας αρμονικής κοινωνίας στην Κίνα, βάσει της επιδίωξής της για κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη.

Παραθέτει τους αναμενόμενους στόχους κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης για την περίοδο 2006-2010. Οι θεμελιώδεις στόχοι για την ανάπτυξη της Κίνας την επόμενη πενταετία είναι (Hoffmann and Enright 2008, 25-29):

- Η διατήρηση του μέσου ετήσιου ρυθμού αύξησης του ΑΕΠ στο 7,5%. Το κινεζικό ΑΕΠ αναμένεται να φτάσει τα 3,23 τρις δολάρια μέχρι το 2010 και το ετήσιο εισόδημα θα φτάσει περίπου στα 2,500 δολάρια ετησίως.
- Ο διπλασιασμός του κατά κεφαλήν εισοδήματος με βάση το επίπεδο του 2000 μέχρι το 2010.
- Η μείωση της κατανάλωσης ενέργειας ανά μονάδα ΑΕΠ κατά 20% όπως και της έκλυσης σημαντικών μολυσματικών ουσιών κατά 10%. Η Κίνα είναι μια από τις λιγότερο αποτελεσματικές οικονομίες στη χρήση ενέργειας καθώς και η πρώτη σε παραγωγή προϊόντων εντάσεως ενέργειας όπως ο χάλυβας και το τσιμέντο. Επίσης, είναι η δεύτερη σε εισαγωγή πετρελαίου μετά τις ΗΠΑ και θέλει να μειώσει το κόστος, να εξασφαλίσει τα απαραίτητα αποθέματα ενέργειας για να συνεχίσει την οικονομική της ανάπτυξη και να μειώσει την μόλυνση που προκαλείται από τη μη αποτελεσματική χρήση της ενέργειας.

- Η ισόρροπη ανάπτυξη, δηλαδή η ανάπτυξη που ελαχιστοποιεί τις οικονομικές ανισότητες ανάμεσα στις περιοχές και ανάμεσα στην αστική και γεωργική οικονομία.
- Η περαιτέρω βελτίωση του οικονομικού συστήματος, η μεταρρύθμιση αναφορικά με το ρόλο του κράτους στην οικονομία και η ανάπτυξη της οικονομίας της αγοράς.
- Η έμφαση στην ποιότητα της ανάπτυξης καθώς πολλές επιχειρήσεις και κυρίως οι επιχειρήσεις εξαγωγικού προσανατολισμού δεν αποτελούν προστιθέμενη αξία για την οικονομία της Κίνας. Για την ενίσχυση της προστιθέμενης αξίας των παραγόμενων στην εγχώρια οικονομία οι Κινέζοι ιθύνοντες στρέφονται προς τις επενδύσεις για καινοτομία, έρευνα και επενδύσεις για την ανάπτυξη.
- Η στροφή της κινεζικής οικονομικής πολιτικής στην ενίσχυση της προστασίας της πνευματικής ιδιοκτησίας.
- Η ενίσχυση του ανοίγματος της αγοράς, η δημιουργία πιο ισορροπημένων εξωτερικών εμπορικών σχέσεων, η μεγαλύτερη και πιο ποιοτική φιλελευθεροποίηση της αγοράς και η ενίσχυση του πλαισίου αυτοδύναμης ανάπτυξης.

Πιο αναλυτικά η πολιτική αυτή έχει τους ακόλουθους προσανατολισμούς. Πρώτον, θα δοθεί περισσότερη προσοχή στο τριπλό ζήτημα της γεωργίας, της αγροτικής ανάπτυξης και των αγροτών, καθώς κατά τη διάρκεια της οικονομικής ανάπτυξης της Κίνας τις δύο τελευταίες δεκαετίες, η γεωργία παραμελείται όλο και περισσότερο.

Σήμερα, η γεωργία της Κίνας εξακολουθεί να βασίζεται σε επιχειρήσεις μικρής κλίμακας με χαμηλή παραγωγικότητα. Κατά μέσο όρο, η ποσότητα δημητριακών, κρέατος και φρούτων που παράγει ο Κινέζος αγρότης ετησίως είναι μικρότερη από 10% της ποσότητας που παράγεται σε μία ανεπτυγμένη χώρα. Οι αγρότες έχουν πολύ χαμηλά εισοδήματα. Σχεδόν 200 εκατομμύρια αγροτών στην Κίνα εξακολουθούν να κερδίζουν λιγότερο από ένα δολάριο την ημέρα. Οι υποανάπτυκτες γεωργικές υποδομές αποτελούν αυξανόμενο ρόβλημα. (www.unctad.org)

Άλλα προβλήματα είναι η ασθενής εκπαίδευση, η οπισθοδρομική κοινωνική πρόνοια και η τεράστια πίεση που οφείλεται στα πλεονάσματα του γεωργικού

πληθυσμού. Την επόμενη πενταετία, η Κίνα θα εντείνει την ανάπτυξη των γεωργικών υποδομών προκειμένου να βελτιώσει το γεωργικό τοπίο και να αυξήσει τα εισοδήματα των αγροτών.

Σύμφωνα με την ιστοσελίδα της Πρεσβείας της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας στην Ελλάδα: « [...] Θα πρέπει να στηρίξουμε περισσότερο τη γεωργία και να πραγματοποιήσουμε μεταρρυθμίσεις για τα γεωργικά ιδρύματα, για την υποχρεωτική εκπαίδευση στην επαρχία και για τα συστήματα δημοσιονομικής διαχείρισης σε επαρχίες και χωριά προκειμένου να προωθηθεί η δημιουργία της σοσιαλιστικής "νέας επαρχίας" [...] ».

Δεύτερον, οι τεχνολογικές καινοτομίες, η διατήρηση της ενέργειας και η προστασία του περιβάλλοντος αποτελούν τομείς προτεραιότητας στην περαιτέρω οικονομική αναδιάρθρωση της Κίνας. Στο παρελθόν, η μέθοδος της οικονομικής ανάπτυξης ήταν πολύ δαπανηρή, επηρέαζε αρνητικά την ενέργεια και τους πόρους, έθετε αυξανόμενη πίεση στο περιβάλλον και εξασθενούσε τις δυνατότητες καινοτομιών.

Εάν δεν ανατραπεί ουσιαστικά η κατάσταση αυτή, η μακροπρόθεσμη οικονομική σταθερότητα και η αειφόρος ανάπτυξη θα είναι δύσκολο να επιτευχθούν και, κατά συνέπεια, η Κίνα να δυσκολευθεί να συμβάλει με διαρκή τρόπο στην παγκόσμια οικονομία. Την επόμενη πενταετία, η Κίνα θα βελτιστοποιήσει τις βιομηχανικές δομές της και θα δώσει περισσότερη προσοχή στην εξοικονόμηση πόρων και την προστασία του περιβάλλοντος κατά τη διαδικασία της ανάπτυξης.

Αυτό σημαίνει ότι θα εισαχθούν αυστηρότερες προδιαγραφές για το περιβάλλον, την ασφάλεια, την ενέργεια, το νερό και τη χρήση των πόρων, καθώς και αυστηρότερα κριτήρια ποιότητας, τεχνολογίας και κλίμακας προκειμένου να εισαχθούν καλύτερες βιομηχανικές δομές.

Και οι επιχειρήσεις θα ενθαρρυνθούν ούτως ώστε να διαδραματίσουν μεγαλύτερο ρόλο στις τεχνολογικές καινοτομίες που καθοδηγούνται από δυνάμεις της αγοράς και θα δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στο συνδυασμό των δυνάμεων των βιομηχανιών και των ακαδημαϊκών στην έρευνα και την καινοτομία προκειμένου να αυξηθεί η συνολική τεχνολογική ικανότητα.

Τρίτον, μεγαλύτερη σημασία θα δοθεί στην εξισορρόπηση της περιφερειακής ανάπτυξης. Η ανισορροπία της κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης μεταξύ των διαφόρων περιφερειών της Κίνας αποτελεί σοβαρή πρόκληση στην πορεία της Κίνας

προς την ανάπτυξη. Έως τις αρχές του 21ου αιώνα, η ανισορροπία αυτή διευρυνόταν σταδιακά.

Για να γεφυρωθεί το χάσμα της ανάπτυξης των διαφόρων περιφερειών και να προαχθεί η αρμονική τους ανάπτυξη, η κινεζική κυβέρνηση υλοποίησε βήμα-βήμα τις στρατηγικές της για την περιφερειακή ανάπτυξη τα τελευταία χρόνια. Αύξησε το επίπεδο υποστήριξης σε υποανάπτυκτες περιφέρειες και εισήγαγε τη στρατηγική της ανάπτυξης της δυτικής περιφέρειας και της αναζωογόνησης των παλαιών βιομηχανικών βάσεων της βορειοανατολικής Κίνας. Επίσης, διαμορφώνεται σταδιακά μια συνολική στρατηγική για τη συντονισμένη ανάπτυξη των διαφόρων περιφερειών.

Πρέπει να τονιστεί ότι, την επόμενη πενταετία, οι αναπτυξιακές πολιτικές θα εξυπηρετούν τους πόρους, τις περιβαλλοντικές δυνατότητες και το αναπτυξιακό δυναμικό κάθε περιφέρειας. Βάσει της πάγιας εθνικής πολιτικής της, η Κίνα θα εξακολουθήσει να εμβαθύνει τις μεταρρυθμίσεις της και την πολιτική ανοίγματος, εξισορροπώντας την εγχώρια ανάπτυξη με τις ανάγκες του ανοίγματος.

Σύμφωνα με την ιστοσελίδα της Πρεσβείας της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας στην Ελλάδα: « [...] Η Κίνα θα συνεχίσει να ακολουθεί την πολιτική ανοίγματος βάσει της αρχής των αμοιβαίων οφελών προκειμένου όλοι να είναι κερδισμένοι. Η Κίνα είναι προσηλωμένη στην αειφόρο ανάπτυξη τα επόμενα χρόνια. Πιστεύω ότι η κοινή προσδοκία τόσο της Κίνας όσο και των εμπορικών εταίρων της είναι να υλοποιηθεί η αειφόρος ανάπτυξη και να βελτιωθεί το βιοτικό επίπεδο των πολιτών σε μακροπρόθεσμη βάση. Αυτός είναι και ο βασικός στόχος του ΠΟΕ. Χάριν της αειφόρου ανάπτυξης και της κοινής ευημερίας, η Κίνα είναι πρόθυμη να συνεργαστεί στενά με όλα τα μέλη του ΠΟΕ για την ανάπτυξη γερών δεσμών διαλόγου και συνεργασίας μεταξύ μας, και η Κίνα είναι διατεθειμένη να κάνει ότι μπορεί για να ενισχύσει τις εμπορικές και οικονομικές ανταλ αγές με τους εταίρους μας σε όλο τον κόσμο [...] ». (www.gr.chineseembassy.org)

Δ' ΜΕΡΟΣ

Συμπεράσματα

Οι βάσεις για τη δημιουργία του θεσμικού πλαισίου για τη λειτουργία του παγκόσμιου εμπορίου, τέθηκαν την περίοδο αμέσως μετά το τέλος του Β' Παγκόσμιου Πολέμου (όπου η προστατευτική πολιτική υποχώρησε και άφησε την θέση της στην απελευθέρωση του εμπορίου), με την ίδρυση της Γενικής Συμφωνίας Δασμών και Εμπορίου, η οποία μετεξελίχθηκε το 1995 στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου.

Στο πρώτο μέρος της εργασίας, για να γίνει κατανοητό τι είναι και πως λειτουργεί ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου, έγινε μία περιγραφή των θεσμικών χαρακτηριστικών του, των στόχων του, των βασικών αρχών και των κανόνων βάσει των οποίων λειτουργεί και λαμβάνει αποφάσεις, του τρόπου με τον οποίο λειτουργεί ως μηχανισμός επίλυσης διαφορών και επισκόπησης της εμπορικής πολιτικής, των δομικών του αδυναμιών αλλά και του ρόλου του για τις εμπορικές διαπραγματεύσεις.

Ο Γύρος της Ντόχα

Το Νοέμβριο του 2001 στη Ντόχα του Κατάρ αποφασίστηκε από τα Κράτη Μέλη του ΠΟΕ η έναρξη νέου Γύρου Πολυμερών Διαπραγματεύσεων, τον ένατο στη σειρά, με την ονομασία Doha Development Agenda (DDA), με στόχο την περαιτέρω φιλελευθεροποίηση του διεθνούς εμπορίου και την ενσωμάτωση των αναπτυσσομένων χωρών στη διεθνή οικονομία. Ο Γύρος αυτός ονομάστηκε «αναπτυξιακός» κι αυτό γιατί έδωσε έμφαση στα αιτήματα των αναπτυσσόμενων χωρών.

Τα κυριότερα θέματα του Γύρου αφορούν τον τομέα της γεωργίας, τα βιομηχανικά προϊόντα και τις υπηρεσίες. Άλλα θέματα περιλαμβάνουν τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας σχετικά με το εμπόριο (συμπεριλαμβανομένων των Γεωγραφικών Ενδείξεων), τους κανόνες εμπορίου (κανόνες anti - dumping, επιδοτήσεις αλιείας και περιφερειακές εμπορικές συμφωνίες), την διευκόλυνση του εμπορίου (κατάργηση χρονοβόρων και αδιαφανών τελωνειακών διαδικασιών), το εμπόριο και το περιβάλλον (μείωση δασμών σε περιβαλλοντικά προϊόντα και

υπηρεσίες), την επίλυση εμπορικών διαφορών, το ηλεκτρονικό εμπόριο, τις μικρές και ευάλωτες οικονομίες, τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες, την μεταφορά τεχνολογίας σχετικά με το εμπόριο, την τεχνική συνεργασία και την βοήθεια προς αναπτυσσόμενες χώρες.

Η φύση, όμως, των διαπραγματεύσεων είναι πολύπλοκη, γιατί στις διαπραγματεύσεις εκτός από τα ζητήματα των αγροτικών προϊόντων προστέθηκε μια σειρά από νέα ζητήματα, όπως η απελευθέρωση του εμπορίου των υπηρεσιών και η προστασία των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας.

Αυτά τα ζητήματα είναι ιδιαίτερης σημασίας για τις ανεπτυγμένες χώρες, οπότε όπως είναι φυσικό τα χρησιμοποιούν ως διαπραγματευτικά όπλα ενάντια στα αιτήματα των αναπτυσσόμενων χωρών. Δηλαδή, αν οι αναπτυσσόμενες χώρες δεν κάνουν υποχωρήσεις σε αυτά τα ζητήματα, τότε οι ανεπτυγμένες δεν προβαίνουν σε υποχωρήσεις στο ζήτημα της απελευθέρωσης των αγορών των αγροτικών προϊόντων.

Ως βαθύτερα αίτια της αποτυχίας των μέχρι τώρα διαπραγματεύσεων του τρέχοντος Γύρου της Ντόχα, που σύμφωνα με τον προγραμματισμό του ΠΟΕ έπρεπε να ολοκληρωθεί το 2005, θεωρούνται (Lal 2003, 471 – 482) :

Οι πολύ μεγάλες προσδοκίες που προκάλεσαν στις αναπτυσσόμενες χώρες και οι βαρύγδουπες δηλώσεις περί «Γύρου της χιλιετίας» ή «Γύρου της ανάπτυξης», σε αντίθεση με την αμυντική στάση των βιομηχανικών χωρών στις διαπραγματεύσεις για την αύξηση των εξαγωγών του Νότου, και για συνεργασία στα άλλα ζητήματα της ανάπτυξης.

Ότι οι βιομηχανικές χώρες επιδιώκουν την περαιτέρω απελευθέρωση του μη αγροτικού εμπορίου και του εμπορίου των υπηρεσιών ολοένα και περισσότερο στη βάση της αρχής της αμοιβαιότητας. Έτσι ο προστατευτισμός των πλουσίων βιομηχανικά χωρών σε μια σειρά από τομείς αντιβαίνει στην αρχή των ανοιχτών αγορών και τα πλεονεκτήματα του ελεύθερου εμπορίου τα οποία σταθερά διακηρύσσουν.

Επιπλέον, λόγω του προστατευτισμού και των διακρίσεων έναντι των αναπτυσσόμενων χωρών αποδυναμώνεται η αποτελεσματικότητα της όποιας αναπτυξιακής βοήθειας χορηγούν οι βιομηχανικές χώρες, διότι, περιορίζοντας τις

εξαγωγές των χωρών του Νότου, περιορίζουν την παραγωγή, την απασχόληση, τα εισοδήματα και τις επενδύσεις στις χώρες αυτές.

Αντιθέτως, οι αναπτυσσόμενες χώρες δίνουν μεγαλύτερη έμφαση σε εκείνα τα θέματα που συμβάλλουν στην ανάπτυξή τους. Υπό τις επικρατούσες συνθήκες φαίνεται πως η λήψη συναινετικών αποφάσεων είναι σχεδόν αδύνατη.

Όμως, η αμφιλεγόμενη στάση των αναπτυσσόμενων χωρών και η δεδηλωμένη προσήλωσή τους στους κανόνες και στις πειθαρχίες του διεθνούς εμπορικού συστήματος αναιρείται από τα συνεχή αιτήματα για καθολικές ή μερικές εξαιρέσεις, για διατήρηση της διακριτικής ευχέρειας και για μακροχρόνιες μεταβατικές περιόδους.

Έτσι, ο μεγάλος αριθμός των εξαιρέσεων από τις βασικές αρχές του, αποτελεί ένα ακόμη αίτιο για την επιβράδυνση της ολοκλήρωσης των διαπραγματεύσεων του τρέχοντος Γύρου, καθώς σχεδόν σε κάθε αρχή αντιστοιχούν περισσότερες εξαιρέσεις.

Η παγιωμένη μερκαντιλιστική αντίληψη των κρατών μελών του ΠΟΕ, ότι το άνοιγμα της εθνικής αγοράς θεωρείται «παραχώρηση» (concession) παρόλο που στις περισσότερες περιπτώσεις ωφελεί τη χώρα που μειώνει τα εμπορικά της εμπόδια.

Ένα άλλο αίτιο θεωρείται η διαδικασία λήψης αποφάσεων. Οι αποφάσεις του ΠΟΕ λαμβάνονται, με ελάχιστες εξαιρέσεις, συναινετικά. Η πρακτική αυτή, σε συνδυασμό με την αρχή «μία χώρα-μία ψήφος», βοήθησε στο παρελθόν την εξέλιξη του συστήματος και την αύξηση των μελών του, αλλά η πορεία μετεξέλιξής του είναι βραδεία.

Ένα άλλο αίτιο είναι η σύγκρουση μεταξύ των διεθνών δεσμεύσεων και της επιδίωξης εσωτερικής οικονομικό - πολιτικής αυτοδυναμίας. Το εξωτερικό άνοιγμα των αγορών και η διεθνής εμπορική αλληλεξάρτηση σε συνδυασμό με την υιοθέτηση διεθνών εμπορικών κανόνων περιορίζουν αισθητά τις παρεμβατικές – προστατευτικές επιθυμίες ενός κράτους μέλους. Οι δυνατότητες άσκησης οικονομικής πολιτικής μειώνονται ακόμη περισσότερο στην περίπτωση που οι διεθνείς δεσμεύσεις αφορούν σε πεδία της εσωτερικής οικονομικής και κρατικής πολιτικής.

Επίσης, η επέλαση του «περιφερισμού», καθώς τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μια έξαρση στη δημιουργία ελεύθερων ζωνών εμπορίου και τελωνειακών ενώσεων. Αξίζει να αναφερθεί ότι ο ΠΟΕ αναφέρει πάνω από 200 τέτοια περιφερειακά σχήματα.

Ένα πολύ σημαντικό αίτιο είναι οι εγγενείς αδυναμίες του μηχανισμού επίλυσης διαφορών. Παρά τη διαδεδομένη άποψη ότι μετά το 1995 ο μηχανισμός αυτός δεν λειτούργησε ικανοποιητικά, υπάρχουν βάσιμες ενδείξεις για το ότι από τις διαδικασίες ωφελούνται περισσότερο οι μεγάλες εμπορικές δυνάμεις σε βάρος των ασθενέστερων εμπορικά χωρών. Αυτό ενισχύεται από το γεγονός ότι η συντριπτική πλειοψηφία των περιπτώσεων κλείνει με διμερείς διαβουλεύσεις, προφανώς με οπισθοχώρηση του αδυνάτου.

Τέλος, το σύστημα πάσχει και από το γεγονός ότι μόνο οι θιγόμενες χώρες δύναται να προσφύγουν στον ΠΟΕ και να καταγγείλουν τη μη εφαρμογή του διεθνούς δικαίου, ενώ πιο αποτελεσματικό θα ήταν εάν ο Οργανισμός ή και κάθε κράτος μέλος είχε το δικαίωμα της ενεργοποίησης του μηχανισμού.

Ο ΠΟΕ και η Κίνα

Η Κίνα έκανε μεγάλες προσπάθειες για την ένταξή της στην παγκόσμια οικονομία και τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου. Ο λόγος για τον οποίο εργάστηκε τόσο σκληρά είναι ότι ήταν πεπεισμένη ότι οι στόχοι των μεταρρυθμίσεων και του ανοίγματος της Κίνας και της δημιουργίας σοσιαλιστικής οικονομίας της αγοράς συμπίπτουν με τις αρχές και τους στόχους του ΠΟΕ που βασίζονται σε ανοικτές πολιτικές προσανατολισμένες προς την αγορά. Στον όλο και περισσότερο παγκοσμιοποιημένο κόσμο σήμερα, η Κίνα δεν μπορεί να αναπτυχθεί απομονωμένη από τον κόσμο και, αφετέρου, ο κόσμος δεν μπορεί να αγνοήσει την Κίνα στη διαδικασία επίτευξης ευημερίας.

Στις 27 Σεπτεμβρίου του 2001 ανακοινώθηκε πως ολοκληρώθηκαν επιτυχώς οι διαπραγματεύσεις που έλαβαν χώρα μεταξύ Κίνας και ΠΟΕ και η Κίνα κοινοποίησε την αποχή της σχετικής Συμφωνίας, με ημερομηνία ένταξης την 11^η Δεκεμβρίου 2001.

Κατά την περίοδο που ακολούθησε την προσχώρησή της, η Κίνα συνέχισε σταθερά τη πολιτική των μεταρρυθμίσεων και του ανοίγματος που είχε αρχίσει το

1979 και πραγματοποίησε ευρύ φάσμα δεσμεύσεων τις οποίες είχε κάνει κατά την προσχώρησή της.

Η ταχεία οικονομική ανάπτυξη της Κίνας έχει συμβάλλει σημαντικά στη σταθερή ανάπτυξη της παγκόσμιας οικονομίας. Η Κίνα έχει διατηρήσει τον ταχύ ρυθμό οικονομικής ανάπτυξης μετά την προσχώρησή της στον ΠΟΕ. Η σταθερή και ταχεία οικονομική ανάπτυξη δεν βελτίωσε απλώς περαιτέρω το βιοτικό επίπεδο των 1,3 δισεκατομμυρίων Κινέζων, αλλά παρείχε και ένα ισχυρό κίνητρο για τη σταθερότητα και την ανάπτυξη της παγκόσμιας οικονομίας. Η Κίνα είναι σήμερα μια από τις ταχύτερα αναπτυσσόμενες και ταχύτερα ανοιγόμενες οικονομίες του κόσμου. Η βελτίωση του βιοτικού επιπέδου προκαλεί νέο κύμα κατανάλωσης σε αυτοκίνητα, τουρισμό, παιδεία, επικοινωνίες και οικίες στην Κίνα. Η αγοραστική δύναμη αυξάνεται ταχέως.

Τα μεγάλης κλίμακας έργα υποδομής, ο βιομηχανικός μετασχηματισμός και η αναβάθμιση παρείχαν επίσης μεγάλες ευκαιρίες στους εμπορικούς εταίρους της Κίνας προκειμένου να αυξήσουν τις εξαγωγές τους προς την Κίνα.

Με βάση τα στοιχεία, η Κίνα αυτή την στιγμή είναι η τέταρτη οικονομία σε ρυθμούς ανάπτυξης παγκοσμίως, ακολουθώντας τις ΗΠΑ, την Ιαπωνία και την Γερμανία, τρίτη χώρα σε εξαγωγές και ο δεύτερος μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος της Ε.Ε. Εκτιμάται δε ότι μέχρι το 2035 θα έχει ξεπεράσει την οικονομία των ΗΠΑ.

Συμπερασματικά

Ο ΠΟΕ κατόρθωσε στο σύντομο διάστημα της λειτουργίας του να επιλύσει κάποια προβλήματα, αλλά και να συγκεντρώσει έντονα πυρά κριτικής, που φτάνουν μέχρι το μένος στην περίπτωση των ακτιβιστών κατά της παγκοσμιοποίησης (χαρακτηριστικό παράδειγμα τα γεγονότα στο Seattle το 1999) (http://www.wto.org/English/thewto_e/minist_e/min99_e/min99_e.htm).

Αυτό είναι σε κάποιο βαθμό δικαιολογημένο, καθώς ο ΠΟΕ δεν κατόρθωσε να διευρύνει το αντικείμενο του ώστε να συμπεριλάβει όλους τους τομείς και τα θέματα που απασχολούν το διεθνές εμπόριο, με αποτέλεσμα να ίνει την εικόνα της επιλεκτικής δράσης.

Επίσης, δεν καλύπτει επαρκώς τα θέματα που απασχολούν τις αναπτυσσόμενες χώρες, με αποτέλεσμα να κατηγορείται ως εργαλείο που εξυπηρετεί τα συμφέροντα των πλουσίων χωρών και αντιστρατεύεται αυτά των φτωχών.

Τέλος σε θέματα όπως το αντι- ντάμπινγκ, το περιβάλλον και τις διαφορές στις συνθήκες εργασίας και τους μισθούς παγκοσμίως, έχει επιτύχει πολύ λίγα, με αποτέλεσμα τα σημαντικά αυτά θέματα να εκκρεμούν.

Υπάρχει, όμως, ένα τεράστιο έλλειμμα ενημέρωσης στη διεθνή κοινή γνώμη τόσο για τον ΠΟΕ ως θεσμό, όσο και για τα πλεονεκτήματα του διεθνούς εμπορίου με αποτέλεσμα να κερδίζει έδαφος ο οικονομικός εθνικισμός και να επωφελούνται οργανωμένα συμφέροντα.

Ο ΠΟΕ ως οργανισμός παίζει καταλυτικό ρόλο για το παγκόσμιο εμπόριο, την ανάπτυξη και γενικότερα την παγκόσμια οικονομία. Όπως και στην περίπτωση της Κίνας (Γ' Μέρος), ο ΠΟΕ βοήθησε στο άνοιγμα των αγορών της και ωθεί σταδιακά την ανάπτυξη της χώρας.

Έτσι λοιπόν, με την διατήρηση του πνεύματος του συστήματος, δηλαδή με αμοιβαίες υποχωρήσεις τόσο από την πλευρά των βιομηχανικών όσο και από την πλευρά των ισχυρότερων από τις αναπτυσσόμενες χώρες, με την ρύθμιση της παγκοσμιοποίησης σε μια σειρά από πεδία, δηλαδή με τον περιορισμό των πεδίων που απασχολείται ο ΠΟΕ, καθώς δεν μπορεί να είναι ταυτόχρονα και διεθνής περιβαλλοντικός οργανισμός, και διεθνής αναπτυξιακός ή κοινωνικός οργανισμός, και διεθνής επιτροπή ανταγωνισμού, και επενδυτικός οργανισμός, αλλά και με τη βελτίωση του μηχανισμού λήψης αποφάσεων, δηλαδή με την μείωση του αριθμού των χωρών που συμμετέχουν στις διαπραγματεύσεις μέσω του ορισμένου εκπροσώπου, ίσως να ξεπεραστούν οι αδυναμίες και τα προβλήματα του, να ολοκληρωθεί επιτυχώς ο τρέχων διαπραγματευτικός Γύρος και να επιτευχθούν οι επιμέρους στόχοι του.

Διότι παρά τα όποια συστημικά ελλείμματα, τις εγγενείς αδυναμίες και τα επιμέρους προβλήματα, το σύστημα της πολυμερούς συνεργασίας, όπως αυτό που εκφράζεται από τον ΠΟΕ, δεν έχει βιώσιμη εναλλακτική.

Οι βέβαιες συνέπειες μιας ενδεχόμενης κατάρρευσης του συστήματος της πολυμερούς εμπορικής συνεργασίας, θα ήταν η διάσπαση της παγκόσμιας οικονομίας πολύ πιθανόν σε ανταγωνιστικά μπλοκ, η διάδοση του διμερισμού σε βάρος των μικρών οικονομιών, η αύξηση συνολικά του προστατευτισμού, η επιβράδυνση της παγκόσμιας ανάπτυξης λόγω της σμίκρυνσης των αγορών, της μείωσης του ανταγωνισμού, της αστάθειας και των αβεβαιοτήτων στις διεθνείς οικονομικές σχέσεις.

Δεν είναι τυχαίο ότι στην Σύνοδο Κορυφής των 20 πιο ισχυρών οικονομικά χωρών του κόσμου, τον Απρίλιο του τρέχοντος έτους στο Λονδίνο, που είχε στόχο την λήψη μέτρων για την αντιμετώπιση της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης που έχει παραλύσει την αμερικανική και την ευρωπαϊκή αγορά, δόθηκε μεγάλη έμφαση στην εύρεση τρόπων οικονομικών και μη, για την στήριξη και βελτίωση αυτού του τόσο σημαντικού οργανισμού.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ξενόγλωσση:

- 1) Breslin Shaun (1999), "China: The Challenges of Reform, Region, Building and Globalization", Αρχείο Ινστιτούτου Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων
- 2) Finger J. M. (2001), "Implementing the Uruguay Round Agreements: Problems for Developing Countries", Blackwell Publishing
- 3) Gallagher P. (2006), "The First Ten Years of the WTO: 1995 – 2005" , Cambridge University Press
- 4) Hoekman and M. Kostecki (1995), "The Political Economy of the World Trading System: From GATT to WTO", Oxford
- 5) Hoffmann W. John and Enright Michael J. (2008), "China Into The Future: Making Sense of the World's Most Dynamic Economy", John Wiley and Sons, Asia
- 6) Jackson J.H. (1998), "The World Trade Organization: Constitution and Jurisprudence", London
- 7) Lal D. (2003), "Free Trade and Laissez Faire: Has the Wheel Come Full Circle? ", Blackwell Publishing
- 8) Mc Mahon J. (2006), "The WTO Agreement on Agriculture: a commentary", New York: Oxford University Press
- 9) Panagariya A. (2002), "Developing Countries at Doha: A Political Economy Analysis", Blackwell Publishing
- 10) Sampson P. G. (2005), "The WTO and Sustainable Development", United Nations University Press
- 11) Schott J. J. and Watal J. (2000), "Decision Making in the WTO", Institute for International Economics

12) Stiglitz J.E. and A. Charlton (2005), “Fair Trade For All: How Trade Can Promote Development”, Oxford

13) The World Bank (2007), “Dancing with Giants: China, India and the Global Economy, eds: L. Alan Winters and Shahid Yusuf “The International Bank for Reconstructions and Development”, The World Bank and the Institute of Policy Studies

14) Winham R. G. (1986), “International Trade and the Tokyo Round Negotiations”, Princeton N. J.

15) Winham R. G. (1998), “The World Trade Organization: Institution – Building in the Multilateral Trade System”, Blackwell Publishing

Ελληνόγλωσση:

1) Αναλυτής Μηνάς (1997), «Η Ενσωμάτωση της Κίνας στην Παγκόσμια Οικονομία», Αγορά χωρίς σύνορα, 3^{ος} τόμος, 2^ο τεύχος, Αθήνα

2) Μουρδουκούτας Πάνος και Arayma Yuko (2006), «Η Στρατηγική της Κίνας: Επιχειρηματική Στρατηγική σε μια Ημιπαγκοσμιοποιημένη Οικονομία, Εκδόσεις Σταμούλης, Αθήνα

3) Ρουμελιώτης Παναγιώτης Β. (2006), «Παγκόσμια Οικονομική Διακυβέρνηση» Εκδόσεις Λιβάνη, Αθήνα

4) Fishman Ted C. (2006), «Κίνα Α.Ε.: Η πρόκληση της Νέας Υπερδύναμης για την Αμερική και τον Κόσμο», Μετάφραση: Κλειδάριθμος

5) Gilpin Robert (2002), «Η Πρόκληση του Παγκόσμιου Καπιταλισμού: η παγκόσμια οικονομία τον 21^ο αιώνα», Εκδόσεις Ποιότητα – Princeton University Press, Αθήνα

6) Krugman P. – Obstfeld M. (2002), «Διεθνής Οικονομική: θεωρία και πολιτική», Τόμος Α, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα

Τύπος:

Economist, The, <http://www.economist.com>

Ιστοσελίδες:

- 1) <http://www.chinaorbit.com/2008-olympics-china/2008-olympic-games.html>
- 2) <http://siteresources.worldbank.org/CHINAEXTN/Resources/chinaei.pdf>
- 3) <http://gr.chineseembassy.org/eng/xwdt/t261536.htm>
- 4) http://english.gov.cn/2007-01/25/content_507608.htm
- 5) http://trade.ec.europa.eu/doclib/doss/2003/september/tradoc_113817.pdf
- 6) <http://www.unctad.org>
- 7) <http://www.wto.org>
- 8) <http://www.cfr.org>
- 9) <http://www.imf.org>
- 10) <http://www.worldbank.org>

ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Τηλ. 210 - 92 01 001

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ

20 ΜΑΡ. 2015

02 ΑΠΡ. 2015

